

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

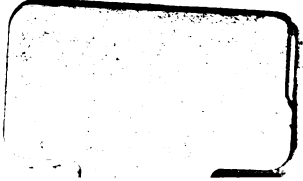
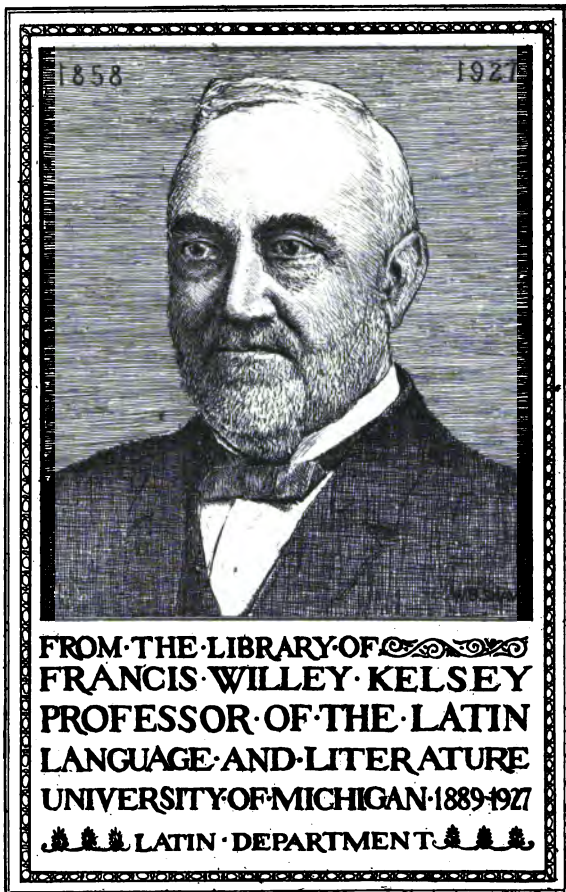
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

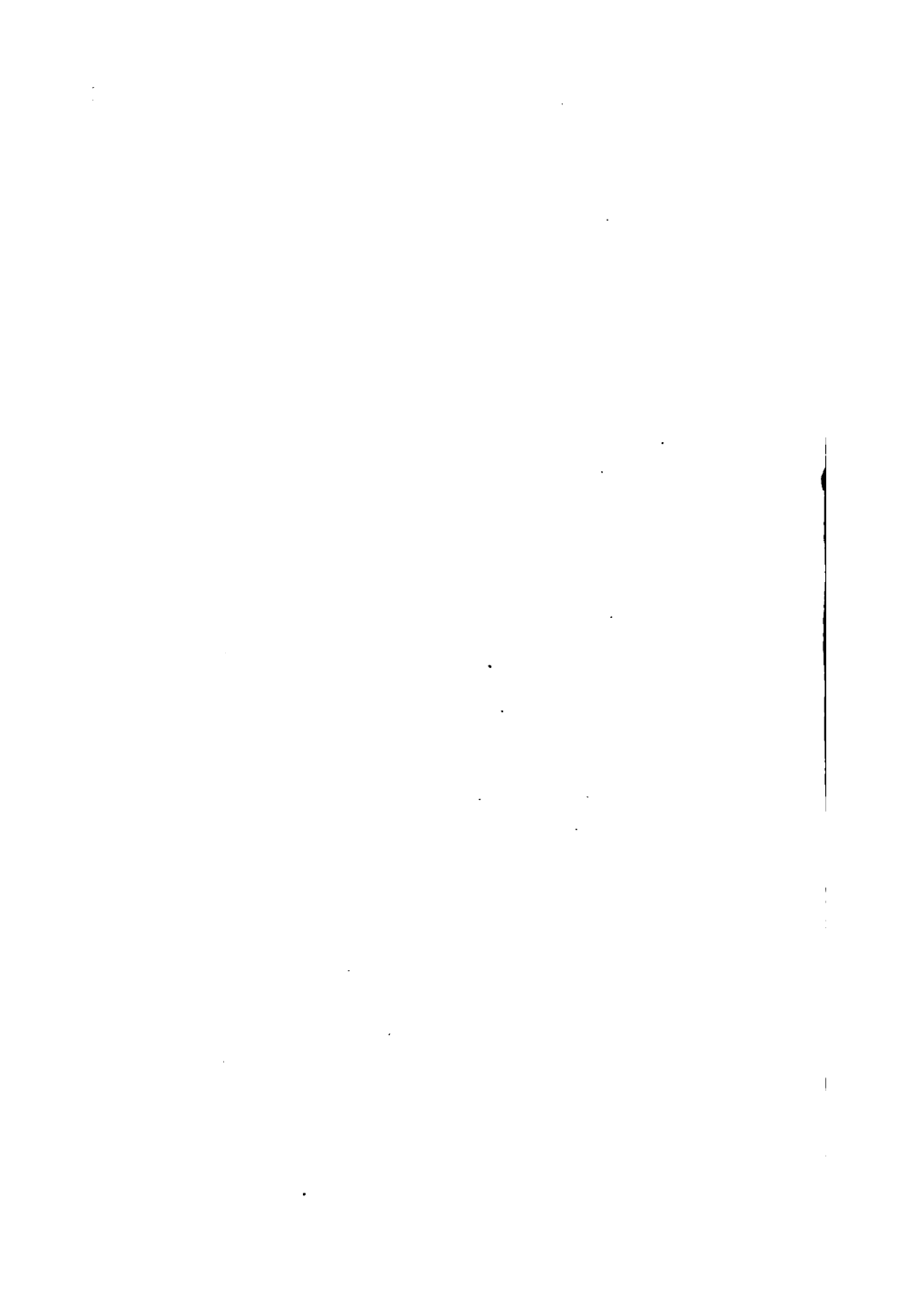
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

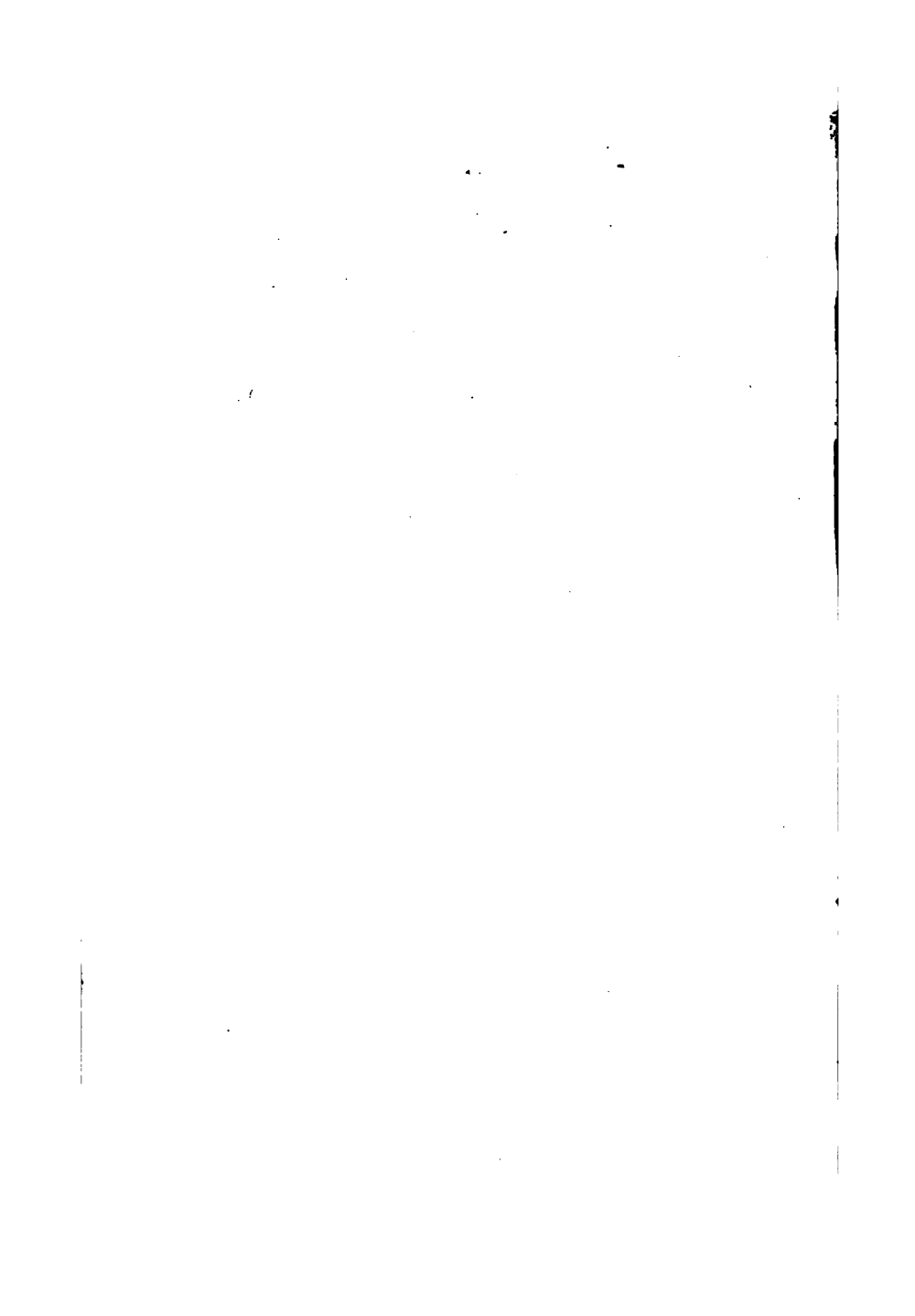
A 953,800

F. W. Kelsey,
1887

Xenophon.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(17)

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS

EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

ARNOLDVS HVG

EDITIO MAIOR

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCLXXXVI

888
Xa
H885

From the library of
Francis W. Kellogg
2.2.51

PRAEFATIO CRITICA.

In recognoscendis verbis Xenophontis, qualia a Ludovico Dindorf in quarta Anabaseos editione Teubneriana edita erant, longius mihi progrediendum fuit quam initio, cum munus hoc mihi ab honestissimo bibliopola mandatum esset, ipse putaveram. Paullatim enim eo perveni, ut nova fieret recensio quae quingentis fere locis discederet a Dindorfii contextu. Quarum mutationum aliae a critico illo ipso de Xenophonte optime merito vel probatae vel excogitatae erant in praefationibus vel huius vel aliorum Xenophontis scriptorum¹⁾ (saepe enim quae ipse necessario mutanda esse dixerat, in editione intacta reliquit), aliae ab aliis viris doctis, qui recentiori aetate Xenophonti operam dederunt, prolatae et a Dindorfio aut non probatae aut ei nondum cognitae, aliae meae sunt sive coniectura erutae ex lectionibus librorum iamdudum publici iuris factis sive nisae nova quam ipse post Duebnerum primus institui praestantissimi omnium codicum conlatione Parisini (C) n. 1640 insigniti. In quo cum sat multa nova invenissem, egi de eo peculiari libello academico Turicensis universitatis, cui inscriptum est: „Arnoldi Hug commentatio de Xenophontis Anabaseos codice C i. e. Parisino 1640 cui additae sunt duae tabulae lithographae 1878;“ (prostat hic libellus apud B. G. Teubnerum cf.

1) quamquam in haud paucis eorum, quae in quartae editionis Anabaseos praefatione proposuit id agens ut verba Xenophontis additamentis alienis purgaret, iusto longius progressus est; quae mihi audaciora videbantur quam quae probari possent, hic silentio praeterii.

Mittheilungen der Verlagsbuchhandlung B. G. Teubner in Leipzig n. 4. 1878 p. 63). Ibi tractavi de ratione quae intercederet inter C et reliquos meliores libros (B. h. e. Par. 1642 et A. h. e. Vatic. 987), inter meliores et qui dicuntur deteriores novisque exemplis demonstrare studui, eam normam, quam olim Dindorfius ipse in crisis huius scripti introduxerat, quamquam haud raro ab eo postea neglectam, ut ubi sana ratione fieri posset cum meliorum consensui tum ubi hi inter se dissentirent primae manui C codicis obtemperaretur, unice esse veram: exposui deinde quid de correctoribus, qui huic codici operam dederunt, diversis manibus contra Duebnerum mihi statuendum videretur; in altera parte commentationis exempla quaedam potiora correctionum inprimis rasurarum proposui, quae a C₁ in libris I—IV adhibitae sunt: in quibus optico instrumento adiutus primam manum aut legere potui aut ex reliquiis litterarum divinare conatus sum; tabulas autem lithographas ideo addendas esse duxi, quod non nisi ex accurate delineatis litteris intellegitur quomodo ex tenuissimis ductibus vestigiisque litterarum verba quaedam componi cognoscique possint.

In hac autem praefatione critica cum de illis quae significavi exemplis breviter tantum monuerim singulis locis ad commentationem meam numero quo quodque tractatum sit addito provocans, de aliis locis quos in commentatione non attigi fusius aliquanto tum egi, ubi mihi videretur a Dindorfiana lectione discedendum esse, corrigens passim errores a Duebnero in conferendo codice commissos. Quamquam ne sic quidem, si omnia, quae et in commentatione et in praefatione de codice dixi, comprehenderis, omnium locorum, in quibus meum de codice C testimonium a Duebneri differat, quod in editione Dindorfiana Oxoniensi anni MDCCCLV publici iuris factum est, plenam habebis notitiam: ea enim commode non poterat cum lectoribus communicari nisi apparatu critico verbis scriptoris subiecto, quem respuebat Teubnerianarum

editionum ratio. Substiti igitur fere in eis locis indicandis, in quibus a Dindorfii mea editio discrepat: priore loco ubique posui lectionem a me receptam significans ex quo fonte hauserim vel quo auctore sic scripserim, deinde sequuntur testimonia librorum, si a recepta lectione discedant, saepius etiam adiectae sunt editorum aliorum opiniones suspicionesve. Omisi monere quibus locis aut elisionem aut hiatum contra Dindorfium admiserim: ubicunque ab eo discessi, secutus sum C codicem. Ultra hos quos significavi fines ita aliquoties evagatus sum, ut argumentis additis aliorum opiniones refutare meamque defenderem: quodsi de compluribus locis, de quibus aliter sentio ac plerique, solito longius exposui, num sine fructu id fecerim, alii aestiment: hoc spero fore ut ei ignoscatur qui in univ-ersum brevitati consuluerit.

Siglis autem usus sum his:

C = cod. Par. 1640

C pr. = prima manus huius libri

C₁ = manus eius correctoris (vel eorum correctorum) qui lib. I—IV ad normam exemplaris alterius familiae constanti consilio correxit (correxerunt).

C corr. = alii correctores imprimis librorum V—VII. Cf. Comm. m. p. 9 seqq.

mel. = meliores libri (C B A)

det. = deteriores libri, de quibus adeas Dindorfii editionem Oxoniensem, Gustavi Sauppil editionem Tauchnitzianam (Xen. Op. vol. II. Lips. MDCCCLXV), Breitenbachii editionem Halensem anni MDCCCLXVII, Rehdantzii appendicem critic. (Krit. Anhang zu Xenoph. Anabasis, Berlin 1865), Schenklii *Studia Xenophontea* I. (Beiträge zur Kritik der Anabasis in Sitzungsber. der kaiserlichen Akademie der Wissen. phil. hist. Classe LX. Band, Heft 3. Jahrg. 1868. Wien).

Comm. m. = Commentatio mea de codice C quam supra laudavi

< > inclusi ea quae inserenda putarem

[] quae pro interpolatis haberem.

De his superest ut moneam. Maiorem quam adhibuit Dindorfius constantiam mihi adhibendam esse censi in eis indicandis quae aut cum aliis aut solus interpolata putarem. In Dindorfii enim editione eorum, quae editor ipse, quamvis in omnibus libris extarent, damnaverat, alia in contextu intacta relicta sunt nulla suspitionis significatione addita e. gr. exordia librorum II III IV V VII deinde I 10, 1 *καὶ οἱ σὺν αὐτῷ* etc., alia uncis inclusa ut I 8, 18 *λέγουσι* — *ἴπποις*, II 2, 6 *ἀριθμὸς* — *τριακόσιοι*, V 5, 4, alia ad infimam paginam relegata I 7, 15: *ἔνθα* — *ἔπειθεν*, I 8, 6 *λέγεται* — *διακινδυνεύειν*, VII 8, 24—26, alia inprimis breviora prorsus omissa I 7, 18: *πρότερον*, I 8, 28 *θεράπων*, II 4, 4 *τὸν* ante *βασιλέα*. Item variabat ille in eis interpolationibus indicandis, quae in uno libro vel parte librorum deessent: intacta reliquit quamvis in praefatione ab ipso damnata I 9, 17: *ἀλλ' ἐπεὶ*, III 4, 14 *εἶπεν* ante *ὀπισθεν*, uncis inclusit II 2, 9 *καὶ λύκον*, III 4, 10 *πρὸς τῇ πόλει*, V 7, 12: *καὶ καταφρονηθῶμεν*, prorsus omisit I 2, 1 *στράτευμα* post *τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα*, I 9, 6 *φανερὰς* post *τὰς ἀπειλὰς*. Quodsi credideris haec diversa significationis genera Dindorfium ita adhibuisse, prout quodque exemplum magis vel minus certum videretur, hoc in plerisque non ita se habere videbis, si accurate praefationem quartae editionis perlegeris. Ego vero hanc rem ita institui, ut eorum, quae eicienda ducerem, ea prorsus omitterem quae etiam in codicum parte vel in uno codice (inprimis C. pr.) essent omissa (exceptis duobus longioribus additamentis, quae sunt IV 1, 2—4, VI 3, 1: haec sub margine adieci ne lectores talia grammaticorum commenta prorsus laterent), quaecunque autem huius generis extarent in omnibus codicibus, ea in contextu servarem uncis quadratis inclusa.

Iam agendum est de singulis.

Lib. I.

1, 2 και τῶν Ἑλλήνων ἔχων C. pr. | και τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων C₁ cum reliquis. 3. πείθεται και C. pr. | πείθεται τε και C. corr. cum rel. 5. ἀφικνοῖτο det. | ἀφικνεῖτο mel. 7. αὐτῶν post τοὺς μὲν omittit pars det. | addunt rel. 8. ὧν Τισσαφέρους ἐτύγγαεν ἔχων Krueger | ὧν Τισσαφέρους ἐ. ξ. libri. 10. οὕτως περιγεγόμενος C cum aliis | οὕτω π. vulgata cf. Schanz nov. comm. Plat. p. 8. 11. ξένον ὄντα ἐκέλευσε C. pr. D. | ξ. ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε C₁ et rel. — τοῖς Μιλησίων legi in C. pr. (de quo tacet Duebnerus) | τῶν Μιλησίων C₁ et rel. cf. § 9 τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησπόντου.

2, 1 ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω det. | ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω C, ἐδόκει πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω ἤδη D; adparet ordinem eo turbatum esse, quod in archetypo pars horum verborum omissa ac deinde incerto loco in margine vel supra versum addita erant. Recte deteriorum librorum ordinem restituit Cobet. — λαβόντας τοὺς ἄλλους C. pr. D. | λ. τοὺς ἄνδρας C₁ et rel. 5. γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπὶ ἐξευγμένη πλοίοις scripsi | γ. δ. ἐπὶν ἐπεξευγμένη πλοίοις C. pr., γ. δ. ἐπὶν ἐξευγμένη πλοίοις ἐπὶ C₁ et rel., omittit ἐπὶ etiam D₁ si recte ex eo notatur. Mihi non videtur cum Schenklio ἐπὶ expungendum esse, cum in similibus locis item navigiorum numerum addat Xenophon cf. Π 4, 13. 24; imo numeri eius reliquiae superesse esse mihi videntur in prima syllaba ἐπεξευγμένη lectionis C. pr. 9. [ὁ Λακεδαιμόνιος φηγάς] Dindorf praef. Lips. p. XV. — ante Σοφαινετος signum corruptelae posui cf. Ruestow et Koehly Gesch. d. gr. Kriegsw. p. 102. 12. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα [και] φυλακὴν Schenkli | ἐ. δ. ἡ Κ. φυλακὴν και φύλακας mel.;

καὶ φύλακας plerique editores Dind., καὶ φυλακὴν Breitenbach. φυλακὴν . . Κλίμας καὶ Ἀσπενδίου adparet difficultiorem lectionem esse, cui φύλακας interpretamentum additum est. 13. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει det. | ἐντ. δὲ ἐλαύνει C. pr. D., ἐντ. δὲ ἐξελαύνει C₁ AB (Dind.); δὲ ἐλαύνει ex falsa lectione ἐξελαύνει verae et fere semper (cf. § 10, 11, 14) a Xenophonte adhibitae locutionis ortum videtur; ε enim cum sequenti conson. vel ξ vel π coniunctum δ litterae simillimum est. 17. προβαλόμενοι Cobet | προβαλόμενοι libri. 20. <τοὺς> στρατιώτας Cobet. — εἰς Θόανα Rehdantz | πρὸς Λάνα libri. 21. Fortasse cum Rieckhero Festschrift der Gymnasien Württembergs Stuttg. 1877 p. 19 legendum περιπλέοντα pro περιπελούσας codicum. Cobet eiecit Ταμῶν — Κύρου. 23. ἔνθα ἦν Rehdantz | εἰς ἦν C. et mel., ἐναῦθα ἦσαν det., vulg. Dind., ἐναῦθα ἦν Hirschig. — [τοῦ Κιλικῶν βασιλέως] ego; cf. § 12 ἢ Συενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως, deinde § 21 bis Συένεσις commemoratur nullo epitheto addito. 26. [τοὺς Ταρσοῦς] Kiehl. 27. διαρπάξεσθαι Cobet | ἀρπαξέσθαι mel. et E, ἀρπάξεσθαι ceteri.

3, 1 ἄρξαιτο legi in C. pr. cf. Comm. m. spec. lithogr. 2, idem habet D, (ἄρξαιτο V?), recepit primus Rehdantz. | ἤρξαιτο C₁ et rel. Cf. II 6, 14. 3. | ἐμοὶ οὐδὲ C. pr. D. | ἐμοὶ ἀλλ' οὐδὲ C₁ cum rel. 5. μεθ' ὑμῶν εἶναι | cum Porsono scripserat Dind. εἶναι. Sed monet Breitenbach frequentissimum esse εἶναι vel γίνεσθαι μετὰ τινος, conferens Cyrop. II 4, 7. Hell. IV 1, 35 alios locos. 6. οὐδὲ ἐπιεσθαι post πέθεσθαι omittunt C. pr. DEH | addit C₁ cum rel. — [οἶμαι] εἶναι Rehdantz | οἶμαι εἶναι mel., εἶναι οἶμαι reliqui (Dind.). 7. [ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι] Dind. praef. Lips. p. VII. 8. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη εἶναι] ego. Offendisse in his verbis videtur et primus et adhuc solus Kappeyne Mnemos. III 383, qui αὐτῶς post ἐκέλευεν inseri iubet; idque merito sane si verba genuina sunt, quoniam et quod iubere dicitur his verbis Clearchus Cyrum facere, id Cyrus iam antea fecerat cf. verba quae

antecedunt Κῦρος δὲ — μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον, et quod responsurum se esse Clearchus hoc loco profitetur αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἵνα, id iam responderat: ὁ δὲ ἵνα μὲν οὐκ ἤθελε i. e. negabat sese iturum. Nec tamen licebit in Kappeynii emendatione adquiescere, cum eodem iure postulari possit, ut in § 10 verbis ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἔθέλω ἵνα post μεταπεμπομένου vel πολλάκις vel δις vel simile quid inseratur; quod emendandi genus abhorret a veri similitudine. Si rem ipsam examinabimus, vix iustam inveniemus causam cur bis idem inane ludibrium a Cyro et Clearcho actum sit; nam initio iam *χαλὰμ* Clearchum ad illum se iturum negasse patet ex oppositis illis λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν; ut οὐκ ἤθελε coram militibus pronuntiatum esse necesse sit. Monendum denique ne in proximis quidem verbis ullam fieri mentionem nuntii denuo a Cyro ad Clearchum missi, imo adparere ex μετὰ δὲ ταῦτα συναγωγῶν verbis Clearchum, simulac clam legatum ad Cyrum misisset, milites convocasse. Unde fit ut pro αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἵνα potius expectes ἔφη δὲ αὐτὸς οὐ φήσιν ἵνα h. e. Cyro nuntiavit se coram militibus per simulationem iter denegaturum esse. Haec igitur verba cum multis ex partibus sint vitiosa, a Xenophonte abiudicanda censeo, addita ea amplificandi causa a sciolo. 11. Errore accidit ut in contextu omitterem cum Cobeto qui confert III 2, 27. IV 6, 21. IV 8, 9 bis inserere ὡς inter ὅπως et ἀσφαλέστασα. 16. δῶ det. | διδῶ mel. et E. 17. προκαταλαβεῖν *Rehdantz* coniecit ex vestigiis C. pr. | προκαταλιπεῖν D, προκαταλαμβάνειν reliqui libri et sic C₁, ita ut λαμβάνειν in rasura in versu sit, εἰν supra versum additum. Ceterum conf. de hac paragrapho Comm. m. p. 7. 17. αὐταῖς ante ταῖς τριήρεσι omittunt C. pr. et D. — οὐκ ἔσται C. pr. D. | οὐχ ὀλίον τε ἔσται C₁ et reliqui. 19. ἀπαγγεῖλαι δέυρο det. | ἀναγγεῖλαι δ. mel. 21. ἀπαγγέλλουσι *Bisschop* | ἀγγέλλουσι libri.

4, 1 οὗ ἦν τὸ εὖρος C (fallitur Duebn.), AD. | οὗ τὸ εὖρος ceteri (Dindorf). 2. [ὅτε Τισσαφέρνει — αὐτὸν] *Cobet*.

5. βιασομένους τοὺς πολεμίους Schenkl. | καὶ βιασάμενος τοὺς πολεμίους C. pr., καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους Vind. cf. Schenkl Stud. Xen. I pr. 565 et 603, post πολεμίους in marg. addit παρέλθοιεν C₁, oblitus ille βιασάμενος in pluralem mutare, qui in archetypo deteriorum erat; quod inepte A et B ex C₁ descripserunt: καὶ βιασάμενος τ. π. παρέλθοιεν, postea C. corr. βιασάμενοι in C restituit, ut idem in eo nunc esset quod in deterioribus (vulg. Dind.): καὶ βιασάμενοι τ. π. παρέλθοιεν. 7. [στρατηγός] Cobet. 10. ἐναυῦθα ἦν τὰ Βελέστος βασιλεια Cobet (et Dind.) | ἦσαν libri. Locus enim quo nitebantur vulgatae patroni I 2, 23 ἐναυῦθα ἦσαν τὰ Σ. βασιλεια nunc ex melioribus libris emendatus est. 11. ἔμεινεν mel. et FZH | ἔμειναν ceteri. 12. [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου] Cobet. In eis quae sequuntur καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων persuasum mihi est corruptum esse illud ἐπὶ μάχην (in C αχ grandibus litteris a C₁ scriptum est in rasura trium vel quattuor litterarum) cum non ad proelium singulare committendum in Asiam nunc profiscantur, sed ad bellum gerendum. Quodsi potius ἐπὶ πολέμῳ vel similem notionem expectes, tamen quid sub C. pr. lectione: ἐπὶ μ . . . ἦν vel μ . . . ω lateat, enucleare non potui. Videtur, quod observavit Duebnerus, etiam accentus in hac postrema syllaba erasus esse. 15 [μόνοις πειθομένοις] Krueger. Recte enim ille coll. IV 6, 3 II 6, 13 dicit ὁμῶν πιστοτάτοις (sine ὡς) significare „er wird in euch die treuesten und zuverlässigsten Menschen haben;“ omissis autem illis verbis nos habere id quod res postulat ὡς πιστοτάτοις. Quod vero qui nuper vulgatae patrocinium suscepit, J. Guttentag in subtiliter scripto libello „kritische und exegetische Beiträge zu Lysias und andern classischen Autoren. Aarau 1878“ p. 11 his verbis inesse voluit: „und euch wird Kyros . . . als die (vermeintlich) treuesten zu Garnisonen . . . verwenden“ hoc vereor ut solo πιστοτάτοις non adiecto ὡς vel ὡς οὔσι graece possit exprimi. — ὡς φίλου CBD | ὡς φίλου reliqui libri (Dindorf). 17. [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ] Cobet (Dind. Lips. IX coll. 5, 2).

5, 2 *πολλοὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλοι Dindorf praef.*
 Lips. | πολλοὶ δὲ στρουθοὶ ἢ μεγάλοι C. pr., πολλοὶ δὲ
 στρουθοὶ αἱ μεγάλοι EN, πολλοὶ δὲ στρουθοὶ οἱ μεγάλοι D,
 οὐκ ὄλλοι δὲ στρουθοὶ οἱ μεγάλοι ceteri. 3. ἀπέσπα DV |
 ἀπέπτα C (AB), ἀπέστα det., ἀπεσπάτο Buttmann (Dindorf).
 8. τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας VD, quod vidit Schenklius
 esse praeferendum | τούτους τε τοὺς κτλ. ceteri, quod vi-
 detur ex dittographia natum. 9. ποιοῖτο det. | ἐποιεῖτο mel.
 10. στεγάσματα codd. plerique | σκεπάσματα Z Suidas (Dind.).
 11. τῶν τε Μένωνός του στρατιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου Hert-
 lino | τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου
 libri. Quae scriptura quin corrupta sit nemini dubium esse
 poterit qui locum accurate examinaverit. Nec enim solum
 quod dudum observatum est a Mureto, Hertlino, Madvigio
 ex verbis proximis κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος elucet
 „unum Menonis militem cum uno Clearchi litigasse,“ sed
 etiam ex eis quae sequuntur ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἐαυτοῦ
 στρατεύμα ἔλεγεν postea demum Menonis milites totam rem
 comperisse. Ex coniecturis eam elegi quae mihi simplicis-
 sima videretur; Muretus ἐνὸς inter Μένωνος et στρατιωτῶν
 inseri voluit, Madvigius (advers. crit. I p. 344) scribi iussit
 τῶν τε του Μένωνος . . . καὶ τῶν Κλεάρχου accentibus tantum
 mutatis sed quaesito loquendi genere. Schenklio qui primis
 verbis servatis mendum quaesivit in proximis, ἀδικεῖν τινα
 τοῦ Μένωνος corrigens, adsentiri non possum ob causam
 quam supra commemoravi.

6, 2 ἂν ἔλοι, quod Rehdantz coniectura restituit, legi
 in C. pr.; hoc enim loco duae correctiones in C se exce-
 perunt, quarum prior ἀνέλοι dedit, quod etiam in D esse
 dicitur, altera (C₁) ἂν linea transversa delevit, ut restitueretur
 ἔλοι reliquorum librorum. 4. ἐκέλευσεν mel. | ἐκέλευεν det.
 5. Cum non solum A et E sed etiam C ipse, de quo tacet
 Duebnerus, ἐπήγγειλε pro reliquorum ἐξήγγειλε praebeat, nescio
 an ἀπήγγειλε scribendum sit. Aptum enim mihi videtur
 aut ἐξήγγειλε simplex cf. I 7, 8 aut quod prorsus idem
 significat et quod hoc loco scribendum propono: ἐπεὶ δ’

ἐξῆλθεν, ἀπήγγειλε; minus aptum vulgatum ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν ἐξήγγειλεν, si quidem ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν significat: *postquam exiit*. — 6. περὶ Ὀρόντα τουτουί C. pr. D, praeterea A Ven. M. | π. Ὀρόντου τ. ceteri. Errore factum esse puto ut hoc loco Ὀρόντου forma exhiberetur a Dindorfio, Cobeto, Rehdantzio, qui Ὀρόντα genetivum § 5 et 8 ceperunt. — 9. φίλους εὖ ποιεῖν Vind. pr. (sic restituit Cobet; item Dind. praef. Lips. XVIII, Schenkl Xen. Studien I p. 567, Rehdantz) | τούτους εὖ ποιεῖν C. pr. D, φίλους τούτους εὖ ποιεῖν C₁ (dicit Duebnerus φίλους supra versum additum esse „manu antiquiori quam secunda“ (!)) Vind. m. sec. (in quo τούτους supra vers. additum esse testatur Schenkl) reliqui libri. τούτους igitur videtur ex φίλους depravatum esse, vera autem φίλους lectio postea supra versum in archetypo nostrorum codicum restituta; unde accidit, ut C. pr. et D τούτους solum, Vind. pr. φίλους solum, ceteri utrumque exhiberent. 10. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος mel. | om. ἔφη det. (Dind.).

7, 1 Μένωνα [τὸν Θεταλὸν] ego. Nec enim necessarium hoc epitheton post I 2, 6, nec postea unquam additum huic nomini (cf. I 2, 20. 21. 25. I 4, 13. 17. I 5, 11. 12. 13), nec credibile in eiusdem enuntiatii priore parte Xenophontem in verbis ἐπέλευε Κλεάρχον μὲν Clearchi nomini patriae significationem non addidisse, aequae autem noto Menonis nomini addere necessarium habuisse in posteriore parte. 4. οἶους ἡμῖν γνῶσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων]. Καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων scripsi. Legi enim εὖ τῶν ἐμῶν in C. pr. cf. Comm. m. spec. lith. 20; idem testatur Schenkl l. l. p. 566 in margine Vindobonensis inveniri; confirmatur igitur horum duorum codicum auctoritate egregia Dindorfii coniectura ed. Lips. III p. IX, quam ille hauserat ex Duebneri de C. pr. testimonio εὖ . . . μοι quamvis non sufficienti | ἐντόλμων reliqui libri et C₁. Difficilior quaestio de eis quae antecedunt; in quibus cum ab omnibus intellexeretur ὄντων participium non bene cum insequenti γενομένων convenire

cumque a nonnullis adgnosceretur *υμῶν δὲ* et *ἐγὼ ὑμῶν* vix posse in eodem enuntiato dici tantillo spatii intermisso, alii alia coniecerunt. Quarum tamen coniecturarum eas tantum curo, quibus certa illa ut nunc res est *εὖ τῶν ἐμῶν* non tangantur. Quod Schenklius proponit, ut *ὄντων* expungatur, eo laborat quod *ὑμῶν δὲ* masculini generis subiecto et *τῶν ἐμῶν* neutrius generis non potest praedicatum *γενομένων* commune esse; quod Rehdantzius, ut expuncto *καὶ* et posteriori *ὑμῶν* scribatur: *ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων ἐγὼ τὸν μὲν* etc. „von euch Männern wie ihr seid, will ich, wenn meine Pläne geglückt sind den Einen etc.“ id videtur contorte quodammodo dici. Quae cum ita sint, in ea quoque re obsecutus sum C codici, quod punctum posui ante *Καὶ εὖ* verba, ut inde novum incipiat enuntiatum. Iam de verbis *ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων* dubius haereo utrum, quod in editione feci, ab interpolatore ea esse perfecta statuat, qui *ἀνδρῶν* notionem illi *ἀνθρώπων* opponere voluerit, an coniectura locum temptem e. gr. *οἴους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἀντιπάλους* *ὑμῶν ἀνδρῶν ὄντων*. 12. [*καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες*] Weiske. 13. [*ἐκ τῶν πολεμίων*] Kiehl. 15. *δὴ εἰσιν* in loco interpolato post *ἐνθα* omittit C. pr. | addit cum reliquis C₁; Dindorfius uncinis incluserat, ego omisi. 16. [*μέγας*] *inclusi*; suspectum etiam Rehdantzio. 18. *Ἀμφρακιώτην* antiquiorem formam habent mel. | *Ἀμφρακιώτην* det. — *προθύμενος* *scripsi* | *πρότερον* *θυόμενος* *legi* in C. pr. (de quo testatur Duebnerus: „*θυόμενος* Leonclavius et, ut videtur, C. pr., qui *πυθ* habet anguste scriptum in rasura duarum litterarum, quae supra versum eminerent.“ In quibus verbis non intellego quid sibi velit illud: „supra versum.“ Hoc certum, et infra et supra novum *π* reliquias esse *θ* antiqui, quae consonans etiam rasura rotunda proditur; praeterea deprehenduntur frustula etiam antiqui *υ*) | *πρότερον* *πυθόμενος* C₁ cum reliquis libris. Iam cum plerique Cobeto obsequerentur qui *πρότερον* ut „*emblema manifestum*“ delevit, mihi visa est illa vox potius ex interpretatione

προθύεσθαι verbi, quod suspicor Xenophontem scripsisse, esse orta. Quae coniectura eo quoque commendatur, quod multo facilius ex προθύόμενος quam ex simplici θυόμενος vulgatum illud προθύόμενος oriri poterat: notum enim est ρ et ο in codicibus inter se coniungi solere ligatura υ vocalis simillima ut, si in ρ et ο ligatis orbes duo aliquanto minores vel atramenti pleni sint, tota figura ipsius υ simillima evadat. Quodsi mecum statuas Xenophontem προθύεσθαι forma aliquanto rariori usum esse, facile etiam intellegetur cur explicatio πρότερον θύεσθαι addenda visa sit; in C explicatio ipsa in contextum inrepsit, in ceterorum librorum archetypum πρότερον προθύόμενος h. e. vox explicata una cum explicatione; postea demum προθύόμενος errore in προθύόμενος abiit. In Xenophonte ipso eum aliud exemplum huius verbi in libris non inveniatur, superest unus locus, in quo contra libros προθύεσθαι ex Bornemanni coniectura necessario scribendum sit pro προθυμείσθαι Anab. VI 4, 22, quod nemo dum explicare potuit; modo ne cum Bornemanno προθύεσθαι de praeludiis sacrificiorum accipias sed de sacris quae cuiuslibet rei (illo loco itineris, hoc loco pugnae cum rege committendae) sint praeludia. Quo nomine adpellare licet quaecunq; sacrificia fiunt antequam rem gravem adgreddiaris quibusque quaeratur dei faveant an non rei suscipiendae. Sic adhibitum vides Aristoph. Thesmoph. 37 ἐξέρχεται θεράπων τις αὐτοῦ πῦρ ἔχων καὶ μυρρίνην | προθυσόμενος ἔοικε τῆς ποιήσεως ubi schol. addit: ὅτε γὰρ δρᾶμα ποιῆσαι ἤθελον, πρότερον θυσίας ἐποιοῦν. De hostia ante pugnam immolata, de qua hoc loco agitur, cf. Plut. Lyc. 21 καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις προθύετο ταῖς Μούσαις ὁ βασιλεὺς ἀναμνησκῶν ὡς ἔοικε τῆς παιδείας, Plut. Mor. 214 E ἐπεὶ δὲ τοὺς παρ' αὐτῶ παραστήσεσθαι μέλλοντας εἴωρα δεδιότας — πρὸ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθύεσθαι ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις, ubi certissima coniectura προθύεσθαι ex depravata librorum lectione προθυμήσεσθαι dudum restitutum est. Eur. Iph. Aul. 1310 mors Iphigeniae πρό-

Θύμα πρὸς Ἴλιον adpellatur h. e. πρόθυμα expeditionis Troianae. Sic hoc de quo agimus loco Silanus iussu Cyri hostias immolaverat ut quid statuerent dei de pugna cum Artaxerxe committenda cognosceretur; προθύμενος igitur erat τῆς μάχης, cui explicationi non obstat quod Cyro necopinanti ex extis Silanus respondit, Artaxerkem non minus decem dies pugnam esse dilaturum. Nec quod Xenophon alibi simplici θύεσθαι verbo uti solet, prohibet quominus uno alterove loco compositum adhibuisse eum putemus. Sic uno loco Anabases VII 5, 15 καταυλλέσθαι dicit, cum saepissime simplici ἀύλλεσθαι utatur; uno loco προαιρεῖσθαι VI 6, 19, pro quo solet αλερεῖσθαι adhibere; uno loco προηγεῖσθαι VI 5, 10, cum alias ἡγεῖσθαι dicat; uno loco προτελεῖν VII 7, 25, alias τελεῖν.

8, 1 τῶν ἀμφὶ Κύρον πιστῶν C₁ et plerique: quod servavi, cum πιστὸς a Rehdantzio receptum, quod ex M, N, O h. l. ex variis ad Iuntinam duasque Stephanianas adiectis lectionibus nuntiatur, nec per se placeret nec id in C. pr. scriptum deprehenderem: qui τριστὸς habuisse videtur, quod fortasse ex ἀριστος, quamvis pro certo adfirmare non ausim, corruptum est cf. § 28: ἄνω οἱ ἀριστοι τῶν περὶ αὐτὸν. 4. οἱ δ' ἄλλοι C₁ et reliqui | videtur C. pr. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι habuisse. — [καὶ τὸ στρατεύμα] Bornemann. 6. <κατὰ τὸ μέσον> post ἑξακόσιοι Leonclavius. 7. [οἱ μετὰ Κύρου] Schenk. 9. τούτων inter ἐχόμενοι δὲ et γεροφάροι om. C. pr. | addit C₁ cum reliquis. 15. πελάσας mel. (Rehdantz recepit) | ὑπελάσας det. — ἐκέλευε C (Duebn. fallitur) et plerique | ἐκέλευσε B. M. 17. ἤρχοντο det. | προήρχοντο mel. 18. οἶον C. pr. | οἰόνπερ C₁ et reliqui. 20. ἐφέροντο mel. | ἐφέροτο det. 21. ὡς βασιλεὺς post προσκυνούμενος ἤδη omittit E (ὡς omittit etiam C. pr.). 28. [θεράπων] Cobet. 29. οἱ δὲ αὐτὸν Rehdantz (nisi quod οἱ δ' αὐτὸν scripsit) | οἱ δ' ἑαυτὸν Codd.

9, 7 [εἴ τῃ σπέσσαιτο] ego. Quae verba ab interprete censeo hausta ex eis quae sequuntur § 8: καὶ εἴ τις πολέμους ἐγένετο, σπεισάμενον Κύρου ἐπίστευε μηδὲν αὐτὸν παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν, ubi peculiari exemplo quae

fide Cyrus pacto steterit, inlustratur. Quod ut aptum est illo loco, ita inepte generalibus notionibus quae sunt εἴ τῳ συνθοίτο καὶ εἴ τῳ ὑπόσχοιό τι singulare illud εἴ τῳ σπείσαιο, quod et ipsum ad genus τοῦ συντίθεσθαι pertinet, praeponitur. — μηδαμῶς ψεύδεσθαι conieci ex vestigiis C. pr. de quo Duebnerus: 'ἠδὲν in rasura 5 litterarum, ut videtur.' Ego haec testor: μ'; rasura enim in dextram superiorem partem tam late patet ut accentum in ultima fuisse necessario statuamus; ac re vera deprehenditur etiam umbra circumflexi | μηδὲν C₁ litteris latissime distantibus, idem reliqui libri. Cf. VII 7, 23 μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν καταστήσαι ὃ, τι λέγοις. 13. ὄπη mel. | ὄποι det. 15. ἀξίων Cobet | „ἀξιοῦ cum compendio syllaba σαι super οῦ ut sit ἀξιοῦσαι“ recte Duebnerus. Inde falsa lectione in B D M O ἀξιοῦν ortum est, ἀξιοῦσθαι est in ceteris. 16. εἴ τις φανερός C. pr. | εἴ τις αὐτῷ φανερός C₁ cum reliquis. — πλουσιώτερος ζῆν ποιεῖν conieci ex vestigiis C. pr.: πλουσιώτερος . . . ποιεῖν cum accentu in ultima ut ex rasura patet. Vide Comm. m. tab. lithogr. n. 21. | πλουσιώτερος ποιεῖν C₁ cum reliquis. Cf. Xen. Oec. 9, 13 τιμωτέρους τιθέντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων. Anab. III 2, 26. 17. οὐ χρημάτων ἔνεκα C. pr. | οὐ χρ. ἔ. C₁ cum reliquis. — ἐπλευσαν, ἔγνωσαν C. pr. | ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν C₁ cum reliquis restituit utroque loco *Rehdantzius* lectionem C. pr. — καλῶς ὑπάρχειν conieci ex vestigiis C. pr. Vide Comm. m. spec. lithogr. 22 | κ. πειθαρχεῖν sine accentu C₁, κ. πειθαρχεῖν reliqui. 21. αἰσθάνοιτο ἕκαστον C. pr. A | ἕκαστον αἰσθάνοιτο C₁ ponens β supra αἰσθάνοιτο et α supra ἕκαστον; item reliqui praeter B qui α illud C₁ correctoris etiam ad proximum ἐπιθυμοῦντα pertinere putans scripsit ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα αἰσθάνοιτο. 23. κόσμον inter αὐτοῦ et πέμποι omisit C. pr. | addidit C₁ cum reliquis. 27. αὐτὸς δὲ δύναιτο C. pr. (*Rehdantz*, *Madvig* adv. crit. I, p. 345 not. | δ' ἐδύναιτο C₁ cum reliquis. 28. ἐγὼ μὲν γε mel. | ἐγῶ γε det. 31. [ὑπὲρ Κύρου] Cobet.

10, 1 [*καὶ οἱ σὺν αὐτῷ*] *Cobet.* 2. *λαμβάνει* quod *Cobet* et *Dindorfius* deleverunt, restitui cum *Rehdantzio* explicante: „und die Phokaeerin erhält er.“ 3. [*ἦν νεωτέρα ἢ*] *Krueger.* Uncis autem inclusi eam formam huius interpolationis, quae ut ita dicam genuina est. Sic enim exhibent C A B | ceteri Codices in ἢ νεωτέρα mutaverunt emendandi causa. 4. [ὡς πάντα νικῶντες] *Dobree.* Uncis eam formam inclusi quam habet C. pr. | ὡς πάντας νικῶντες C₁ cum reliquis, vulg. *Dind.* — ὡς ἤδη πάντα νικῶντες C. pr., ὡς ἤδη πάντες νικῶντες C₁ cum reliquis. Hoc loco idem factum est quod in § 3: in archetypo deteriorum emendare conatus est doctus aliquis grammaticus ex errore natam repetitionem ὡς πάντα νικῶντες ita, ut subtile aliquod discrimen, quod re vera nullum est, introduceret priore loco πάντας, altero πάντες scribens: in qua subtilitate enucleanda frustra elaboraverunt interpretes. Fraudem aperit solus C. pr. 5. ἐνθα δὴ C. pr. | ἐνταῦθα δὴ C₁ cum reliquis. — εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες vulgatam, quae est et in C₁ et in reliquis codicibus, servavi, cum de C. pr. certi quidquam effici posse diffiderem. Cuius haec hodie supersunt: εἰ πέμποιε τινὰς παντ (sex vel septem litterae erasae) ἐπὶ τὸ στρατόπεδον . . ξοντ . ς; (duabus litteris erasis ante ξ, non quattuor, ut *Duebnerus* dicit). Adde deinde, quod *Duebnerus* neglexit παντ illud accentu carere, quem ne C₁ quidem addidit; deinde ex rasurae forma, supra quam novae litterae ες ἴοιεν positae sunt, h. e. inter ς et ο sat certo elucere ϑ vel σθ primae manus; η antiqui post παντ, quod *Duebnerus* deprehendere sibi visus est, nullum videre potui vestigium. Unde conicio παντὶ σθένει scriptum fuisse, praesertim cum etiam accentus gravis erasi ad dextram novi ε umbra esse videatur. Cf. *Cyrop.* VI I, 42 ἦπτον ἂν παντὶ σθένει ἀθροίζονται; VIII 5, 25 βοηθήσειν παντὶ σθένει, item *Hell.* VI 5, 2; *Resp. Lac.* 4, 5: εἰάν δέ τι δέη, καθ' ἕνα ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει. Quare proponerem: εἰ πέμποιέ τινας παντὶ σθένει

ἐπὶ τὸ στρατόπεδον φήξοντας h. e. qui omni vi perurum-
perent ad castra penetraturi (fortasse tamen ἀρήξοντας ser-
vandum), nisi obstare videretur quod ἢ novum post τινας
in rasura positum est. 6. ἀπῆγεν mihi videtur C. pr. ha-
buisse (Duebnerus ἐπῆγεν in C. pr. scriptum esse dicit) |
ἐπήγαγεν C₁, ἀπήγαγεν ceteri. — [κατὰ τοὺς Ἑλληνας]
Schenkl. 18. [ὡς ἐλέγοντο] Rehdantz.

Lib. II.

1, 1 damnavit Bisschor. — ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ C
(Duebnerus neglexit) A. | ἐ. τ. ἐμπροσθεν λ. ceteri.
3. ἡλλω ἀνέχοντι C. pr. (Breitenbach recepit coll. Cyneg.
6, 13) | ἦ. ἀνίσχοντι C₁ cum rel. — περιμενοῖεν Rehdantz |
περιμένοιεν C. pr., περιμείνοιεν ἄν C₁ cum rel., περιμεί-
ναιεν ἄν vulgata, Dind. | 6. πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ
ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὐσαι· οἷς πᾶσι etc. scripsi;
eo enim mihi ducere videtur et grammatica ratio et lectio
C. pr., de qua Duebnerus: 'οἱ et accentus sequentis οἷς
in rasura.' Re vera pro vulgato ἔρημοι οἷς (quod C₁ re-
stituit) in C. pr. una vox fuerat, uno accentu nunc eraso
in penultima munita; a C₁ enim scripti sunt acutus in ε
et spiritus cum circumflexo supra οἷς, qui nunc deprehun-
duntur; unde concludendum in C. pr. ἐρημούσους fuisse,
sub quo vera videtur lectio latere. ἐρημούσους autem ex
ἔρημοι οὐσαι οἷς item oriri poterat ut § 21: πολεμόντος
ex πολέμον ὄντος. 10. μὲν post Κλεάνωρ omittunt mel.
11. ἔτι Cobet | ἔστιν ὅστις libri; cf. Isocr. 3, 13, ubi Ur-
binas habet τίς οὐκ, ceteri codices τίς ἔστιν ὅστις οὐκ.
17. αἰὶ λεγόμενον Jacobs | ἀναλεγόμενον libri (λεγόμενον
Cobet, Dind.). 21. μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ omnes libri
praeter BZ qui ὑμῖν omittunt (omisit cum Cobeto etiam
Dindorf). 23. ἀπιοῦσι δὲ καὶ πρ. C. pr. | ἀπιοῦσι δὲ ἢ πρ.
C₁ cum rel. Cf. § 22: ἀπιοῦσι δὲ καὶ πρ. in omnibus
codicibus.

2, 6. δὲ post ἀριθμὸς a Dindorfio inclusum prorsus
omisi, cum in C. pr. deesset; additum enim esse censeo

ab eo qui omnia haec verba, quae in margine adscripta erant, cum contextu coniungere vellet. 9. καὶ λύκον item omisi cum C. pr. | addidit C₁ post ταῦρον cum ceteris. 12. ἀποσπασάωμεν | ἀποσπασώμεν (an ἀποσπασώμεν?) C. pr., ἀποσπασθῶμεν C₁ cum reliquis (vulg. Dind.) cf. I 5, 3 ἀπέσπα, VII 2, 11. 13. ἀποφυγεῖν libri | Dindorfius cum Cobeto φυγεῖν. Idem discrimen inter ἀποδιδράσκειν et ἀποφεύγειν constitutum vides I 4, 8: οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ, ὅπῃ οἴχονται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε εἰλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον et II 5, 7: nec perspicio cur dici nequeat haec στρατηγία eum finem sibi proposuisse, ut fuga in tutum pervenirent (ἀποφυγεῖν). 15. εἰεν C. pr. (εἴ..) | εἰσιν C₁ cum rel. — καὶ γὰρ καπνὸς mel. | καὶ γὰρ καὶ καπνὸς det. 20. τοῦτον post τῶν τότε omisi cum C. pr. — κηρύξαντα C. pr. | κατακηρύξαντα C₁ cum rel. cf. Aen. poliore. 27, 11 κηρύξας σιγὴν ὃ κήρυξ de eadem re. — Ceterum, quod Duebnerum fugit, notandum C. pr. solum habere τὸν ἀφέντα | τὸν ἀφιέντα C₁ cum reliquis. Verum invenerat iam Schneiderus eumque secuti sunt omnes editores. — ἀργυρίου post τάλαντον omisi cum C. pr. 21 ἧ περ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη quod in C₁ et reliquis invenitur, nisi quod C₁ ἦνπερ scripsit, intactum reliqui, cum non prorsus de C. pr. constaret; cuius reliquiae hae sunt: ἧ περ... | ο...η μάχη ut fortasse habuerit ἦπερ ἦλθον ἐν τῇ μάχῃ, iota enim subscriptum fere numquam adhibuerunt nec C. pr. nec C₁.

3, 3 ἐκτός δὲ τῶν ὄπλων scripsi | ἐκ τῶν ὄπλων δὲ mel., τῶν δὲ ὀπλων det. et editiones omnes. Cf. III 3, 7 ψιλοὶ ὄντες εἶσω τῶν ὄπλων (h. e. ὀπλιτῶν) κατεκέλευντο. V 7, 21. Comm. mea p. 5. Poteram etiam ἐκτός τῶν ὄπλων δὲ scribere, cf. V 4, 13: ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ. 7. τοῖς ἰούσι Krueger | τοῖς εἰσιούσι C. pr., ἰούσι C₁ cum reliquis (Dind.) 8. [ταχύ τε] Rehdants, qui prorsus omisit; ταχύ τε, quod videtur ex ταχύ γε ἀπαγγελῶ § 9 ortum esse, exhibent meliores, in ταχὺ mutaverunt deteriores et vulgata (Dind.). 10. ποιησάμενος C L (recepit Cobet) | ποιησό-

μενος reliqui (Dind.). — οὓς εὑρισκον ἐκπεπτωκότας *con-
ieci* ex vestigiis C. pr., in quo ..ενοι...ν deprehendere
mihi visus sum. Comm. m. n. 16; deinde ἐκπεπτωκότας
scripsi pro nominativo; sic III 4, 37 ἀπιόντες pro ἀπιών-
τας, IV 3, 29 παιανίσαντες pro accusativo in C. pr. inve-
nitur | οἳ ἦσαν ἐκπεπτωκότες C₁ cum rel. et editoribus.
12. πρὸς αὐτὸ Sommer | πρὸς αὐτοὶ C. pr., πρὸς αὐτὸν C₁
et rel., πρὸς αὐτοῦ Schneider (Dind.). — <εἰς> τριάκοντα
Krueger cf. VII 3, 46. Madvig. advers. crit. I 345. 13. ὑπο-
πτεῦν αὐτὸ τὸ πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος *Dindorf* |
ὑποπτεῦν οὕτω πλήρ. ε. τ. τ. ὕ. C. pr., ὑποπτ. μὴ αἰεὶ
οὕτω πλήρ. ε. τ. τ. C₁ cum reliquis, vulg. (Dind. in edit.)
cf. Her. VI 129 ὄλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει, Xen. Hipparch.
4, 11 τὸ γὰρ — μὴ εἰδέναι — ὑποπτεῦν ἀναγκάζει πάντα
τὰ χωρία. 19. [ἔνθα — πιστότατοι] *inclusi*; in his verbis
cum Rehdantzio secutus sum C. pr. ἐδίωξε exhibentem,
cum C₁ et reliqui ἐδίωξα praebeant. Quidquid enim ae-
stimant viri docti de fide huius narrationis quae a Tissa-
pherne hoc loco proponitur, in eo consentiunt omnes, eam
cōgruere cum eis, quae Xenophon I, 10 memoriae tradit,
I 10, 7 διήλασε, h. l. διήλασα, I 10, 8 ἐκεῖ συντυγχάνει
βασιλεῖ, h. l. συνέμξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ.
Artaxerxes autem in castra Cyri re vera pervenerat Cyro
interfecto, cum barbaros Cyri persequeretur I 10, 1 βα-
σιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατοπέδον,
quibus verbis apertum est nostrum ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἳ περ αὐτῶ εἰσι πιστότατοι respon-
dere, cf. etiam I 10, 2 βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Iam
si ἐδίωξα hoc loco legis cum vulgata, non solum Tissa-
phernes insolenter sibi adrogare videtur quod regis est
secundum Xenophontis testimonium, idque coram rege vel
coram propinquis saltem regis (id quod iam observavit
Rehdantz app. crit. p. 7) sed, quod etiam gravius est, nar-
ratur quod prorsus repugnet et Xenophontiae et reliquo-
rum scriptorum memoriae. Necessè enim tum est ἐδίωξα
verbo διήλασα καὶ συνέμξα continuari, ut Tissaphernes

dicatur primum Graecos peltastas perrupisse, deinde cum rege in castris Cyri se coniunxisset, postea barbaros Cyri fugientes persecutus esse; cum adpareat ex I 10, 2—5 utrumque et regem et Tissaphernem in castris diripiendis paullum versatos non solum non ultra castra barbaros Ariaei persecutos, sed cum Graecos comperissent in dextro cornu victores evasisse, ad hos se convertisse impugnandos, quibus cum alterum illud proelium commiserunt. Quare qui viri docti censent his de quibus loquimur verbis contineri falsam et ementitam Tissaphernis narrationem ex qua Xenophon hauserit quae exponit I libro de pugnae exitu, hi ipsi necesse est cum C. pr. ἐδίωξε praeferant: mirum igitur Ottonem Kaemel, qui res in hac pugna gestas cum pulvisculo ex Xenophontis, Diodori (Ctesiae) Dinonis relationibus examinavit, Philol. XXXIV p. 526 sqq. 665 sqq., hac lectione C. pr. vel neglecta vel ignorata p. 677 ἐδίωξα vulgatam sequi, qua tamen abusus ita est ut indicari dicat dextrum cornu Persarum, de quo apud Xenophontem ne verbum quidem legitur, Ariaei copias ultra castra persecutum esse: „die Verfolgung des Ariaeus, die zwar nicht berichtet wird, aber in der Natur der Sache liegt und wohl auch von Tissaphernes bei Xenophon II 3, 19 angedeutet wird.“ Verum his quos dixi viris doctis in eo tantum consentio, quod statuunt eadem hoc loco tradi quae Xenophon de exitu pugnae in libro primo tradiderat: quae sive ex Tissapherne ille comperit, quod censent Kaemelius Rehdantiusque, sive ex alio, nego Xenophontem haud inelegantem ceteroquin scriptorem talia qualia scripta nunc extant Tissaphernis orationi ipsum inseruisse; quis enim, qui accuratius haec verba legerit, non offendet mecum in molestis illis repetitionibus: βασιλεῖ — βασιλεύς, Κύρον — Κύρῳ, non offendet in foede cumulatis hypotacticis enuntiatis, quorum alterum pendet ab altero: „in castris, quo venit rex, cum Cyrum interfecisset et barbaros persecutus esset una cum his qui ei sunt fidissimi;“ non offendet in garrulitate Tissaphernis qua longius ex-

ponit quae a consilio suo merita sua enumerandi prorsus sint aliena eademque et regi et Graecis et lectori iam nota? Quod igitur Cobetus iudicium tulit de solis his: *ἔνθα β. ἀπέκτεινε*, nov. l. p. 424 iudicans digna esse ludi magistro et discipulis, idem fero de toto enuntiato usque ad *ἔδλωξε*, hoc solum in incerto relinquens, utrum *σὺν τοῖσθε* — *πιστότατοι* ab eodem sciolo adiecta sint an ab alio, qui marginalem illam notam elegantia quadam cum Tissaphernis oratione coniungere voluerit. Simili consilio videtur etiam *ἔδλωξε* in *ἔδλωξα* mutatum esse a lectore qui orationem de meritis Tissaphernis nollet tam longo et alieno enuntiato interrumpi. Cf. etiam interpolationem a Kruegero detectam VI 2, 1, haustam ex V 6, 9. 20. *ἐκέλευεν* C. pr. | *ἐκέλευσεν* C₁ cum rel. 21. *ἀγάγοι* C. pr. D | *ἀναγάγοι* C₁ et rel. 24. *ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρηνς Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ* C. pr. | *ἔφη, Ταῦτα ἐγὼ* C₁ et rel. In C supra *ταῦτα ἔφη* scripta sunt β et α transpositionis signa, quae a C₁ profecta esse cognovi ex forma persubtili illius α, quam saepe corrector ille adhibuit. Eo minus igitur dubitavi contra omnes editores ordinem, quem testatur C. pr., recipere, quod *ἔφη* non solet orationi directae anteponi sed post initium eius inseri, aut antecedente *εἶπεν* vel alio verbo dicendi, ut est Anab. VII 3, 9. IV 1, 20 aut omisso ut hoc loco et Anab. III 5, 9: *ἔρωτώμενος δὲ ὅτον δέοιτο, Ἰσκαῶν, ἔφη, δισχίλων*, cf. Hell. IV 1, 4. Vide etiam indicem Kruegeri s. v. *φάναι*. 25. *καίπερ πολλῶν* C. pr. | *καίπερ πάντων πολλῶν* C₁ cum rel.

4, 1 *ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοί... καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες <οἱ> παρεθάρρυνόν τε καὶ ..ἔφερον* *Rehdantz* | *τινες παρεθάρρυνόν τε καὶ ...ἔφερον* mel., *τινες παραθαρρύνοντες καὶ φέροντες* det. quod emendationi debetur. Praetuli *Rehdantzii* coniecturam *Madvigii* commento, qui *Adv. Crit.* I p. 345 *πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες παρεθάρρυνόν τε* proposuit. 3. *φόβος εἴη* mel. | *φόβος ἦ* det., vulgata (*Dind. Lips.*). Cf. *Rehdantz.* || τὸ σράτευ litterae in C in

rasura, vide ad II 6, 9. 5. εὐθὺς <ἄν> Ἀριαῖος ἀποσταλή *Schenkl.* | εὐθὺς Ἀριαῖος ἀποσταλή mel., εὐθὺς Ἀρ. ἀφροσύνη det., vulg. Dind., Kruegerus ἄν post ταῦτα, Rehdantzius post ἅμα inseruit. 8. Signum lacunae post Ὁρόντας *posui*; videtur excidisse brevis de hoc Oronta, qui nunc primum inducitur, notitia. 10. παρασάγγην καὶ πλεῖον *Madvig.* Adv. crit. I p. 345 | π. καὶ μείον libri. 19. λύειν αὐτούς mel. | αὐτούς λύειν det. 25. notandum (quod Duebnerum fugit), C. pr. πλέθρον recte habuisse, quod a C₁ in πλέθρον mutatum est. — πόλις μεγάλη ὄνομα Ῥοῖς C. pr.; quod restitui conf. § 28: πόλις ἦκετο μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί | ἦ ante ὄνομα C₁ et rel.

5, 2 χρῆζει mel. | χρῆζοι det. 5. οὗτ' ἄν βουλομένους Pantazides | αὐ mel., det. omittunt. 7. ὑποχέρια *Dind.* | ὑπο C. pr., ὑποχα C₁ cum rel. Recepi Dindorfii coniecturam et quod ὑποχος hoc quem sententia flagitat sensu non nisi in Aesch. Pers. 23 adhibitum invenitur, cum ὑποχέριος Xenophonteum sit, et propterea quod in rasura C codicis, aliud vocabulum lateat necesse est. Optime deinde ὑποχέρια voci respondet rasurae spatium modo recorderis et diphthongum uno siglo scribi solere; monendum denique in C. pr. neutram ὑπο praepositionis syllabam acutum habuisse; ut ne ὑπόκειται quidem verbum, de quo fuit cum cogitarem, locum habere videatur. 8. παρ' οὗς ἡμεῖς κατεθέμεθα libri praeter B | παρ' οἷς B, Cobet, Dindorf. Iure Hertlinus comparat Aen. poliorc. 40. 11. [χώραν] *Rehdantz.* | χώραν mel. ἀρχήν det. (Dind.). 13. οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθνωμένους *conieci* ex vestigiis C. pr. qui post ὑμᾶς habet: τεθνω. Comm. mea n. 22 | νῦν γιγνώσκω C₁ cum omnibus reliquis praeter A, qui falsa lectione correcturae a C₁ adhibitae deceptus inepte scripsit νῦν γιγνώσκετε θνωμένους. 14. <ἄν> ante ἀναστρέφοιο addidit Dindorf. 18. ὁρᾶτε ὑμῖν ὄντα C A | ὁρᾶτε ὄντα ὑμῖν det. 27. αὐτὸν ἐκέλευς C. pr. | αὐτὸν ἐκέλευς C₁ rel. — ἀπελθὼν (h. e. reversus) scripsi | ἐλθὼν libri. 28. καὶ λάθρα συγγενημένον *scripsi*; C. pr

enim, in quo reliquiae λ et θ litterarum adparent, *καὶ λάθρα γεγενημένον* habuisse videtur | *καὶ συγγενημένον* C₁ cum reliquis. Comm. mea n. 19. 33. *αὐτῶν* post *ἐκπαισιαν* omisi cum C. pr. 35. *Μιθραδάτης* C | *Μιθρηδάτης* B C, *Μιθριδάτης* ceteri. Ita etiam scripsi hoc nomen reliquis locis ubi occurrit. 36. *ἦ* inter *Ἑλλήνων* et *στρατηγός* omisi cum C. pr. et E.

6, 2 *ἐπειδὴ* δέ mel. | *ἐπεὶ* δέ det. — *ἀναπεύσας τὴν αὐτοῦ πόλιν* conieci ex vestigiis C. pr., de quo Duebnerus recte refert: „*πεῖσ* in rasura sex litterarum“ | *πεύσας τὴν ἑαυτοῦ πόλιν* C₁ cum ceteris. Ac re vera in rasura C codicis adparent vestigia antiqui σ ante ας quod aliquanto propius ab illis litteris quam novum σ abest; item in rasurae initii forma rotunda vestigium α vocalis. *ἀναπεύθειν* vide Anab. I 4, 11. V 7, 1. Cf. Mem. I 3, 6 ubi Stobaeus τὰ *ἀναπέθοντα* habet, quod editores receperunt, libri autem τὰ *πέθοντα*. In primis cum ὡς poni verbum *ἀναπεύθειν* de eo, qui aliis persuadet ut credant (h. l. ὡς οἱ Θοῤῥες ἀδικοῦσι τοὺς Ἑλληνας), monet Sturzium eiusque usus adfert exempla haec I 2, 52: *ἀπαπέθοντα οὖν τοὺς νέους αὐτὸν ὡς αὐτὸς εἶη σοφώτατός τε καὶ ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφούς*, Oecon. 19, 15. 16 bis. Hellen. VII 4, 16 *ἀναπειθόμενοι ὡς ἡ πόλις προσχωρήσειτο*. Idem Sturzium s. v. *πέθειν* eiusdem usus non nisi nostrum exemplum, de quo dubitamus, attulit, poterat tamen etiam Oec. 20, 15 adhibere, ὡς μὲν γὰρ ἂν δύναίτο ἄνθρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς αὐτὸν πεύθει. 3. *ἦδη ἔξω ὄντος* C. pr. | *ἦδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ* C₁ et reliqui; hoc autem αὐτοῦ eo libentius carebimus, quod sequitur in eodem enuntiato αὐτόν. Idem sentiunt Rehdantz et Schenkl. 4. *ἐν Σπάρτῃ* mel. | *ἐν τῇ Σπάρτῃ* det. (Dind.). 9. *ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς* C. pr. A (B?) | *ἐκόλαξέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς* C corr. (non αἰεὶ ut Duebnerus dicit) cum reliquis. Ceterum mirum et hic post verba ἀκολάστον et II 4, 3: pro *στράτευμα* aliud substantivum item in *μα* terminans (nam hoc loco *ματος*, II 4, 3 *μα* a prima manu est) in C. pr. fuisse.

Quod nescio an *σύνταγμα* fuerit utroque loco. | 11. *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε παιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι* mel. | ἄλλοις omittunt det. et vulg. (Dind.). Cobetus scripsit *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν αὐτοῦ τότε παιδρὸν ἔφασαν φαίνεσθαι* deletis ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις, Schenklius in censura edit. tertiae Cobetianae Zeitschr. für öst. Gymnasien 1875 p. 832: τὸ γὰρ στυγνὸν ἄλλως αὐτοῦ τ. φ. ξ. φ. Restitui cum Rehdantzio et Madvigio Adv. cr. I p. 346 meliorum librorum testimonium ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις, ut esset: „inter ceteros vultus, in quibus timor apparebat.“ Conferas locum a Rehdantzio laudatum Cyrop. V 2, 34: ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξεστηκῶτων προσώπων ἤθροισται (sc. φόβος). Item de pluribus Mem. III 10, 4: ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα ὅ τε φροντίζοντες καὶ ὁ μὴ; contra de uno homine nisi apud poetas nunquam singularem numerum adhibitum videbis. 12. πρὸς ἄλλον C. pr. | πρὸς ἄλλους C₁ cum reliquis. — ἀρχομένους Schaefer | ἀρχαμένους C. pr. (quod etiam nunc legi potest, vide Duebnerum), ἀρχομένους C₁ cum reliquis (Dindorfius scripserat πρὸς ἄλλους ἀρχοντας, Dobraeus deleverat ἀρχομένους). 14. ἄρξαιντο Rehdantz coniecit App. crit. p. 30 infra | ἤρξαντο libri. In eandem coniecturam incideram, quam sententia postulare videretur cum a Rehdantzio praereptam vidi. Eandem corruptelam vides inrepsisse in I 3, 1, ita tamen ut illo loco consentienti C. pr. et D testimonio coarguatur. — φοβεῖσθαι ἐντάκτους C. pr. | φοβεῖσθαι αὐτοὺς ἐντάκτους C₁ cum reliquis. 25. τὴν ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν C₁ cum reliquis | „ἀσκ in rasura s litterarum, qui pr. . . . ουσιν.“ Sic recte de C testatur Duebnerus, nisi quod eodem iure 6 litterarum spatium indicare poterat. Quod vero coniecit in C. pr. διδάσκουσιν scriptum fuisse, id veri est dissimile. Videtur mihi quidem α novum ex antiquo φ a correctore effictum esse radendo. Quare quoniam de paroxytono constat, suspicarer in C. pr. fuisse θεραπεύουσιν, nisi obstare viderentur reliquiae quaedam litterarum in novo σ

ante κ, quas enucleare non potui. 26. τούς πρώτους τούτο C. pr. | τούς πρώτους τούτους C₁ cum rel., vulg. Dind., τούτω Suidas. 28. [ἔτι ὠραῖος ἄν] Jacobs. 29. [στρατηγῶν] Cobet.

Libl. II.

1, 1 damnavit *Dindorf*. — ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει mel. | ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου det. (Dind.). 2. οἱ στρατηγοὶ C. pr. A (B?) | οἱ τε στρατηγοὶ C corr. cum rel. — οἱ συνεπιπόμενοι *Dind.* coniecit ex vestigiis C. pr.: συν..... μνοι (praef. Lips. XXII) | συνεπόμενοι C₁ cum rel., conf. IV 8, 18. VII 4, 6, ubi meliores συνεπιπέσθαι, deteriores συνέπεσθαι praebent. 5. ἰπάλτιον C. pr. et pars codicum | ἰπάλτιον C₁ A et alii, vulg. (Dind.). 12. τῇ μὲν — τῇ δὲ C. pr. | πῆ μὲν — πῆ δὲ C₁ cum rel. (Dind.). 13. μὲν δὴ omnes libri praeter A, qui μέντοι exhibet: ὁποῖον μέντοι, ἔστιν δὴ τὸ, ex quo *Schneider* (Dind.) fecit ὁποῖόν τι μέντοι ἔστι τὸ. 16. παρασκευάσασθαι mel. | παρεσκευάσθαι det. 17. τοῦ ὁμομητρῖου ἀδελφοῦ C. pr. | τοῦ ὁμομητρῖου καὶ τοῦ ὁμοπατρῖου ἀδελφοῦ C₁ cum rel., τοῦ ὁμομητρῖου καὶ ὁμοπατρῖου ἀδελφοῦ vulg. (Dind.). 20. τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων coniecit *Cobet* ex *Duebneri* de C testimonio: „παν in rasura.“ Re vera supersunt etiam nunc antiqui et vestigia ante των terminationem | πάντων C₁ cum reliquis. 21. ἀσάφεια legi in C. pr., ubi certissima sunt haec saltem: ..άφεια. Vide *Comm. m. n.* 15 et p. 18 cf. *Polyb.* I 1, 67: ἐξ ἄν ἦν ἀσαφείας, ἀπιστίας, ἀμείλις ἅπαντα πλήρη | ὑποφλα C₁ cum reliquis. 24. ταῦτα scripsi | ταῦτα libri. 25. τάττει αὐτόν με scripsi, cum C. pr. habeat τάττειάν με (*fallitur Duebnerus* dicens τάττειται με in C. pr. esse) | τάττειται με vel τάττειτέ με C₁, τάττειτέ με vulg. (Dind.). 26. ὅτι φλυαρολή ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας εἰ δύναίτο lectionem librorum retinui; quod enim ad universos pertinet, id dici potest etiam de uno quoque, idque eo aptius, quod de sua quisque salute inprimis sollicitus est. Item oratione recta adloqui poterat

ille adversarium: „stultus es qui putes te aliter servari posse.“ Quare nec cum Cobeto *πεισαντας ἢ δύναιτο* scribere necessarium duxi nec cum Madvigio Adv. cr. I p. 346 *ἢ βασιλέα πείσαι εἰ δύναιτο*, in qua coniectura displicet etiam contorta verborum compositio. Praeterea in utraque emendatione post *ὅστις λέγοι* desidero subiecti commutati significationem, ut ante *ἂν τυχεῖν* censeam inserendum fuisse *ἑαυτοῦς* vel *σφᾶς*. 27. *καταφρονήσας* legi in C. pr. | *μέγα φρονήσας* C₁ cum reliquis. Cf. Comm. m. n. 7 et similem locum III 4, 2. 30. *ἐμοί, ᾧ ἄνδρες* mel. | *ἐμοί δέ, ᾧ ἄνδρες* det. 35. *ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν* C. pr. | inter *μᾶλλον* et *ἐκείνοι* addit C₁ cum reliquis: *ἦν δυνώμεθα*, quod additamentum nec necessarium post *πάντα ποιητέα* nec structuræ satis conveniens videtur ad similitudinem eorum quæ antecedunt ὡς *ἦν δύνανται ἀπολέσασιν* factum esse. 36. *ἀθυμοῦντας* det. et vulg. | in C mira forma terminationis est, quæ ex compendiis archetypi a librario C codicis non intellectis sed anxie depictis orta esse videtur. A inde effecit *ἀθύμους* supra scripto *υ*, B *ἀθύμους*, quod in plurimas editiones recentioris ætatis iniuria receptum est. 38. *ᾠφελῆσαι* mel. | *ὀνήσαι* det. (Dind.). 40. *δέοι* C. pr. A (B?) | *δέοι τε* C₁ cum rel. 43. *τούτους* <δ'> *ὄρω* Cobet.

2, 1 *προφυλακᾶς* non solum A et B, sed etiam C, quod Duebnerus fugit | *προφύλακας* det. 2. *Ἄνδρες στρατιῶται* mel. | *ᾧ ἄνδρες στρα.* det. (Dind.). 4. *Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος* mel. | *ὁ* omittunt det. (Dind.). 8. *βουλόμεθα* C. pr. (fallitur Duebnerus qui testatur in C. pr. *βολ. . ὀμεθα* fuisse) A (B?) | *βουλευόμεθα* C₁ cum ceteris. (Rehdantz.) 11. *ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας* det. | *ὡς ἀφανιούντων αὐτίς τὰς Ἀθήνας* mel. et E (qui hoc loco deteriores sunt) (Dind.) — *ὑποσῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες* C. pr. (quod Duebnerum fugit; vide Comm. m. n. 1.) | *ὑ. αὐτοῖς Ἀ. τ. C₁* cum rel. 13. *μνημεῖον conieci* ex C. pr., in quo superest *μν. . .* on vide Comm. m. n. 14. 16. *ὅτι οὐ θέλουσι* C. pr. | *ὅτι θέ-*

λοισι C₁ cum reliquis. — [μῆ] δέχεσθαι *Schenkl.* 17. ὅτι οἱ Ἀριαίου conieci ex vestigijs C. pr., ubi etiam nunc adparet in initio ὄ et in media rasura antiquus spiritus lenis. Comm. m. n. 18 | εἰ οἱ κύριοι grandibus et late distantibus litteris C₁ cum reliquis plurimis, εἰ οἱ Κύριοι T, εἰ οἱ Κυρεῖοι D, vulgata. — ἔφυγον *Cobet* | ἔφευγον libri. — [πρός] ἐκείνους *Herlinus.* 19. ἐνὶ δὲ μόνῳ C. pr. A (B?) | ἐνὶ μόνῳ C. corr. cum rel. — [ἡμᾶς] *Rehdantz.* Ceterum in C. pr. non erat εἰ ἡμᾶς (quod *Duebnerus* dicit) sed τη μα, quod C. pr. ita mutavit, ut τ deleret et post μα adderet σ. Illud autem τη μα nescio an ex τῆ μάχη ortum sit. 20. ἀμαρτήσονται *Schenkl.* | ἀμαρτήσουσι C. pr., ἀμαρτάνουσι C₁ cum rel. 22. εἰ — ἀποροί εἰς *Rehdantz* | εἰ — ἄπ. ὡς mel., ἦν — ἄπ. ὡς det., vulg. (*Dind.*) 23. ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ *Cobet* | οὐ ἐν βασιλέως χώρᾳ C. pr., οὐ βασιλέως ἄκοντος ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ C₁, βασιλέως ἄκοντος in margine cum ÷ adposito cui respondet ÷ supra versum inter οὐ et ἐν scriptum; τῇ deinde a C₁ insertum inter ἐν et βασιλέως; unde inepte effecit A: οὐ ἐν βασιλέως ἄκοντος τῇ βασιλέως χώρᾳ. Contraxit E omnia in οὐ ἐν βασιλέως χώρᾳ ἄκοντος. Reliqui habent idem quod C₁ scribi voluit. Ceterum iam *Dindorfius* βασιλέως ἄκοντος incluserat, *Breitenbachius* etiam τῇ omisit cum C. pr. 24. κατασκευαζομένων mel. | παρασκευαζομένους det. 26. νῦν σκληρῶς ἐκεῖ *Rehdantz* | νῦν οἴκοι σκληρῶς ἐκεῖ mel. et EI corr. νῦν οἴκοι κλήρους cet. (ἀκλήρους vulg. *Dind.*) — βιοτεύοντας *Cobet* | πολιτεύοντας libri — πλουσίως C. pr. | πλουσίους C₁ cum reliquis. Cf. ad I 9, 16 et Comm. m. n. 21 a. 27. τοῦτο δεῖ C. pr., A (B?) K quod scripsi commate cum antecedentibus coniungens*) | τοῦτο δὴ δεῖ C. corr. et rel. Sed cf. III 1, 24 ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθουμοῦνται, μὴ ἀναμένωμεν *Kuehner* II p. 725 et 726. — ὅπως ἂν C. pr. | πῶς ἂν C₁ et rel., lectionem C. pr. re-

*) in contextu editionis δὴ illud errore servatum est.

stituit Rehdantz qui confert V 7, 7. 31. ψηφίσασθαι (post ἀπειθῆ) L T | ἦν ψηφίσασθαι C. pr. A (qui ψηφήσασθαι), ἦν coniunctione ex initio enuntiatu errore repetita, ἦν ψηφίσασθε C corr., εἰ ψηφίσασθε E, ἦν ψηφίσασθε rel. (vulg. Dind.). 33. πάντες mel. | ἅπαντες det. 34. ὧν προσδοκεῖ μοι C. pr. | ὧν προσδοκᾶν δοκεῖ μοι C₁ cum rel., ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι Wyttenbach et editores post eum. Lectionem C. pr. restituit Madvig adv. crit. I p. 346, cf. Comm. m. n. 9. 35. διώκοντες καὶ δάκνουσιν legi in C. pr. „vel mordent persequentes.“ | διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν C₁ cum rel. Comm. m. n. 10. 36. ἐν ἀσφαλεστέρω ἢ det. | ἐν. ἀσ. εἴη mel. 37. εἰ δὲ C. pr. | εἰ δὲ μὴ C₁ cum rel. εἰ δὲ vernacule „andernfalls“ vide Kuehner II p. 987, 6. — ἐγώ καὶ C. pr. | ἐγώ τε καὶ C₁ cum rel.

3, 2 ἐνθάδε δ' εἰμὶ mel. | ἐνθάδε εἰμὶ det. 4. παρηκολουθήκει legi in C. pr. (fallitur Duebnerus dicens παρηκολουθήσει in C. pr. fuisse) | παρηκολούθει C₁ cum reliquis. Plusquamperfectum a me receptum significat: comes ei erat cf. Kuehner II p. 132. 6. εἰς τετρακοσίους CB (A?) | ὡς τετρ. reliqui (Dind.). 8. τῶν ὀπλιτῶν mel. | τῶν τε ὀπλιτῶν det. 15. καταλαμβάνοι mel. | καταλάβοι det. 16. μέλλοιμεν mel | μέλλομεν det. 18. τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον Rehdantz | τούτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον C A (Dind.) τούτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶ ἀργύριον B₁ τούτῳ μὲν ἀργύριον δῶμεν E₁ τούτων τῷ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον reliqui. — ἐν τῷ τεταγμένῳ mel. | ἐντεταγμένῳ det., vulg. (Dind.) Rehdantzius confert Cyrop. VI 2, 37. Similiter adhibitum videmus ἐν τῷ τεταγμένῳ εἶναι in inscriptionibus C. I. A. I 40 v. 47, Mitth. des arch. Instit. Athen 1877 II 208 in foedere Athen. cum Thessalis inito v. 46—48., edito a Koehlero, in plebiscito Athen. in honorem filiorum Leuconis edito a Schaefero v. 63 (Mus. Rhen. XXXIII p. 415 ff.) 20. ἔδοξε καὶ ταῦτα mel. | ἔδοξε ταῦτα det. — καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη C cum reliquis praeter E | καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη E (Dind.). Nec verum est δὲ illud in C. pr. post ἐπεστάθη fuisse, quod Duebnerus testatur; imo fuerat καί,

quod aut ab eadem manu aut a correctore quodam recte deletum est.

4, 1 ἔδει αὐτοὺς C (quod fugit Duebnerum) B (A?) | αὐτοὺς ἔδει reliqui, vulg. 3. τῶν πελταστῶν C. pr. A | τῶν τε πελταστῶν C corr. cum rel. cf. ad 3, 8. 9. πεφευγότες *Rehdanis* olim | ἀποφεύγοντες C. pr. A L (B?) T | ἀποπεφεύγοντες C corr., ἀποπεφευγόντες I, cf. *Hell.* IV 3, 18: ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας. 10. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν C B | δ' omittunt ceteri. — πρὸς τείχος ἔρημον μέγα [κείμενον] *Cobet*, nisi quod κείμενον prorsus omisit, ego inclusi, cum in omnibus codicibus extaret | πρὸς τείχος ἔρημον—μέγα κείμενον C. pr., πρὸς τείχος ἔρημον μέγα πρὸς τῇ πόλει κείμενον C₁ cum reliquis; πρὸς τῇ πόλει incluserat *Dindorf*. 11. τοῦ δὲ τείχους mel. | τοῦ δὲ κυκλου det. (vulg. *Dind.*); videtur ex § 7 huc translatum (*Breitenbach*). — ὅτε ἀπόλλυσαν C et reliqui praeter A | ὅτε ἀπόλεσαν A (vulg. *Dind.*). Imperfectum restituit *Krueger*; cf. § 8: ὅτε ἐλάμβανον. 12. Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε *legi* in C. pr., cuius haec vestigia hodie cognoscuntur: Ζεὺς . . βροντῇ . . τ . πλ . ξ. (δὲ coniecerat iam *Dindorfius*) | Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιῆ. Cf. *Comm. m. n.* 13 et quae *ibid.* p. 17 de vulgata lectione fusius disputavi. 14. τῶν τάξεων ὀπισθεν καταστήσας C. pr. | τῶν τάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστήσας C₁ cum reliquis (*Dind.*). 15. [Σχύθαι] *Krueger*. — <αί> *Larcher*. 16. τῇ τότε ἀροβόλλσει, quod incluserat *Dindorfius* ex *Mureti* sententia, retinui; opponitur enim eis qua III 3, 7 narrantur. — μακρότερον γὰρ οἷ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν τοξοτῶν C. pr. | πλείστων inter τῶν et τοξοτῶν inserit C₁ cum reliquis (*Dind.*), οἱ Ῥόδιοι τῶν τε Περσῶν *Dind.* olim et in editionibus omnibus; postea lacunam esse statuit cum plerisque quae ab aliis aliter expletur: a *Madvigio* ita ut οἱ Κρηῖτες ἐτόξεον in fine addatur, a *Schenklio* minus apte, ut post ἐσφενδόνων inseratur καὶ τῶν σφενδονητῶν, τε ante Ῥόδιοι ex *Matthiaei* sententia in γ mutato. Alii etiam τῶν τοξευτῶν verba corrupta esse statuunt, ut

Cobet, qui loco τῶν τοξοτῶν scripsit: οἱ Κρήτες ἐτόξευον. Mihi videntur praeter ea, quae Madvigius supplevit, etiam alia excidisse. 18. τῇ ἀκροβολίσαι C. pr. | ἐν τῇ τότε ἀκρ. C₁ cum reliquis. 19. πλαίσιον ἰσόπλευρον ὅτι C. pr. | ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον C₁ cum reliquis (vulg. Dind.; ordinem verborum ex C. pr. restituit Cobet) — στενωτέρας mel. et pars det. cf. Choerobosc. in Bekk. Anecd. III p. 1286, Hertlin. ad Cyrop. II 4, 2. | στενωτέρας rel. (vulg. Dind.) — [ἀνάγκη] Cobet. 21. οὔτοι δὲ libri | οὕτω δὲ Weiske (Dind.) scripserat, ut subiectum esset extremum enuntiati vocabulum οἱ λοχαγοί. — [οἱ λοχαγοί] Krueger. 22. ἂν ἐξεπίπλασαν Krueger. | ἀνεξεπίπλασαν codd. — στενωτέρον DIK | στενωτέρον reliqui cf. ad § 19. 32. οἱ ἀπόμαχοι, <οἱ τε> τετραμένοι Cobet | οἱ ἀπόμαχοι τετραμένοι mel., ἀπόμαχοι τετραμένοι det., ἀπόμαχοι οἱ τετραμένοι Zeune (Dind.). 33. διέφερον ἐκ χάρας ὀρμῶντας det. (διέφερον ἐκ χ. ὀρμῶμενους Suidas) | διέφερον ἐκ χ. ὀρμῶντες mel. (Dind.). 48. μόλις ἐπομένος mel. | μόλις ἐπομένοις det. 49. ἠνάγκασαν <ἀνα>λαβόντα Bisschop.

5, 1 καταβάντες mel. | καταβάντες εἰς τὸ πεδίον det. — ἑστρατοπεδεύοντο mel. | ἑστρατοπεδεύσαντο det. 5. [Ἐλληνες] Rehdantz. 7. συνῆσαν Rehdantz | ἐνήσαν mel., συνῆλθον det. 13. [ἢ πρὸς Βαβυλωνίαν] inclusi verba, qualia inveni in C | ἢ π. B A D, ἦ π. B reliqui; quod deleverat Reiske. — θαυμάζουσιν T corr. | θαυμάζειν mel., θαυμάζοντες det. 14. ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν Rehdantz | ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν mel. (nisi quod B ἐπέ), ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν det. (vulg. Dind.). — οἱ δὲ στρατηγοὶ mel. | οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ det.

Lib. IV.

1, 1—4 damnavit Dindorf; ceterum §§ 2—4 utpote quae in C B E deessent ex contextu reieci. 7. πρὶν τινὰς mel. | πρὶν τινὰ det. C₁ 9. ὅπου τις Cobet. | ὅ του τις D, ὅ τι τις reliqui, (ὅτω τις Stephanus, vulg., Dind.). 10. ἐπετίθειτο plerique libri | ἐπετίθειτο C (de quo tacet Duebnerus),

ἐπέθεντο BEN (vulg. Dind.). 14. ὑποστήσαντες CB (A?) | ὑποστάντες det.; meliorum lectionem restituit Rehdantz. 17. ἐνταῦθα mel. | ἔνθα det. 19. Debebam cum Cobeto scribere ὑπέμμενεν; cf. Nitzsche, Zeitschr. für G. W. 28, p. 861. 22. ὅπερ καὶ ἡμᾶς Rehdantz | ὅπερ καὶ ἡμᾶς καὶ mel., ὅπερ ἡμᾶς καὶ det. (vulg. Dind.). 24. [διὰ ταῦτα] Cobet. Sed C. pr. pro διὰ aliam vocem duarum litterarum habuerat. 27. [Ἀρκᾶς] bis, deinde [Ἀρκᾶς καὶ οὔτος] Bisschop.

2. 1 δέλλη, οἱ δ' ἐκέλευον mel. | δέλλη, ἤδη δ' ἐκέλευον det., ἤδη δέλλη, οἱ δ' ἐκέλευον Hutchinson, δέλλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον Dind. 3. παλιόντες libri | παλιόντες Schneider. 10. ἀποκόψαι ἢν ἀνάγκη C corr. cum plerisque | ἀποκόψαι ἀνάγκη C. pr. ἢν omittens in fine versus, cum ab ἀνάγκη versus proximus incipiat, item omittunt A et E. 12. ἐδύνατο Cobet | ἐδύνατο libri. 13. [καὶ] Schneider. 16. [εἶπε] Cobet. 17. ἀπὸ τοῦ λόφου C. pr. B | ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου C corr. cum rel. 19. πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν ἐνταῦθα πολέμοι Rehdantz | πάντες, οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν ἐνταῦθα οἱ πολέμοι C. pr., πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν· ἐνταῦθα ἴσταντο οἱ πολέμοι C₁ cum rel. (vulg. Dind.), συνερρήσαν, ἐνθα ἴσταντο οἱ πολέμοι Cobet., ἴσταντο οἱ πολέμοι delevit Schneider. 20. πέτρους C. pr. | πέτρας C₁ et rel. 23. ὄσα- περ Dindorf | ὥσπερ libri.

3, 1 ἀνέπνευσαν scripsi vestigia C. pr. secutus, in quo deprehenduntur: ἀνέπ. . υσαν. Comm. m. n. 11 | ἀνεπαύσαντο C₁ et rel. — [τῶν Καρδούχων] Schenkl. 8. καὶ νύκτα C. pr. | καὶ τὴν νύκτα C₁ cum rel. 12. διαβάντες, λαβόντες CB (A?) | διαβάντες καὶ λαβόντες rel. 16. [ταῦτα] καλῶς Dind. praef. Lips. XIX | ταῦτα καλῶς mel. et H L | καλῶς ταῦτα reliq. (vulg. Dind.) (καλῶς πάντα Cobet). 18. ἐτόξευον καὶ C. pr. | ἐτόξευόν τε καὶ C₁ cum rel. 21. ἀποληφθείησαν legi in C. pr., in quo nunc quoque adparent: ἀπο. . φθείησαν; coniecerat iam Rehdantzius ex Duebneri de hoc loco testimonio: „κλεισ in rasura“ | ἀποκλεισθείησαν

C₁ cum rel. Cf. Comm. m. n. 4. — ὡς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἔκβασιν C A (B?) | ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω reliqui praeter E qui ἐκ pro ἀπο habet; (ὡς π. τὴν ἀπὸ τ. π. ἔκβασιν omisso ἄνω vulg. Dind.). Cf. Breitenb. ad hunc locum.

4, 9. εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα scripsi ex Rehdantzii sententia qui εἶχον [πάντα τὰ ἐπιτήδεια] exhibuit | εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ὅσα mel., εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα det. (vulg. Dind.) (εἶχον πάντα [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα Sturz et alii) — ὅτι κατῖδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα C. pr. | ὅτι κατῖδοιεν στρατεύματα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντο C₁ cum rel. (lectionem C. pr. restituit Cobet). 14. [εἰς τὰς κόμας] Krueger. 16. καὶ αἱ Ἀμαζόνες Schneider | καὶ Ἀμαζόνες mel., αἱ Ἀμαζόνες det. 17. στρατοπέδου legi in C. pr. conf. Comm. m. n. 6. | στρατεύματος C₁ cum rel.

5, 2 ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι Dindorf. ; ἐλέγοντο δ' οὐδὲ πηγαὶ πρόσω εἶναι C. pr. A (qui hoc loco marginalem lectionem codicis C non respexit), ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι C₁ in margine cum reliquis (in C margo ita desectus ut αἱ πη litterae solae nunc in priore versu extent, οὐ πρόσω εἶναι in altero; ceterum quod in editione Oxoniensi Dindorfiana dicitur ἡ πηγαὶ in C₁ esse, videtur errori typographi debere). 3. σταθμούς τρεῖς καὶ παρασάγγας δέκα Krueger | σταθμούς τρισκαίδεκα C. pr., σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πέντε καὶ . . . C₁ (margine desecto) h. e. στ. τρ. παρασάγγας πεντεκαίδεκα reliquorum praeter A; qui quod σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πέντε exhibet, inde explicatur, quod librarius huius libri in margine C codicis, qui a glutinatore iam desectus esset, nil nisi πέντε καὶ invenerat; nec debebat, quod factum est a criticis quibusdam, hic locus inter eos adferri, quibus demonstraretur etiam A nonnumquam solum veram lectionem servasse. Imo sic videtur esse statuendum, communem omnium librorum archetypum verba ita mutilata habuisse, ut in C. pr. extant: σταθμούς τρισκαίδεκα; haec a librario

archetypi alterius familiae ad similitudinem § 2 correctae esse in σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα, quae more suo C₁ etiam in C intulit. Hanc vero emendationem alterius familiae falsam esse dudum cognitum est, cum non potuerint qui nive multa in itinere impedirentur (διὰ χιόνος πολλῆς) idem spatium itineris conficere quod expediti confecerant. Melius igitur librario illo Kruegerus in corruptis σταθμούς τριςκαίδεκα coniecit latere σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. 4. ἀνεῖναι legi in C. pr. cf. Comm. m. n. 5 | λῆξαι C₁ cum reliquis (λωφῆσαι Cobet) cf. Her. II 113 οὐ γὰρ ἀντεῖ τὰ πνεύματα, IV 152. 5 [τι] Bornemann. 8. περιτρέχειν scripsi | παρατρέχειν libri. Ad haec Madvigius adv. crit. I p. 347: „παρατρέχειν τῶι nihil est; nec minus ineptum, si absolute accipitur, praetercurrere. Valde vereor, ne quis hoc addiderit, succurrere accipi volens. Dativus pendet a διδόντας.“ Quod verbum Madvigius eicere voluit, id leni mutatione emendandum duxi scribens περιτρέχειν, quod pendet a δυνάμενους, dativus autem τοῖς βουλευμῶσιν a διδόντας. Cogitanti enim passim et locis inter se satis remotis τοῖς βουλευμῶντας in itinere sparsos fuisse, cogitanti deinde festinatione opus fuisse, ne antequam ad eos perveniretur mors eos praeriperet, videntur rectissime dimitti ad eos δυνάμενοι περιτρέχειν ut Xenophon ipse dicitur περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια. Monendum denique τρέχειν verbo et eius compositis saepe usum esse Xenophontem: προστρέχειν IV 3, 10, προτρέχειν IV, 7, 10, ἀποτρέχειν V 2, 6, κατατρέχειν V 4, 23, συντρέχειν VII, 6, 6. 10. ἀπέχει mel. | ἀπέχοι det. 13. καὶ εἰς τὴν νύκτα A (B?) C E L T Z | καὶ εἰ τὴν νύκτα reliqui (vulg. Dind.) 14. περιεπήγνυτο libri | περιεπήγνυτο Dind. (ἐπήγνυτο Suidas). | 15. οὐκ ἔφασαν πορευέσθαι libri | οὐκ ἔφασαν πορευέσθαι Cobet (Dind.). Confer Rehdantium explicantem: „sagten: wir gehen nicht weiter.“ 16. <τοῖς> Cobet. 18. οἱ ὀπισθοφύλακες mel. | οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες det. (Dind.). — [ἄτε ὑγιαίνοντες] Rehdantz. 21. οἱ περὶ Ξενοφῶντα omnes libri praeter B | οἱ ἀμφὶ τὸν Ξενοφῶντα B, οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα

Cobet (Dind.). 24. ἐν τῇ κόμῃ Schenkl | ἐν ταῖς κόμαις libri (ἐν τοῖς κωμήταις Krueger). 25. ἐρέφοντο mel. et E H L | ἐρέφετο ceteri det. (Dind.). 27. τοῦτους ἴδει C. pr. | τοῦτους δ' ἴδει C₁ cum rel. 28. θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε mel. | θαρρεῖν ἐκέλευεν αὐτὸν det., θαρρεῖν ἐκέλευε Suidas (Cobet, Dind.). 35. [καὶ λογαγῶν] Schenkl.

6, 1 ἡγήσαιο det. | ἡγήσοιτο mel. 7. τοὺς στρατηγούς det. | στρατηγούς mel. 10. <ὡς> ante ἐλάχιστα Hutchinson. 11. ἀνθρώπους scripsit vestigia C. pr. secutus | ἀνδρας C₁ cum reliquis. De C recte Duebnerus testatur „ἀνθρώπους C. pr., ut videtur, qui nunc ἀν, et δρας in rasura 6 litterarum.“ Cui testimonio hoc addo, inter novum δρας et insequens παρεσκ. vestigia erasi σ (i. e. terminationis vocis ἀνθρώπους) conspici. 12. ἦ ἡ ὀμαλή det. | ἦ ὀμαλή mel. (ἡ ὀμαλη C). 13. τῷ ὄρει mel. | τῷ ἄλλω ὄρει det. (vulg. Dind.). 15. νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστὶν Rehdantz | νόμιμον μὲν γὰρ ὑμῖν ἐστὶν BCE., νόμιμον γὰρ ὑμῖν ἔ. A, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἔ. rel. (vulg. Dind.). 18. καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν C₁ cum omnibus praeter A et B | καταβαίνειν ἡμῖν C. pr. A (qui quod in margine C codicis iam erat, non respexit), καταβαίνειν ἡμῖν εἰς τὸ ἴσον B, cum Apostolium signum: quo significatur ubi εἰς τὸ ἴσον sit inserendum, a C₁ inter καταβαίνειν et ἡμῖν positum non vidisset. Item non vidit Duebnerus. 19. ἐθέλοντες ἀγαθοὶ legi in C. pr., in quo nunc quoque: ἐθέλ*. . . γ. θεοὶ adparent, τες igitur terminatio solito compendio indicata erat. Vide Comm. m. n. 12 | ἐθειλούσιοι C₁ cum reliquis. Ad lectionem C. pr. conferas III 1, 24. IV 1, 26. 22. τὸ ὄρος ἐχόμενον CB | τὸ ὄρος A, ἐχόμενον τὸ ὄρος reliqui. 24. ἀλλήλοις det. | ἀλλήλων mel. (Dind.).

7, 2 Χειρίσοφος μὲν οὖν mel. | Χειρίσοφος μὲν det. (Dind.). μὲν οὖν meliorum aptum est post parenthesis. 7. προϊέναι Cobet | προϊέναι mel., παριέναι det. 8. μετὰ τοῦτους scripsi | μετὰ τοῦτο libri. Cf. § 12: μετὰ τοῦτον. — ὑπήλθον Cobet | ἀπήλθον libri. 10. ἀνέχαξεν C. pr. | ἀνεχάξετο C₁ cum rel. cf. IV 1, 16 ἀναχάζοντες. 11. παρα-

δράμη mel. | παραδράμοι det. 12. ἀντηγωνίζοντο conieci ex reliquiis C. pr. in quo καὶ . . . τηγωνίζοντο deprehenduntur. Vide Comm. m. n. 8. | διηγωνίζοντο C₁ cum rel. 13. εἶτα ἑαυτὰς C. corr. (fortasse C. pr., qui posuerat, lineis ipse delevit καὶ) | εἶτα καὶ ἑαυτὰς C. pr. cum reliquis. Fallitur Duebnerus dicens καὶ supra versum additum esse: fuerat in versu ipso. — ἐνταῦθα δὲ C. pr. | ἔνθα δὲ C₁ cum rel. — Αἰνείας mel. | Αἰνείας det. . 16. ἀποτεμόντες Matthiae | ἀποτέμοντες libri. Cf. V 4, 17. 17. μαχοῦμενοι mel. | μαχόμενοι det. 18. ἐπὶ τὸν Ἄρπασον ποταμόν det. | ἐπὶ Ἄρπασον π. mel. 19. ἐκ ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων Schenkl | ἐκ ταύτης τῆς χώρας ἄρχων C. pr., ἐκ ταύτης τῆς χώρας ὁ ἄρχων C₁ cum rel., (ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων Schneider vulg. Dind.). 20. ἐνέβαλλεν mel. et G. Z (Rehdantze) | ἐνέβαλεν ceteri (vulg. Dind.) — [ἑαυτοῦ] Schenkl Stud. I p. 578; etiam a Suida omittitur | ἑαυτοῦ mel., ἑαυτοῖς ceteri. — ἔνεκεν συνελθῶν conieci ex reliquiis C. pr., in quo nunc deprehenduntur . . . ἐν . . . ἔλθοι | ἔνεκα ἔλθοι C₁ cum rel. Vide Comm. m. n. 17. 21. ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο C. pr. | ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλασσαν . . . (margine desecto) C₁ cum reliquis qui θάλατταν exhibent, ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους. Omisi quod a C₁ in margine additum est: καὶ κατ. τὴν θάλασσαν, utpote ex 26 explicationis causa additum. 22. γὰρ ὄπισθεν mel. | γὰρ καὶ ὄπισθεν det. 23. ἐπειδὴ δ' ἡ βοή Krüger | ἐπειδὴ δὲ βοή libri. 27. [τῆς νυκτὸς] Cobet.

8, 2 ὑπὲρ δεξιῶν mel. | ὑπὲρ δέξιον I K, ὑπεροδέξιον rel. (vulg. Dind.). Cf. Breitenbachium et Rehdantzium sic explicantες εἶχον ὑπὲρ δεξιῶν: „sie hatten rechts über sich.“ 3. ἐξικνοῦντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδὲν Rehdantze | ἐξικνοῦντο γὰρ οὐ οὐτε ἔβλαπτον οὐδὲν C. pr., ἐξικνοῦντο δὲ οὐ οὐτε ἔβλαπτον οὐδὲν C₁ BAE (qui tamen in fine οὐδένα), ἐξικνοῦντο δὲ οὐδὲ οὕτως οὐδ' ἔβλαπτον οὐδένα ceteri. Cf. Rehdantzium explicantem: „εἰς τὸν ποτ.: aber nur in den Fluss, was natürlich nicht in der Absicht der M. lag, sondern von X. etwas moquant zugefügt, und durch γὰρ er-

klärt wird.“ 6. Pro *ἔρχεσθε* fortasse *χωρεῖτε* in C. pr. scriptum erat. Etiam Duebnerus adnotat, vocabuli, quod a C₁ rasura deletum est, penultimam circumflexum habuisse. superest enim hic accentus, ita tamen ut adpareat eum cum vocali quadam coniunctum fuisse, quae vix alia fuisse potest quam *ει* diphthongi compendium. 9. *ὄρος μέγα· και ἐπὶ* C. pr. | *ὄρος μέγα, προσβατὸν δὲ· και ἐπὶ* C₁ cum reliquis. Omisi *προσβατὸν δὲ* quod Schenklius inclusit, cf. § 11 ubi de eodem monte: *τῇ μὲν ἄνοδον — τὸ ὄρος*. 10. *ὅτι δοκοῖ* C. pr. | *ὅτι δοκεῖ* C₁ cum rel. (*ὅτι οἱ δοκοῖ* Cobet). 11. *ἐπὶ πολλῶν Bisschor* | *ἐπὶ πολλοὺς* libri (Bisschopio adsentitur Dind. praef. Lips. XXII). — *ἀνθρώπων ἐμπεσόντων* det. | *ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων* mel. *πολλῶν* post *ἀθρόων* locum non habere demonstravit Schenkli Stud. Xen. I p. 590. 12. [*οἱ ἔσχατοι λόγοι*] Cobet — [*ὁ λόγος*] *Rehdants* olim. 13. *μεινῆ* libri | *μενεῖ* Dindorf. Cf. adnotationem meam ad Plat. Symp. 175 B. 6. 14. *πάλαι σπεύδομεν* det. | *πάλαι ἐσπεύδομεν* mel. 18. *οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί* C. pr. | *ιδόντες δὲ αὐτοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρ. π.* C₁ cum rel. (vulg., Dind., nisi quod *διαχάζοντας* cum Schneidero scribunt). Additamentum *ιδόντες — διαχάζοντας* videtur ex § 17 initio effectum esse *οἱ δὲ πολέμοι ὡς εἶδον αὐτοὺς*; supervacaneum non modo id quidem sed etiam molestum post *διεσπάσθησαν* et *κενὸν ἐποίησαν* et ante *νομίσαντες φεύγειν*. 25. *σωτήρια* Cobet | *τῶ σωτήρι* libri. 27. Signum lacunae inter *παγκράτιον* et *καλὴ θεά ἐγένετο* posuit *Schenkli*, quocum omisi inane supplementum Stephanianae editionis *ἕτεροι και*, quod Dindorfius incluserat. Nec multo melius quam Stephano res cessit *Rehdantzio* qui cum DV *πάλη* et *πυγμῆ* exhibens talem orationem voluit esse Xenophonteam *πάλη δὲ και πυγμῆ και παγκράτιον καλὴ θεά ἐγένετο*. In lacuna potius censendum est fuisse nomen gentis alicuius, fortasse *Arcadium*, quae his certandi generibus excellerit. 28. *ὑποστρέφαντας* *Dindorf* | *ἀποστρέφαντες* mel., *ἀναστρέφαντες* det.

Lib. V.

1, 1 damnavit *Dindorf*. 2. *Λέων* mel. | *Ἀντιλέων* det. 3. οἱ παριόντες *Hertlein*, οἱ παρόντες libri. 10. <ἔχων> *Schenk.* 12. καταγάγωμεν det. | καταγωμεν mel. (*Dind.*). — ναῦσθλον *scripsi* cf. *Hesych.* s. v. | ναύσταθμος C (fallitur *Duebnerus* dicens in C scriptum ναύσταθμον) A, ναύσταθμον B E, ναῦλον ceteri. Ad ναῦσθλον formam commemoratam ab *Hesychio*, qui sat multa ex *Xenophonte* servavit, ducere videtur meliorum lectio depravata.

2, 4 [πλείους ἤ] εἰς χιλίους ἀνθρώπους *scripsi* partim ex *Hertleinii* coniectura, | πλείους ἤ εἰς χιλίους ἀνθρώπους Ven. M, πλείους ἤ δισχίλους ἀνθρώπους CAE V, πλείους ἤ δισχίλων ἀνθρώπων B, πλείους ἤ εἰς δισχίλους ἀνθρώπους ceteri, vulg. (*Dind.*); unde adparet εἰς et δις in archetypo varias lectiones fuisse (πλείους ἤ δισχίλοι ἀνθρώποι *Matthiae*, [πλείους ἤ] εἰς δισχίλους ἀνθρώπους *Hertlein*, πλείους χιλίων ἤ δισχίλων ἀνθρώπων omnium infelicissime *Gustavus Sauppe*). 8. κρείττον ἀπαγαγεῖν C corr. | κρ. ἀναγαγεῖν C. pr. A E (vulg. *Dind.*), κρ. ἀνταγαγεῖν B (qui sic legit correctionem in C adhibitam), κρ. ἀπάγειν ceteri. Cf. § 9 ubi mel. ἀπαγαγεῖν habent. 12. παρήγγειλε CB, *Suidas* | παρήγγελνε A, παρήγγελλε reliqui (vulg. *Dind.*). — [δεῖσον] *Rehdantz.* 13. προτεταγμένοι *scripsi* | παρατεταγμένοι libri. Quam lectionem ideo falsam habeo, quod omnes, non solum οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι, censendi sunt παρατεταγμένοι fuisse. Contra aptum est eos qui fortitudine praestare velint dici in prima acie fuisse, h. e. προτεταγμένους. Cf. *Mem.* III 1, 10 οὐκοῦν εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθίστάντες ὀρθῶς ἀντάττοιμεν; Ἐμοίγε δοκεῖ. Τί δὲ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας; ἄρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον; *Hell.* II 4, 15 ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων; *Cyrop.* V 3, 37 τὸ γὰρ προταχθὲν ἀποδιδράσκει. 18. ἔνται | ἔνται CA, ἔντο BEV et D marg. (vulg. *Dind.* Lips.) ἐφέροντο rel. 20. οὕτως σωτηρία libri plurimi | οὕτω σωτηρία

vulg. Dind. Cf. I 1, 10, Schanz nov. comm. Pl. p. 8 „saepissime οὕτως ante consonantem sedem habet; neque sonus neque significatus quidquam hic valere videtur.“

3, 7 [ὕπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οικισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] Dind. Lips. ed. praef. XII.

4, 8: τούτοις εἰσὶν *Matthiae* | οὗτοί εἰσιν mel. (Dind.), αὐτοῖς εἰσιν det. 7. πόθεν αὐθις ἂν det. | πόθεν αὐ ἂν mel. (Dind.). αὐ idem significare posse quod αὐθις „ein andermal“, quem sensum ratio h. l. flagitat, statuit quidem Rehdantzius, sed exemplis non comprobavit. Iure igitur Nitsche Zeitschr. f. Gymn.-W. XXVIII p. 860 hoc loco deterioribus esse obsequendum dixit. Iam monendum αὐ in C in fine versus positum esse, ut proclive fuerit librario, qui in transitu versuum haud raro incuria peccavit (cf. II 5, 28. IV 2, 10, Comm. m. p. 21), errore θις terminationem omittere; ex C autem hoc mendum transit in B et A. 11. ἐνέμενε *Breitenbach* | ἔμενε libri. 12. ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου mel. et E | ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου det. (vulg. Dind.). Frustra hunc locum multis coniecturis vexatum esse et subsistendum in meliorum codicum lectione demonstraverunt Rehdantz Praef. n. 8 et Vollbrecht in lexico Anab. s. v. παλτόν „das παλτόν ähnelte den Lanzen der österreichischen Uhlanen, welche vorn am Schaft etwas Kugelförmiges haben, um die eherne Spitze zu festigen.“ Offenderant enim critici et veteres et recentes in ineleganti oppositione ἔμπροσθεν μὲν, ἔμπροσθεν δὲ, quae videtur Xenophonti ipsi esse tribuenda. 20. ἄπερ σὺν ἡμῖν det. | ἄπερ ἡμῖν mel. (Dind.) cf. *Breitenbach* ad h. l. 22. [ὄρθιαν] *Poppo*. — ὑπολειπομένου *Muretus* | ὑπολειπομένου libri. Mureti emendationem cum Liono, *Breitenbachio*, *Cobeto*, *Schenklio* necessariam habeo propter ea quae sequuntur: ἦσαν γὰρ . . . τούτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ πελτασταὶ quod tum tantum facere leviter armati poterant, si ipsi aliquantum ex acie eminent (ὑπολειπομένου τοῦ στόματος τῶν ὀπλιτῶν). Cf. etiam § 24 τοὺς μὲν οὖν πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ

ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. 26. ἀμύνεσθαι C et plerique | ἀμύνασθαι BK (Dind.) ἀμύνησθαι A.; specie quadam litterarum decipi se passus est Duebnerus testans in C ἀμύνασθαι prima manu fuisse; idem acciderat iam Apostolio, codicis B librario. 26. λείποντες ἅπαντες Rehdantz | ἔλειπον ἅπαντες C, ἔλειπον ἅπαντες BA, ἅπαντες ἔλειπον Q ἅπαντες λιπόντες det. (vulg. Dind.; λιπόντες ἅπαντες Schenkl Stud. I p. 630). 27. (Θησαυροῦς) ἄρτων νενημέμων περυσινούς scripsi | πατέριους libri Xenophontis, περυσινῶν Suidas (περυσινῶν olim Rehdantz). — τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλᾷ ἀποκειμένον Schenkl | τὸν δὲ νέον ἔτι τὸν σίτον ζῦν etc. C, similia B et A. (νέον δ' ἔτι σίτον Breitenbach). 29. τῶν ἀνώγειον Cobet | τῷ ἀνωγαῶ mel., τῶν ἀνοκαίων det. (τῶν ἀνοκαίων Dind.) — τούτων CAE (Rehdantz) | τούτῳ det. (vulg. Dind.).

5, 3 Σινωπέων ἄποικον, οὕσαν δ' ἐν Schenkl. | Σινωπέων ἀποικία, ὄντες δ' ἐν C, Σ. ἀποικίαν ὄντες δ' ἐν AB, Σ. ἀποικίαν ὄντες ἐν E, Σ. ἀποίκους οἰκοῦντας ἐν ceteri. (Σιν. ἀποικίαν, ὄντας δ' ἐν Dind., vulg.). Cf. VI 2, 1: Μεγαρέων ἄποικον, οὕσαν δ'.

6, 6 τῆς χώρας τῆς Παφλαγόνων C (de quo tacet Duebnerus) A (B?) | τῆς χώρας τῶν Π. det. (vulg. Dind.). Cf. IV 8, 22 ἐν τῇ Κόλχων χώρα. 7. εἰ — βούλεσθε C. pr. et reliqui praeter A et B: εἰ — βούλησθε A, εἰ — βούλοισθε C. corr. B. 13. Σινωπεῖς Cobet | πρέσβεις libri. Haud enim credibile Xenophontem tam foeda admisisse qualia sunt quae in libris et editionibus vulgantur: οἱ πρέσβεις ἐκέλευον πέμπειν πρέσβεις. 20. καὶ οἰκαδε ἀπελθόντας plerique deteriorum | καὶ ὡς οἰκαδε ἀπελθόντας mel. et ENZ (Dind.) — ὅποισιν <ἂν> βούλησθε κατασχεῖν Cobet | ὅποι ἂν β. κ. mel. et DFIKLTZ, ὅπη ἂν β. κ. reliqui. Secutus autem Cobetum sum propterea, quod si ὅποι ἂν legeris, κατασχεῖν sensu adpellendi erit accipiendum, quae notio huic loco non sufficit; sin ὅποισιν ἂν, id verbum significabit *residere, in potestatem redigere*, quod ratio huius loci postulat, vide quae sequuntur τὸν δ' ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ. De

structura conferas Xen. Oeconom. 4, 8: *ὀπόσην τῆς χώρας*. 21. *προστατήσαι* Dind. ad Mem. II 8, 4 (edit. Oxon.) | *προστατεύσαι* libri (vulg. Dind. in edit. Anab.). 24. *τὰ μὲν — τὰ δὲ mel.* EZ | *τῆς μὲν — τῆς δὲ* reliqui deteriorum. Quae lectio a Dindorfio et Cobeto praelata tum tantum terrae distinguerentur. 25. [ὁ Βοιώτιος] Schenkl — *ὃς περι στρατηγίας mel.* | *ὃς ἀει περι στρατηγίας det.* (vulg. Dind.). — <ἐξεῖναι> Cobet. 27. [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ] Krueger. 31. *μισθὸν τῆς εὐπορίας scripsi* | *μισθὸν τῆς ἀπορίας CAEF, μ. τ. πορείας B, μ. τ. σωτηρίας reliqui* (vulg. Dind.). *εὐπορία* significat *commeatum, libertatem navigandi* quo velis cf. VII 6, 37: *ὁμῆς δὲ ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται καὶ πλεῖτε ἔνθα ὃν ἐπεθυμῆτε πάλα*. Cf. quae dixi Comm. p. 4. 35. [τῆς μισθοφορᾶς] Krueger. Sic det. | *τῆς μισθοφορίας mel.* 36. *ἔδεδισαν Cobet* | *ἔδεδείσαν C, ἔδεδείκσαν A, ἔδεδίσαν rel.* (*ἔδεδοίκεσαν* Dind.).

7, 2 [ὄσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφρονγον κατελεύσθησαν] *Rehdantze*. Sic exhibetur in mel. et E | det. post ὄσοι, ut apte coniungatur interpolatio cum verbis scriptoris addunt: γὰρ. Cf. ad I 10, 3. 4. II 2, 6. II 3, 19 extr. III 5, 13. 3. *συλλέξαι det.* | *συλλέξειν mel., συλλέγειν E* (Dind.). 9. *πῶς ἂν οὖν ἀνήρ mel.* | *πῶς ἂν οὖν εἰς ἀνήρ det.* (vulg. Dind.). 11. [*ἔξαπατήσαι ταῦτα*] *Matthiae*. Ad dita sunt verba ab aliquo, qui transitum a structura nominativi cum infinitivo (*αὐτὸς ἔξαπατηθῆναι*) ad structuram accusativi cum inf. (*ἔξαπατηθῆναι ἄλλον*) non intellexeret ratus ἄλλον esse accusativum obiecti, cuius verbum errore excidisset; quod autem supplementum excogitavit, et quaesitum est et alienum a sententia huius loci. 12. Quod in deterioribus post *πολεμίων* additur: *καὶ καταφρονηθῶμεν*, id cum valde languere et nervos orationis funditus tollere intellegent critici, uncis incluserunt plerique; ego cum in melioribus abesset delevi cum Cobeto, Breitenbachio, Schenklio. 13. extr. *ἀπειθεῖν Lion* | *ἀπήλθον mel., ἔλθειν ceteri*. 18. post *λαβόντας* additur in deterio-

ribus τούτους τουτού δεομένους; quod inclusit Rehdantz, ego delevi cum Schenklio. 22. ὡς δὴ *Rehdantz* olim | ὡς ἂν libri. 30. μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνεῖσθαι *Cobet* | μὴ ἀσφ. εἶν. ἂν μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνησθε CBA (nisi quod hic ἀφικνεῖσθε), μὴ ἄ. εἶν. ἐὰν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθε HIKZ, μὴ ἄ. εἶν. ἐὰν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθαι ceteri (μὴ ἄ. εἶν. ἂν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθαι vulg. Dind., μὴ ἄ. εἶν. <ἔναι>, ἂν μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνησθε molesto genere dicendi Schenklius).

8, 1 γαυλικῶν EN | γαυλιτῶν CBA R, γαυλιτικῶν ceteri (vulg. Dind.). Quarum formarum altera h. e. ea, quam meliores libri praebent, iure ab omnibus repudiatur; primam testatur Hesychius s. v. γαῦλοι — καὶ τὰ Φοινικικὰ πλοῖα γαῦλοι καλοῦνται καὶ γαυλικὰ χρήματα τὰ ἀπὸ τῶν πλοίων, tertiam Lex rhet. Bekk. Anecd. p. 230, 24 et Etym. M. p. 221, 48: γαυλιτικὰ χρήματα παρὰ Ξενοφῶντι τὰ ἀπὸ τῶν πλοίων; quae glossae duae habendae sunt pro una eademque, quam ad hunc ipsum locum spectare adparet. Inde sequitur, ut optio libera sit utram lectionem eligamus. Iam cum consentaneum sit hoc adiectivum a γαῦλος voce derivatum esse nec forma γαυλίτης vel similis reperiatur, unde possit γαυλικὸς duci, dubium esse nequit quin γαυλικὸς legendum sit. In promptu autem est, quam originem γαυλικὸς monstrum illud a criticis usque ad nostram aetatem toleratum habuerit: postquam γαυλικῶν errore eodem quo § 3 in C τόπον scriptum est pro κόπον, in γαυλιτῶν meliorum lectionem abiit, a correctore * supra τ scriptum est, unde postea natum γαυλικὸς. Ceterum γαυλικῶν etiam Kruegerus recepit. — ὅτι αἰρεθεῖς * * κατημέλει lacunam notavi post αἰρεθεῖς suasore Schenklio | ὅτι αἰρεθεῖς κατημέλει libri omnes praeter E, ὅτι ἄρχων αἰρεθεῖς κ. E (vulg. Dind.), deinde in margine D codicis addendum significavit aliquis haec verba: φυλάξαι ταῦτα τὰ χρήματα. Dicunt ei interpretes, qui patrocinium verborum in codicibus praeter E, traditorum suscipiunt, αἰρεθεῖς significare „hierzu erwählt;“ quod ita tantum fieri posse contendo equidem, ut in antecedentibus cuius generis illud

munus sit significetur. Cuius rei cum in eis quae hoc loco antecedunt nullum reperitur indicium, duplici utuntur alii artificio, ut et nos relegent ad locum remotum V 3, 1, unde explicatio sit petenda, et contendant eruendam esse illam notionem ex *κατημέλει* verbo. Iam monendum in hac narratione accuratius quam factum erat V 3, 1 discrimen aliquod statui inter Philesii (Xanthiclisque) causam et causam Sophæneti; Philesium (Xanthiclemque) iussos fuisse res illas (*τὰ γαυλικὰ χρήματα*) ipsos custodire, Sophænetum autem toti rei fuisse praepositum; quare nec interpretibus illis *αἰρεθείς* participium ad *φυλακὴν τῶν γ. χρημάτων*, quippe quibus verbis peculiare Philesii munus indicetur, spectare concedi potest nec cum grammatico D codicis supplendum esse quod idem atque illa significat: *φυλάξει ταῦτα τὰ χρήματα*. Rectius aliquanto rem suam confecit E codicis librarius qui *ἄρχων* insereret, quamquam verendum ne Xenophon aliter rem suam pronuntiaverit; *ἄρχων* enim nude positum non munus ad tempus datum vel extraordinarium sed perpetuum et ordinarium qualia sunt imperatoris vel satrapæ significat, quod ab hoc loco alienum esse cum res de qua agitur clamatum quod viri illi iam dudum imperatorum munere fungebantur cf. etiam V 3, 1 ubi *στρατηγοὶ πρεσβύτατοι* nominantur. Extraordinarii autem muneris significatio nec fit per solam *ἄρχων* vocem et fieri solet post *αἰρεῖσθαι* potius per verbum quam per substantivum cf. IV 8, 25: *εἴλοντο δὲ Δρακόντιον . . δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προσταῆσαι* VI 6, 22 *Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντημονόρου*. Haec igitur exempla eo potius ducunt, ut statuamus excidisse *προσταῆσαι* vel *ἐπιμεληθῆναι* τούτου τοῦ πράγματος vel simile quid. 2. *Ξενοφῶν ἐκέλευσεν mel. | Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν det.* (vulg. Dind.) — *ἀπεκρίνατο CBD (A?) | ἀποκρίνεται ceteri* (vulg. Dind.). 4. *τί σε libri praeter A | σέ τι A* (vulg. Dind.). 7. *διέδωκα ἄλλοις ἄγειν libri | διέδωκα <ἄλλα> ἄλλοις ἄγειν* Bisschop, Dind.: coniectura elegantior

quam verior; nec omnino vis enuntiati in eo posita est, ut dicatur Xenophon dispartitus esse quae unus ille homo portaverat, sed *aliis* ea portanda dedisse. 13. δι' ἡμῶν B | δι' ἡμᾶς AE, δι' ἡμᾶς C et ceteri. Hoc loco Apostolius coniectura verum invenit. Idem censet Madvig *adv. crit.* I p. 349 n. 1; nisi quod errore codici B scriptionem δι' ἡμῶν attribuit: „necessario e cod. B scribendum δι' ἡμῶν et ob participia arctissime adiuncta et quod significatur *nostra opera*; mirus tamen codicum reliquorum error.“ At non magis mirandus quam alia multa eius generis. 21. παρῆσται Cobet | παρῆσται libri (vulg. Dind.). 25. extr. οὐδὲν τούτων μέμνησθε mel. | οὐδὲ τούτων μέμνησθε ceteri (vulg. Dind.).

Lib. VI.

1, 5 [πεπληγέναι τὸν ἄνδρα] Cobet. 8. πικνὰ δὲ στρεφόμενος mel. | πικνὰ μεταστρεφόμενος det.; meliorum lectionem restitui cum Rehdantzio. στρεφόμενος mihi quidem ideo aliquanto aptius videtur, quod qui insidias metuit unde veniant ignarus non solum retrorsum oculos convertit sed etiam in sinistram dextramque partem. 11. [ἐπιόντες] Rehdants. 12. ἐνσενάσας Cobet | σενάσας libri. Cobeti coniectura commendatur his locis Arist. Ach. 384, Ran. 523; Xen. Cyrop. VIII 5, 11 ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσενάσσει τὸς ἰππίας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρῆχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπισιν. 13. τῇ μὲν νυκτι mel. | τῇ μὲν οὖν νυκτι det. Cf. V 6, 1: ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. 16. εἰ ἀφικνόντο Aldina | εἰ ἀφικνεῖτο CA, εἰ ἀφικνεῖτο B, εἰ ἀφικνοῖτο HLT, εἰ ἀφικνοῖτο ceteri (vulg. Dind.). 20. τῇ omnes libri praeter A | πῇ A (Dind.) cf. III 1, 12. 21. [καὶ] Cobet; adsentitur Nitsche Zeitschr. f. Gymnasialw. XXVIII 6 81, nisi quod alterum καὶ post εἴη deleri vult. 23. <ὁ> Poppo. 30. εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι ἢ ὀργιοῦνται — αἰρῶνται; Schimmelpfeng | εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι, ὀργιοῦνται — αἰρῶνται CB, εἴη οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦνται — αἰρῶνται A, εἴη εἰ οὕτως ἔχει ὀργιοῦνται E, εἴη εἰ οὐ-

τως ἔχει, ὡς ὀργιῶνται — αἰρῶνται det. Cum Nitschio l. l. XXVIII p. 935 hanc quam recepi Schimmelpfengi emendationem longe praestantissimam habeo omnium, quae adhuc sunt a viris doctis propositae. Eam si sequamur, οὕτως in εἰ οὕτως ἔχοι spectat ad ea, quae Xenophon dixerat: iratos fore Lacedaemonios, si cui summa rerum deferretur, qui non esset Lacedaemonius, „ridiculum sit, si ita sit (ergo fieri non potest); an revera irascentur etiam Lacedaemonii et qu. seqq.? Nam si ita se res habet, ne licet quidem etc.“ Reliquae coniecturae, quae adhuc sunt prolatae, hae sunt: 1) vulg. (Dind.) ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιῶνται quibus verbis quodammodo CB codicum lectio coniungitur cum testimonio A codicis, ita ut molestum genus dicendi oriatur, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ. 2) eam molestiam levare sibi visus est Schenkl pro altero εἰ sribens εἰ γ'. 3) a Rehdantzio olim lectio CB librorum servabatur sed mutata interpunctione: ὅτι γελοῖον εἶη. εἰ οὕτως ἔχοι ὀργιῶνται —; quod asyndeton displicet. Rehdantzio adsensus est Breitenbach. 4) Madvig adv. crit. I 349 ὅτι γελοῖον εἶη ἐπεὶ, οὕτως ἔχον, ὀργιῶνται. Quae verba si per se spectaveris placebunt; displicebunt, si oculum converteris ad ea quae sequuntur. Sic enim fiet, ut eadem res (rem esse ridiculam) comprobetur duobus argumentis ab eisdem fere verbis incipientibus. et ἀσυνδέτως compositis: ἐπεὶ, οὕτως ἔχον, ὀργιῶνται., deinde ἐπεὶ εἰ οὕτως ἔχει, οὐδὲ — ἔξεστιν. 5) Cobetus paullum mutata deteriorum lectione ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι, ὥστ' ὀργιῶνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν — συμποσάραχον αἰρῶνται. Verum non hoc Xenophon dixerat, sed contenderat iratos Lacedaemonios fore, si imperatorem crearent, qui non esset Lacedaemonius. Contra in ὀργιῶνται — αἰρῶνται verbis novum quoddam exemplum, quod quam sit ridiculum quis statim videt, eo proferatur consilio, ut illud prius et ipsum ob similitudinem, quae inter utrumque intercedit, ridiculum esse videatur. Verisimile igitur per gradationem ascendi a priori ad al-

terum quod non fit nisi verba *εἰ οὕτως ἔχοι* ad prius referamus. Quod si quis cum Cobeto haec iam ad alterum referat, tum profecto expectandum sit, in eis quae sequuntur ad prius rediri his vel similibus verbis: „Iam si illud (de symposiarcho) ridiculum est, ridiculum etiam hoc (de imperatore). 7) idem dicendum est contra Bisschopium qui delētis *εἰ οὕτως ἔχοι* scribit: ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ ὀργιῶνται — αἰρῶνται. 32. διέβαλλεν CA et pars deteriorum | διέβαλε pars deter. (Dind.). — μᾶλλον ἄρχειν συνεθελῆσαι mel. | μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι det. praeter E, μᾶλλον ἄρχειν αὐτὸν ἐθελῆσαι E. Comm. m. p. 4 et 5 demonstrasse mihi videor, recipiendam esse meliorum codicum lectionem: Xenophontem magis favisse Timasioni copiarum Clearchi imperium adfectanti quam sibi (Dexippo); συνεθέλειν τινὶ favere alicui rei cf. Aeneas poliorc. 11: συνεθέλειν τῇ ἐπαναστάσει, ad structuram quae est συνεθέλω τινὶ ἄρχειν (αὐτόν) conferas III 1, 9 καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μῆναι αὐτόν.

2, 1 [παρὰ κλέοντες — τοῦτον δὲ] Krueger; a quo ita discedit Rehdantzius, ut etiam παρὰ κλεύσαντες post τοῦτον δὲ secludat — praeter necessitatem, ut recte ait Breitenbach. Verba ipsa quin interpolatori debeantur ac ficta sint ex V 6, 9, eo minus dubium est, quod inest in eis foedus geographicus error, quo post Sinopen fluminum ostia collocantur, quae Graeci iam ante Sinopen praeternavigaverant. Item vidimus II 3, 19 enuntiatum quoddam fictum ex I 9 et 10. 4. σῖτα mel. et pars deter. | σῖτα pars det. (Dind. Lips.). 10. ὡς αἰσχροὺν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν *scripsi* (Λακεδαιμόνιον ex Madvigii coniectura, παρεχομένους ex mea) | ὡς αἰσχροὺν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν mel., eadem deteriores nisi quod ἄρχειν ἔνα Ἀθηναῖον exhibent. ἔνα illud servat vulg. (Dind., Rehdantz, Breitenbach), repudiant Cobet, Schenkl, Madvig adv. crit. I p. 350, quorum hic, „ἔνα“ inquit, „sententiam turbat; neque

enim de numero agitur, sed de civitatum comparatione.“ quod verum esse quivis agnoscat necesse, qui totam narrationem accurate perlegerit. Atheniensis autem ille non potest non esse Xenophon. Iam autem in angustiis versamur, quid sibi velit illud *Λακεδαιμονίων*; quamquam enim concedendum est Richtero qui in Jahrb. f. Philologie Suppl. VI p. 632 seqq. de hoc loco agit, posse Lacedaemonios, quamvis ipsi quoque Peloponnesii sint, a Peloponnesiis h. e. Arcadibus et Achaeis distingui, ut factum est Hell. VI 5, 1, tamen aegre perspicias cur hi soli ex tot aliis gentibus, quarum cives in Graecorum exercitu erant, hoc loco cum Arcadibus et Achaeis commemorarentur. Dixit quispiam Lacedaemonios nominari ob notam inter eos et Athenienses aemulationem; audio: sollerter rem suam Arcades et Achaei egerunt, si Lacedaemonios in primis, qui erant in exercitu, adversus Atheniensem instigabant. At in eis quae sequuntur de Lacedaemoniis illis ne verbum quidem: nec narrantur secessionis participes fuisse nec noluisse quamvis sollicitati ab Arcadibus ad eos transire. Apage igitur istos Lacedaemonios. Quos re vera removet Cobetus audaci coniectura in editione tertia proposita qua pro *καὶ Λακεδαιμονίων* scripsit: *καὶ τοῦτον*, quod pertineret ad *παρεχόμενον*. At sunt etiam aliae difficultates, quibus impediamur sive cum libris legimus sive cum Cobeto. Fieri omnino non potest ut hoc loco duces seditionis de solius Xenophontis imperio atque auctoritate questi sint: necesse est querantur de Chirisopho: hunc enim summum imperatorem creatum esse longius exponitur cap. 1; repetitur 2, 6: *ὅτι ἀρχῶν ἦρθητο*, absolvitur denique haec de qua agimus narratio § 12 his verbis *ἢ μὲν οὖν τοῦ παντός ἀρχῆ Χειρισόφῳ ἐναυῦθα κατελύθη ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἢ ἐβδόμῃ ἀφ' ἧς ἦρθέη*. Iam quomodo, quaeso, haec intellegas nisi etiam in initio, ubi causae irarum exponuntur, illius mentio facta sit? Eam ut in verbis traditis coniectura restituerent operam dederunt Madvigius et Richter, hic ita

ut *ἕνα* deteriorum servato *Ἀθηναίων* vocem expungeret totumque enuntiatum ad solum Chirisophum spectare statueret. Quem si sequaris, augentur difficultates quas dixi inesse in Lacedaemoniorum mentione: quomodo enim si Lacedaemonii pars satis ampla copiarum erant, fieri potuit ut Lacedaemonius dux diceretur *μηδεμὴν δύναμιν παρεχόμενος εἰς τὴν στρατιάν*? quam difficultatem remove conatus est Richterius monstrosa illorum verborum explicatione, quam malim silentio obruere quam castigare. Post Richterum deinde Madvigius adv. crit. I 340 hoc auxilium tulit, ut pro καὶ *Λακεδαιμονίων* scriberet <ἦ> καὶ *Λακεδαιμόνιον* iure dicens: „Chirisophum quoque Lacedaemonium ducem recusabant, quod nullas copias haberet proprias.“ Nam qui I 4, 3 milites gravis armaturae septingenti, qui sub Chirisopho erant, commemorantur, et perpauci erant, si cum ceteris compares nec videntur ex gente Lacedaemoniorum ipsa conducti. In eo quoque adsentiendum Madvigio, quod *utrumque* virum hic nominari necesse habuit. Ambos enim duces seditionis odio et invidia persequerentur, et Xenophontem, qui tanta gratia erat, ut ei summum imperium lubentes offerrent et aegre eum id repudiare paterentur, et Chirisophum, quem summum ducem creaverant, postquam a Xenophonte, ut id imperium susciperet, impetrare non potuerunt. Ambobus erant irati, quod sibi ab Heracleotis iniqua petentibus vehementer restitissent quodque legationem hac de re a concione decretam suscipere recusassent cf. 2, 6 *ἀμφοῖν γὰρ ταῦτὰ ἐδόκει* et q. seqq. Nec 2, 9 dicuntur duces seditionis incusasse aut Xenophontem aut Chirisophum solum sed *τοὺς στρατηγούς*, quorum principes erant Xenophon et Chirisophus, ille auctoritate omnibus praestans, hic munere sibi delato. Item iudicandum est, in § 10 ipsa, si de uno viro cogitassent duces seditionis, Xenophontem non scripturum fuisse *τὰ δὲ κέρδη ἄλλους*, sed *ἄλλων*. In *du umviros igitur illos*, qui de gravissimis rebus eadem sentirent et summa concordia avaritiae et insolentiae quo-

rumdam obsisterent, impetus factus est a seditiosis et ambitiosis hominibus. Cf. etiam 2, 12: *καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον . . . καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν*. A Madvigio autem discedo ita, ut non putem inserendum illud ἢ ante *καὶ*, quo inserto videtur mihi oratio nescio quid contemtionis Chirisophi nancisci, quod Xenophontem ipsum haec narrantem vix deceat; cui accedit quod non perspicitur cur Chirisophus solus dicatur *μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενος εἰς τὴν στρατιάν* (fort. legendum *στρατεῖαν*), Xenophon, in quem hoc crimen si quod est etiam magis cadit, vacuus sit ab eo. Satius igitur duxi statuere librarium aliquem postquam errore *Λακεδαιμόνιον* in *Λακεδαιμονίων* abierit, ut grammaticae structuræ satisfaceret pluralem *παρεχομένους* qui fuerat in singularem emendandi causa mutasse. Cuius generis mutationes passim inveniuntur. Sic VII 6, 12 cum pro *ἴδειν* falso scriptum esset *ιδεῖν*, etiam *βουλόμενους* in *βουλόμενος* mutatum est. Contrario errore, si quid video, *αὐτόν* est in *αὐτοῖς* mutatum VI 5, 4. 11. *αὐτοὶ* mel. | *οὔτοι*, det. Nescio quomodo sit factum, ut Dind. qui in editione Oxoniensi *αὐτοὶ* commate antecedente scripserat, in Lipsiensi deteriorum *οὔτοι* commate postposito reciperet. *αὐτοὶ* quod etiam receperunt Breitenbach, Schenkl, Rehdantz explicandum est: *sua sponte* vel *soli* cf. *ὑποστήναι αὐτοὶ* quod III 2, 11 ex C. pr. resuscitavi. 13. *μετὰ τῶν <μεινάντων>* scripsi | *μετ' αὐτῶν* libri. Hanc librorum lectionem vitiosam esse ostendunt etiam interpretum controversiae. Quorum alii ut Breitenbachius Vollbrechtiusque *αὐτῶν* pronomine significari dicunt *Chirisophi milites*. Quod credi vix potest postquam in eis quae antecedunt § 12 non de illis, sed de Arcadibus Achaeisque locutus est Xenophon: *συνέστησαν — αἰρουῦνται — ἐψηφίσαντο*; sin ad Chirisophi nomen, quod in clausula huius sectionis invenitur, provocare velis ad explicationem illam tuendam, respondendum est tum Xenophontem *μετ' αὐτοῦ* dicere debuisse. Quod Kruegerus re vera coniecit; at ut taceam non perspicere quomodo ex singulari pluralis ortus sit, sin-

gularis propterea displicet, quod hoc temporis momento Chirisophus, cuius summum imperium solutum erat, in numerum redierat ceterorum imperatorum. Xenophon autem volebat omnium reliquorum praeter eos qui secessionem fecerant commune iter esse. Cui accedit quod μετ' αὐτοῦ singulari recepto debebat Kruegerus etiam in eis quae sequuntur ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι mutare in ἰδίᾳ ἑκάτερον στ. Alii ut Kuehnerus Rehdantziusque statuunt μετ' αὐτῶν esse: cum *Arcadibus Achaëis*que, quod ut e grammatica ratione magis commendatur ita propter res improbandum est. Adeone credamus lento ac duro animo fuisse Xenophontem ad contumelias sibi inlatas, ut cum his ipsis una proficisci decerneret qui se respuerent? Quod si ipse voluisset, nolentibus ipsis consilium suum quomodo exequi poterat? Imo res ipsa clamat Xenophontem non potuisse una cum aliis iter facere velle quam cum eis qui secessionem non fecerant.*) Arcadas cum constaret iam separatim iter facturos, ceteros quidem coniunctos manere volebat, ut in non plus duas partes exercitus divideretur. In eis quae sequuntur narratur quomodo sit factum contra Xenophontis utile consilium ut trifariam dividerentur copiae: Neoni id vitio vertitur ac Chirisopho. Conieci igitur μετὰ τῶν <μεινάντων> cf. § 15 ἔχοντι τοὺς παραμεινοντάς τῶν στρατιωτῶν; h. l. οἱ μείναντες opponuntur simpliciter eis qui secessionem fecerant. μείναντων propter litterarum similitudinem post μετὰ τῶν facile excidere poterat, μετὰ τῶν

*) de his explicationibus μετ' αὐτῶν verborum postquam in universum sana ratione egit Richterius l. l. p. 642 more suo negotium suscepit mirum in modum totum locum mutilandi vide pg. 656, ubi post ὅτι δοκοῦν ποιεῖν § 12 statim sequi iubet verba § 14 καὶ χειρίσσοφος et q. seqq. ut αὐτῶ in ἐπιτρέπει αὐτῶ ad στρατεύμα pertineat. Quod omnium perversissimum est: nam si Chirisophus eo processisset demissionis animi ut omni imperio se abdicaret, fieri omnino non potuit quin omnes milites Xenophontis imperio se committerent.

autem et μετ' αὐτῶν apud scribas quosdam eandem formam habet, qua de re dixi Comm. m. p. 4 cf. VII 3, 32 ubi μετ' αὐτοῦ τὸ in meliorum archetypo falsa lectione abiit in μετὰ τοῦτο. — ἀσφαλεστέραν mel. | ἀσφαλέστερον det. (Dind.) 18. καὶ γὰρ ἡσθένει mel. et E | καὶ γὰρ ἤδη ἡσθένει det. plerique (vulg. Dind.), καὶ γὰρ ἡσθένει ἤδη H L T.

3, 6: καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λόχοι Ρανιασίδες | καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ libri. Arcadum λόχοι decem per secessionem ab imperatoribus, non a centurionibus ducebantur cf. 3, 2 ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην et 2, 12 στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα. Quodsi facilem hanc mutationem spreveris, necesse erit ad difficiliorem confugere, ut στρατηγοὶ scribas. Item λόχοι et λοχαγοὶ confunduntur in codicibus VII 3, 46, ubi deteriores falso ἀπὸ τῶν λοχαγῶν praebent. 10. καταθέοντες mel et E | προκαταθέοντες det. cf. Rehd. qui confert VII 3, 44 Hertlin. ad Cyrop. V 4, 10. In 14—18 transpositionem suasit Rehdantz, ut veteres sectiones hoc ordine sequerentur: 16, 17, 18, 14, tum ex § 19 insereretur ταῦτ' εἰπὼν ἠγγεῖτο, deinde 15, cui continuaretur § 19 a verbis οἱ δὲ ἰππεῖς. 19. ἕκαστον (nisi quod ἕκαστον libri habent, ἕκαστον scripsit Dind.) καὶ mel. | ἕκαστον, ἢ ἐβάδιζον, καὶ det. 22. [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στρατεύμα] ego. Transposuerat Bothe Mus. Rhen. III p. 635 haec verba post βούς καταλειμμένους; quod iam Amasaeus in versione tacitus fecerat vide Richter l. l. p. 677. Huic in ea re adsentior quod exponit haec verba ne post καταλειμμένους quidem tolerari posse. Sic enim τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν pertineret non ad Timasionis copias, sed ad Xenophontem eiusque milites. Richter ipse haec omnia inde a καὶ ταῦτα usque ad οὐκ εἰδέναι § 23 fin. deleri vult, cui obsequi non possum. Ut enim taceam de aliis, quid ταῦτα ἀκούσαντες sibi velit post primam partem § 22 non video. 24. [ἐπὶ Κάλπη] ego; recte Richter qui hic quoque vera cum captiosis et argutulis argumentis miscuit et multo plura eicere voluit, observavit

ubique Xenophontem hunc locum non Calpen, sed *Κάλπη* λιμένα adpellasse, item Arrianum. — εἰς ταῦτόν Cobet | εἰς τὴν ὁδὸν plerique det., εἰς τὸ αὐτὸ mel. et ENQ (Dind.); deteriorum corruptela ex hac quam recepi forma optime explicatur. 25. οὐκέθ' *Hirschig* | οὐχ libri.

4, 2: ἡμέρας μακρᾶς mel. | ἡμέρας μάλα μακρᾶς det. 6. πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι mel. et E | πολλαὶ καὶ εὖ οἰκούμεναι det. 7. inter τὸ et πόλισμα lacunam esse statuit *Schenkl*, χωρὶον vel simile quid excidisse putans. 12. [δῆλον ὅτι] *Krueger*. 22. προθύεσθαι *Bornemann* (etiam m. rec. in marg. H) | προθυμείεσθαι libri. Cf. ad I 7, 18. 25. ἀποφυγόντων Cobet | ἀποφευγόντων plerique codices, ἀποπεφευγόντων K (ἀποπεφευγόντων vulg. Dind.) cf. VI 3, 4: οἱ διαφυγόντες.

5, 4 κράτιστον *Nitsche* Jahresb. des philol. Vereins II. Jahrg. p. 54. | κάλλιστον libri (βέλτιστον Cobet.) Cf. VII 3, 5 δ, τι ἂν ἡμῖν δοκῆ κράτιστον εἶναι. — ἀπέλειπον αὐτόν *Krueger* | ἀπέλιπον αὐτόν det., ἀπέλιπον αὐτοὺς mel. et E (vulg. Dind.). αὐτοὺς quod in melioribus est nemodum explicare potuit; quod enim plerique volunt illo pronomine significari τοὺς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου h. l. αἰχμαλώτους et ὄχλον, id multis nominibus displicet. Quis enim quaeso tam contorto genere loquendi utatur ut quod simpliciter dicere poterat „castra deserere“ mutet in: „deseruerunt eos qui in castris erant“? cui accedit quod, ut *Krueger* recte observavit, τῶν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου multo verisimilius esse genetivum neutrius. Quod *Behdantzius* voluit Xenophontem sic dixisse ut Neoni parceret, id quam parum sit probabile, quamque artificiose excogitatum, nemo est quin videat. Contra si cum *Kruegero* ἀπέλειπον αὐτόν legas habes hanc simplicem et aptam sententiam: cum milites centurionesque Neonis in eo essent, ut eum (Neonem) ducem suum desererent, tum coacti sunt imperatores denuo rem constituere, atque id tum ardori militum Neonis concedere, ut in castris manere non nisi seniores iuberent. Quaerenti autem *Breitenbachio* cur minus aptum

esset „cum reliquissent“ (ἀπέλιπον codicum) facilis erit responsio: hoc momentum temporis si expectavissent imperatores, tempus defuturum fuisse ad rem denuo ordine ac legitime constituendam. Nec tanti facienda est in Xenophonte inelegantia concursus ἐπεὶ ἀπέλειπον ... κατέλειπον, quanti fecit Madvigius qui ut eam vitaret αὐτούς servato pro ἀπέλειπον verbum reponi iussit obtundendi et precibus fatigandi significationem habens. Quod utinam ipse nobis indicasset; nam ἀπέκναιον quod proposuit, hoc sensu apud scriptores prosae orationis usurpari posse vix ipse contendet. 16. προβαλομένους et μεταβαλομένους Cobet | προβαλλομένους et μεταβαλλομένους libri. 17. ἐποίησεν Naber | ἐποίησεν libri (vulg. Dind., ἐφποίησεν Buechsenschütz). — Ceterum Dind. ipse ed. Lips. Cyrop. p. XI Naberi emendationem probaverat. 19. πῶς γὰρ δὲ διαβατὸν τὸ πεδῖον *scripsi* | πῶς γὰρ δυσδιάβατον τὸ π. libri (Castalio πῶς γὰρ διαβατὸν, sic vulg., Dind.; Stephanus: πῶς γὰρ οὐ δυσδιάβατον; Rehdantz, Sauppe, Breitenbach librorum lectionem restituerunt, ut significaret: „quam difficilis est transitu campus h. e. admodum difficilis est,“ quod molestum esse genus dicendi nemo non sentit nec talibus exemplis recte defendi quale est Mem. IV 2, 23: πῶς οἶε με ἀθύμως ἔχειν. Emendatio autem a me proposita et solitam interrogandi formam πῶς δὴ habet et commendatur palaeographica facilitate: ortum est *δυσ* illud ex falsa lectione δὴ particulae; solet enim η ita cum δ praecedenti coniungi ut prior pars pro *v*, altera pro *c* haberi possit: *δλ*.

6, 3 κατήγον mel. | κατεῖγον det. (Dind.); meliorum lectionem restituit Rehdantz laudans Hesychium κατάγειν ἐπὶ τὸν ναυσταθμὸν ἄγειν ἢ καταλύσαι. 4. ἀπεδείκνυεν mel. | ἐπεδείκνυεν det.; cf. Rehdantz ad hunc locum et V 8, 7 ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. 5. οἰγόμενοι ἄλλοσε Bornemann | οἰγόμενοι ἄλλος det., οἰγόμενοι ἄλλοι mel. (ἄλλοι <ἄλλη> Schneider, vulg. Dind., ἄλλη Schenkl, ἄλλοι cum mel. Breitenbach, [ἄλλοι] Matthiae). 11. οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι mel. et pars det. | οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα pars

det. (vulg. Dind.); cf. Hell. VI 2, 12 οὐ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι. 12. οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα mel. | οὐ φ. δοκεῖ etc. οὐδὲν adverbialiter: minime. 22. [Ἀέξικπον] *Cobet.* 24. [καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων] *Cobet.* 25. βλαχρῆσαι πάσχειν scripsi | βλαχρ. π. mel., βλανχρ. π. E N (vulg. Dind.), δίαια χρ. π. ceteri codices (βλαια Muretus). Cf. Plato Symp. 196 B: οὔτε γὰρ αὐτὸς βλαχρῆσαι εἴ τι πάσχει. 28. ἐπεὶ τοίνυν συναίτιος εἰ *Rehdantz.* | ἐπεὶ τοίνυν . . . εἰ C spatium vacuo 4 vel 5 litterarum relicto, ἐπεὶ τοίνυν εἰ A, ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἰ B Q, Ven. M (vulg. Dind.), ἐπεὶ τοίνυν αὐτὸς εἰ E, ἐπεὶ τοίνυν τορὸς εἰ reliqui (quod patronum naetus est Schenklium Stud. Xen. I p. 568 ut esset δεινὸς λέγειν, σοφιστής. — ceterum ibidem falso refert Schenkli in codice C supra lacunam τοιοῦτος scriptum esse ab alia manu). Vides in archetypo omnium vocem prorsus non potuisse legi; maluit igitur librarius C codicis spatium vacuum relinquere; librarius archetypi deteriorum sententiae non curans absurdum τορὸς quod sibi visus est deprehendere posuit: ad coniecturam igitur ad hanc lacunam explendam confugiamus necesse. Elegi eam, quae mihi omnium maxime accommodata ad rem videretur; quod spatium vacuum in C non plus 5 litterarum est, fortasse ex eo explicandum quod in archetypo omnium terminatio vocis τοίνυν praepositionem σύν in se receperit; τοίνυν αἴτιος pro eo quo fuerat τοίνυν συναίτιος. Reliqua tentamina sunt haec: τοιοῦτος quod Michael Apostolius, qui codicem B scripsit, excogitavit suo more, quodque quasi fide codicum traditum esset mirum est editores tam diu tolerasse; eiusdem farinae αὐτὸς in E; Bornemann: ἐπεὶ τοίνυν εἰ (sc. ὁ τοῦτο ποιήσας); Jacobsius aut: ἐπεὶ σὺ οὗτος εἰ aut: ἐπεὶ τοίνυν οὕτως ἔχει aut: ἐπεὶ τοὶ συνήγορος εἰ, quod saltem debebat ἐπεὶ τοῦτου συνήγορος εἰ scribere. 29. [ἄνδρας] *Cobet.* Cui obsecutus sum propter illud quod sequitur περὶ τῶν ἀνδρῶν. 35. συνεβάλλοντο libri | συνεβάλλοντο Stephanus (vulg. Dind.).

Lib. VII.

1, 1 [ῥοα — δεδήλωται] damn. *Dindorf*. 2. [χώραν] *Rehdantz* | χώραν mel., ἀρχήν det. (*Dind.*). 3. λοχαγούς εἰς *Βυζάντιον* E | λοχαγούς τῶν στρατιωτῶν εἰς B. ceteri libri (τῶν στ. damnavit *Voigtlaender*). 6. ὡς ἂν αὐτῶ δοκῆ det. | ὡς ἂν αὐτῶ δοκῆ ἀσφαλές mel. 10. ὡς <σνμ>πορευσόμενον *Hirschig*. cf. 4: συνδιαβάντα, VI 2, 15 συστρατεύεσθαι. *Idem* vitium VII 6, 11 ubi meliores στρατεύεσθαι pro συστρατεύεσθαι. Contra IV 7, 20 C. pr. solus recte συνέλθοι, ceteri ἔλθοι. 17. παρὰ τὴν χηλὴν [τὸ τεῖχος] *ego* | παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος C. pr., παρὰ τὴν χηλὴν τοῦ τεύχους C corr. cum reliquis. τὸ τεῖχος pro glossa vocis τὴν χηλὴν habeo. 19. ἔξω libri praeter A | ἔξω ἔθειον A (*Dind.* Lips. *Cobet*). 22. εὖ γε λέγετε mel. et F | εὖ τε λέγετε ceteri praeter D (*Dind.* vulg.); εὖ τ' ἐλέγετε D. — εὖ γε in responsis frequentissimum cf. *Commentarium meum* ad *Plat. Symp.* 174 E 10. *Rehdantz* ad I 4, 8 — [βουλούμενος αὐτοὺς κατηγορεῖσθαι] *Cobet*. — [καὶ τίθεσθαι τὰ ὄπλα] *ego*. | καὶ delevit *Cobet*, τίθεσθαι τὰ ὄπλα *Krueger*, παρεγγυᾶν καὶ τίθεσθαι τὰ ὄπλα *Hirschig*. 27. τῆς ὑπερορίας mel. | ἐκ τῆς ὑπερορίας det. (vulg. *Dind.*). 30. κατὰ τῆς γῆς C (fallitur *Duebner* κατὰ γῆς ex C testatus) et plerique | κατὰ γῆς A D; cf. VII 7, 11. *Cyrop.* V 5, 9. 33 u. 35. σῖτα mel. | σῖτα det. (*Dind.*). 39. ἦκειν *Cobet* | ἦκα libri. 41. [καὶ] *Cobet*.

2, 25 εἰ ἀγάγοιμι *Hirschig*. | εἰ ἄγοιμι libri. — τᾶλλα τέ σοι φίλω με χρήσεσθαι *Schenkl*. | τᾶλλα τέ σε φίλω μοι χρήσεσθαι C B, τᾶλλα τέ σοι φίλω μοι χρήσεσθαι I, τᾶλλα τέ σε φίλω χρήσαιμι A, τᾶλλα τε φίλω μοι χρήσεσθαι E, τᾶλλα δέ σοι φίλω χρήσεσθαι Z, τᾶλλα τέ σοι φίλω χρήσεσθαι ceteri (τᾶλλα τέ με φίλω σοι χρήσεσθαι *Breitenbach*). 33. ὥσπερ κίων det. | omittunt mel. (*Dindorf* uncis incluserat).

3, 5 ἡμῶν — ἡμῖν *Schenkl* (*Studien* I p. 582) | ὑμῶν — ὑμῖν libri. 7. προϊόντων δέ καὶ conieci ex eis quae *Duebner* chemicis remediis adiutus in C. pr. deprehendere sibi visus est: πρότο. έων δὲ καὶ | Νέων δὲ καὶ

C₂ cum reliquis codicibus praeter B, qui locum omisit. Egi de hoc loco Comm. m. p. 10. Cf. I 6, 1. V 4, 16. — ἄγγελοι *scripsi* | ἄλλοι libri. 10. σιτᾶ *scripsi* | σῖτα libri cf. VII 1, 33 et 35. 18. οἶόν τε *Cobet* | οἶόν τε ἢ C A B, οἶόν τε ἦν E, οἶόν τε εἶη det. (vulg. Dind.). 19. μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσοῦτων, εἰ *Cobet* | μόνους, ὄντων ἀγαθῶν τοσοῦτων· εἰ δὲ libri. 20. ἐπισηφισθῶ *Schenkl* | ἐπισηφίζεω mel., ἐπισηφισθῶ E, ἐπισηφίζεται T Z, ἐπισηφίζετε rel. (ἐπισηφίζω H. Sauppe, ἐπισηφισθῶ ἐγὼ *Cobet*). — Σεύθη εἶπεν ὅτι det. | Σεύθη εἶπε ταῦτα ὅτι mel. (nisi quod A εἶχε habet). | 17. ὄ, τι ἂν ἀγγητε *Bornemann* | ὄ, τι ἂν αἰτῆται C B, ὄ. ἂν αἰτεῖται A, ὄ. ἀγγετε reliqui (ὄ, τι ἂν ἔχητε Dind., ὄ, τι ἂν ἀγγησθε *Kuehner*). 22. Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος mel. | Σεύθης ἀνελόμενος det. (vulg. Dind.). 26. οὐ μὴ δείσῃς libri | οὐ μὴ δεῖσαι Dind. 31. ληξέσθαι σε δεήσῃς mel. | ληξέσθαι δεήσῃς det. (vulg. Dind.). 32. καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ κέρασ *Athenaeus* | καὶ συγκατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο κέρασ C B E₁, sed in C ita ut α praepositionis μετὰ cum τ pronominis τοῦτο ligatura, quae v litterae simillima est, coniunctum sit, ut in archetypo revera μετ' αὐτοῦ fuisse adpareat (cf. quae exposui Comm. m. p. 4 et supra ad VII 2, 13 extr.), καὶ συγκατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρασ A N, p. 6 μετ' αὐτοῦ τὸ κέρασ Ven. M. etc., συγκατεσκεδάσατε reliqui (κατεσκεδάσατε *Matthiae*, κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρασ Dind. *Cobet*) cf. *Schenkl Stud.* I p. 574. 34. [ὑμῖν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι *Cobet*. | ὑμῖν καὶ ἡμῖν οἱ φίλοι mel., ἡμῖν καὶ ὑμεῖς οἱ φ. det. 36. τοῖς ἵπποις *Hirschig*. | τοῖς θεοῖς libri. Certissimam hanc *Hirschigii* emendationem (cf. 37, 39, 41, 43) primus recepit *Schenkl*. 4, 5 καὶ πρεσβύτεροι mel. et E | καὶ οἱ πρεσβύτεροι det. (Dind.). 12. ἐν πονηροῖς mel. | ἐν πονηροῖς τόποις det. (Dind.). 16. ὡς ὀκτωκαίδεκα *Schenkl*. | ἦδη ὡς ὀκτωκαίδεκα C A R, ἦδη ὡς ὀκτωκαίδεκα ἂν E, ἦδη ὀκτωκαίδεκα B, ὀκτωκαίδεκα ἂν reliqui. 17. περιβαλλόμενοι *Cobet* | περιβαλλόμενον libri. 23. οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι vulg. | οὐκ ἔφη σπείσασθαι mel., οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι det.

5, 15 ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας libri | ἐν τῷ πεδίῳ
(τῷ) ὑπὲρ Σηλυβρίας Cobet et Dind. Cf. tamen III 5, 1.

6, 2 κάλλιστόν τι Cobet | κάλλιστόν τε mel., κάλλιον det.
(κάλλιστον vulg. Dind.). 10. [ὃ γε πρώτος λέγων] Schneider.
18. Θεοὺς ἅπαντας libri | Θεοὺς πάντας Bisschop (Dind.).
Confert Rehdantz V 8, 13. 24. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον προσῆτε
τὴν πόλιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς — τὰς πύλας; Breitenbach
(τὴν πόλιν Bornemann) | οὐκ εἰς μὲν Πέρ. προσήτε πόλιν,
Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς — τὰς πύλας mel., οὐκ εἰς μὲν Πέ-
ρινθον εἰ πρόσсите τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς πύλας det. nisi
quod προσῆτε Z, πρόσσευτε T, προσίοιτε Ven. M. (οὐκ εἰς μὲν
Πέρινθον εἰ προσῆτε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς — τὰς πύ-
λας, vulg. Dind.; οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον Ἀρίσταρχος ὑμᾶς etc.
mediis omissis Cobet). Ad hunc locum comparat Rehdantz
Hell. VII 5, 15 προσιώντες εἰς τὴν Μαντίνειαν. 28. μετέ-
σχετε det. | μᾶλλον μετέσχετε mel. E N (Dind.). 29. [κάλ-
λύοντες — πορίζεσθαι] ego. Videtur mihi amplificatio
esse hominis balbutientis; idem iam § 28 dictum erat
οἷτον ἀφθονώτερον εὐρίσκετε; mirum deinde hostes fortiter
(θαρραλέως) persequentes nil damni efficere dici nisi ut
impediant praedam agere idque tum tantum, ubi Graeci
rari et sparsi erant (κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννύμενοι).

7, 18 ἐθέλοιτε ἂν mel. | ἐθέλοιτε δ' ἂν det. (Dind.). —
προσήκει Poppo | προσῆκεν libri. 24. ἀνύσασθαι Valkenaer
ἂν ἔσεσθαι vel ἀνέσεσθαι plerique libri, ἀνύτεσθαι D marg.
(Dind.), ἀνύτσεσθαι V supra v. 36. [ἂ ἐκέκτησο] Cobet.
40. ἐμὲ post περιδεῖν, quod meliores omitunt, deleri iubet
Gebauer de argumenti ex contrario formis p. 387. 43. ἐκ
τῶν ἐμῶν ἔργων det. | ἐκ τῶν ἔργων mel.

8, 1 ἐνολίχια vir doctus apud Bornemann. | ἐνολίχια
C. pr. B (ἐν οἰκίᾳ C corr.) ἐν οἰκίᾳ A, ἐνόπνια rel. (vulg.
Dind.). — ἐν Λυκίῳ det. | ἐν οἰκίᾳ C A, ἐνοικίῳ B.
8. Κυτωνίου εἰς Καῖκου πεδίον ἔλθόντες Rehdantz App.
crit. p. 52. | Κυτωνίου ὀδεύσαντες εἰς Καῖκου πεδίον ἔλ-
θόντες mel., Κυτωνίου παρ' Ἀταρνεία εἰς Καῖκου πεδίον
ἔλθόντες det. In archetypo utriusque familiae statuo

in margine vel supra versum glossam geographicam *ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνέα* adscriptam fuisse, quarum pars altera ab archetypo meliorum, altera ab archetypo deteriorum recepta est. 11. post καὶ signum lacunae *ῥοσῦι*, statuens *ἄλλους* vel *στρατιώτας* excidisse. Erant trecenti numero cf. § 9 qui non poterant omnes esse lochagi.

Scribebam Turici mense Septembri
anni MDCCCLXXVIII.

Arnoldus Hug.

Corrigenda.

- p. 12 v. 8 (I 3, 11) lege: ὅπως <ὡς> ἀσφαλίστατα.
 " v. 9
 p. 20 (I 5, 8) v. 7 ab inf. lege: περὶ αὐτόν."
 p. 46 (II 2, 9) v. 1 ab inf. lege: κάπρον.
 p. 78 (III 2, 4) v. 5 ab inf. lege: ἀνέστη.
 p. 83 (III 2, 27) v. 14 ab inf. dele: δὴ ante δεῖ.
 p. 103 (IV 1, 19) v. 3 lege: ὀπίμμενεν.
 p. 125 (IV 6, 22) v. 5 ab inf. lege: ἄλλοι.
 p. 199 (VI 1, 4) v. 9 ab inf. lege: βουλευσάμενοι.
 p. 213 (VII 3, 14) v. 2 ab inf. lege: εἶπεν, ὅτι.
-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

A.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, I. πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος, ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπάπτει τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδι ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν 2 οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων 3 ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος 3 καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε 4 κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἣν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ

ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν
 παρὰ βασιλείῳ πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν
 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροισεν ὡς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας
 Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπι-
 βουλευόντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
 αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον ἐκ βα-
 σιλείῳ δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κύρον
 πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρους
 προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένου, [ἀπο-
 στῆναι πρὸς Κύρον,] τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέ-
 βαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας
 στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας.
 καὶ αὕτη αὐτῷ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν
 στράτευμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς
 ὧν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ
 Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν
 αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπι-
 βουλὴν οὐκ ἤσθάνετο, Τισσαφέρου δὲ ἐνόμιζε πολε-
 μοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε
 οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος
 ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν

πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγγανεν ἔχων. ἄλλο δὲ 9
στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ'
ἀντιπέραις Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακε-
δαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος
ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυριάδας δαρεικούς.
ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ
τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου
ὀρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι
καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συν-
εβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ
Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω
τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. Ἀρίστιππος
δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ, καὶ πιεσό- 10
μενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν
Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν
μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντι-
στασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρα-
κισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
αὐτῷ συμβουλευθήται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλία
ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον
δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας 11
ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος
στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαινέτον δὲ τὸν Στυμφάλιον
καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς
πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων.
καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὕτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν II.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐβα-
 λειν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροῖζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον
 ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι
 πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρα-
 τεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει
 τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λα-
 βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
 2 ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον
 πολιορκούντας, καὶ τοὺς φηγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ
 στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατα-
 πράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι
 πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἰκάδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιδοντο·
 ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν
 3 εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων
 λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
 λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντα-
 κοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
 φαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
 κράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους,
 Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τρια-
 κοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ
 οὔτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευο-
 4 μένων. οὔτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα-
 φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἠγησάμενος
 εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται
 ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἰκπέας ἔχων ὡς πεντα-
 5 κοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσα-
 φέρνουσ τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρασκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἰρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπὶ τὰ ἐξευγμένη πλοίοις. τούτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ 8 Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Οἰλυθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κε- 7 λαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παραδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐδήρυσεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου φεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμὸς· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· φεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλείως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ 8 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει· φεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἔστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα 9 Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπ- ἐχώρει, λέγεται οἰκοδομηῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος

- φρυγὰς] ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θυρῶνας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ † Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμ-
- 10 παντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἅμφι τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
- 11 τῇ Μυσίᾳ χῶρᾳ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδῖον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
- 12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κιλικίας καὶ Ἀσπενδίου· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῇ Κιλισίῃ.
- 13 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν

βασιλείῳς, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδαο τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι
 οὐφ κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς 14
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται
 δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα
 αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε 15
 δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω
 ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τετάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
 Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχοο
 καὶ οἱ ἐκεῖνον, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει 16
 οὖν ὁ Κῦροο πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρ-
 ἤλαντον τεταγμένοι κατὰ Ἰλαο καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα
 δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελάνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κί-
 λισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ
 καὶ χιτῶνας φοινικοὺο καὶ κνημίδαο καὶ τὰο ἀσπίδαο
 ἐκκεκαλυμμέναο. ἐπειδὴ δὲ πάνταο παρήλαοο, στήσασ 17
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆο φάλαγγοο μέσηο, πέμψασ Πίργητα
 τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺο στρατηγοὺο τῶν Ἑλλήνων ἐκέ-
 λευοοο προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὄλην τὴν
 φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεἶπον τοῖο στρατιώταιο· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλπιγγεο, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπήσαν. ἐκ δὲ
 τούτοο θάττον προΐόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτο-
 μάτοο δρόμοο ἐγένετο τοῖο στρατιώταιο ἐπὶ τὰο σκη-
 νάο, τῶν δὲ βαρβάρων φόβοο πολὺο, καὶ ἡ τε Κίλισσα 18
 ἐφηνγεν ἐπὶ τῆο ἀρμαμάξηο καὶ οἱ ἐκ τῆο ἀγορᾶο κατα-
 λιπόντεο τὰ ὄνια ἐφηνγον. οἱ δὲ Ἑλληνεο σὺν γέλωτι
 ἐπὶ τὰο σκηνάο ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμ-
 πρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματοο ἐθαύμαοο.

Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-
 19 βάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας
 πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦ-
 θεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρα-
 20 σάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρψε διαρ-
 Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδὸν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ <τοὺς> στρατιώτας
 οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρα-
 σάγγας εἰκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγα-
 φέρην, φοινικιστὴν βασιλείον, καὶ ἑτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυναστήν, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.
 21 ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἣ δὲ
 εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος
 εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυεν. ἐλέγτο δὲ καὶ
 Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβο-
 λήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ
 ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Συέννεσις τὰ
 ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθητο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἦδη ἐν
 Κιλικίᾳ ἦν εἰσὼ τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἦκουε
 περιπελούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὐ-
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐθενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηναὺς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατ-
 ἔβαινε εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρτον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ

δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίην καὶ κέγγρον καὶ πυρούς
καὶ κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρον καὶ
ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβάς 23
δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμούς τέτταρας
παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσούς, τῆς Κι-
λικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἐνθα ἦν τὰ
Συεννέσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]· διὰ μέσου
δὲ τῆς πόλεως φεῖ ποταμὸς Κύδωρος ὄνομα, εὖρος δύο
πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν- 24
τες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρον ἐπὶ τὰ ὄρη
πλὴν οἱ τὰ καπηλεία ἔχοντες· ἐμειναν δὲ καὶ οἱ
παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἴσσοῖς.
Ἐπύραξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε 25
ἡμέραις εἰς Ταρσούς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ
τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος
στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάξοντάς
τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
τας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα
οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν
δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον, 26
τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσούς] διήρπασαν, διὰ τὸν
ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασι-
λεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν
πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτὸν· ὁ
δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς
χειρας ἔλθειν ἔφη οὔτε τότε Κύρω ἰέναι ἤθελε, πρὶν
ἢ γυνὴ αὐτὸν ἐπέσειε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ 27
ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν ἔδωκε
Κύρω χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ
ἐκέλευε δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον

χρυσοχάλινον και στρεπτὸν χρυσοῦν και ψέλια και ἀκινάκην χρυσοῦν και στολήν Περσικήν, και τήν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἠρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

- III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος και ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτενον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλείᾳ ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον και τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου,
- 2 ἐπεὶ ἄρξαιντο προίέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. και πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον και
- 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο και με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε και μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδινάθησα, ἀλλ'
- 4 εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. και πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θοῤῃκας ἐπολέμησα, και ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελολήν αὐτὸν ἀνθ'
- 5 ὧν εὐ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευ-

σάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω
 οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι
 ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ
 Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς
 Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ὅ
 ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέετε πεῖθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν
 ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς
 ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ
 σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν
 δὲ ἐρημος ᾧν οὐκ ἂν ἱκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὔτ' ἂν
 φίλον ἀφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ
 οὖν λόγος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου ἃ
 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ
 βασιλέα πορεύεσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξένου καὶ
 Πασίανος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ
 τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.
 Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετ-
 8 ἐπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ λέναι μὲν οὐκ ἤθελε,
 λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
 ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
 δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
 οὐκ ἔφη λέναι.] μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' ὅ
 ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ
 τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιαύδε. Ἄνδρες
 στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρον δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει
 πρὸς ἡμᾶς ὡσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε
 γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γὰρ οὐ συν-
 9 ἐπέμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης.
 ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε 10

καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβῶν με
 11 δίκην ἐπιθῆ ἂν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὧρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρῆ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρα-
 12 τηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπατότατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ περὶν καὶ ἰππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρωμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ὥστε ὧρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον
 13 εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
 14 καὶ ἀπιέναι. εἰς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγὸς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι — ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συσχευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, κέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσῃ

μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ἄν πολλοὺς
καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦ-
τα εἶπε· μετὰ δὲ τούτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. Ὡς 15
μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
δεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἔμοι τοῦ-
το οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε περ-
σομαι ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
χεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
πων. μετὰ τούτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν 16
εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ
πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ
ὡς εὐήθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαι-
νόμεθα τὴν πρᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσο-
μεν ὃν ἂν Κῦρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν
κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοῖην μὲν 17
ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς
ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβόμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι
ᾧ δοίη ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται
ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπῶν Κύρου
λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ'
ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι 18
ἀνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδειοι σὺν
Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
καὶ εἰ μὲν ἢ πρᾶξις ἢ παραπλησία οἴαπερ καὶ πρόσθεν
ἐχρήτη τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· εἰ δὲ 19
μείζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπνω-
τέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς
ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φίλλαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ
καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα

καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας
 20 πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἑλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ κέμπουσι οἱ ἡρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταδμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἔλθειν· κἂν μὲν ἦ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρήζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδρακεῖα τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερωῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία κλέθρα. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταδμόν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἦγετο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἔξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἰκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φίλη

ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν]. παρῆν δὲ 3
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετά-
 πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν
 ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὤρμουν παρὰ
 τὴν Κύρου σκηνὴν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κῦρον
 τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἐσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Συέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακὴν, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴν
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ φεῖ τούτων ποταμὸς Κάρ-
 σος ὄνομα, εὖρος πλέθρον. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τευχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βίβη· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν
 πύλαι. ταύτης ἔνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσω καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυ-
 λάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσειν
 ὁ Κῦρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα.
 Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε
 Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ
 βασιλέα ἀπήλυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυ-
 ριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθ- 6
 μὸν ἓνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριανδοῦ, πόλιν
 οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον
 δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὤρμουν αὐτόθι ὀκτάδες πολλαί.

7 ἔνταυθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρχὰς
 [στρατηγὸς] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
 πλοῖον καὶ τὰ πλείστοι ἀξία ἐνθήμενοι ἀπέπλευσαν,
 ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι
 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόν-
 τας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς
 βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν
 ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριή-
 ρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠύχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
 8 ληφθῆναι, οἱ δ' ὄκτειρον εἰ ἀλώσοιντο. Κῦρος δὲ
 συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοιπασιν
 ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστά-
 σθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπῃ οἴχον-
 ται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥσπερ
 ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
 ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἔρει οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως
 μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βού-
 ληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρή-
 ματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους
 εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
 αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρού-
 μενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στεργήσονται, ἀλλ' ἀπολήφον-
 9 ται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἰ τις καὶ ἀθυμότερος
 ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν
 ἡἰδίου καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμούς τέτταρας
 παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα
 τὸ εὖρος πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ
 κραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν

οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἰς ἐσκήρουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομέναι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριά- 10 κοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Λάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέσους βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄραι φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν 11 ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι φέκετο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάφακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλή- 12 νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπελθεῖν ἐπισθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες 13 ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν λέγειν, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβάσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου], καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγ- 14 γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μναῖς, ἐπὴν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελεῖ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέισθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή- 15 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν

- 14 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλεον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δέεται Κύρος ἐπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλείᾳ· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅτι οἱ
- 15 ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἐπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἰτιοὶ εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἰ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἅπμην μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς
- 16 φίλοι τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέιδοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐκαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐκαινέσετε
- 17 ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίσετε. οἱ μὲν δὲ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ὄντες ἠύχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν
- 18 μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προτῶν κατέκλυσε, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ. ἐδόκει δὲ θελόν εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς

βασιλεύσονται. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας¹⁹
 σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφι-
 κνύονται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν
 κῶμαι πολλαὶ μεστὰὶ σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἔμει-
 ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε-^{V.}
 λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν
 δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριά-
 κοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ
 γῆ πεδίου ἅπαν ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου
 δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλά-
 μου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον
 δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι²
 ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλα· ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ὀπίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἰπ-
 πεῖς ἐνόησε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων
 ἔτρεχον θᾶττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι,
 ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάν-
 τες οἱ ἰππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν
 ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα
 δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες³
 τῶν ἰππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύ-
 γουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἵρουσα,
 ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὀπίδας ἄν τις ταχὺ
 ἀνιστῆ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ
 πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν
 ἡδίστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας⁴
 ἀφικνύονται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὖρος πλε-
 θριατον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα
 δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεορεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ

Μάσκα κύκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 5 ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους
 τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνευήκοντα τὸν Εὐφράτην
 ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας.
 ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώ-
 λετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
 δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
 κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες
 καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουσαν καὶ
 6 ἀνταγοράζοντες σίτον ἔξων. τὸ δὲ στρατεύμα ὃ σίτος
 ἐπέλιπε, καὶ πρῶσθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία
 ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων
 ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. ὃ δὲ σίγλος δύνатаι
 ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικόν· ἡ δὲ καπίθη
 δύο χρίνικας Ἀττικὰς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ
 7 στρατιῶται διεγίγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν
 οὓς πάνυ μακροὺς ἤλανεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βού-
 λοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενο-
 χωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος τὰς ἀμάξαις δυσπορεύτου
 ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ
 εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίργητα λα-
 βόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπιβιάξειν τὰς
 8 ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν,
 ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς
 κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέ-
 ρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. δίψαντες γὰρ
 τοὺς πορφυροῦς κἀνδυσ ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς,
 ἴεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ
 πρᾶνοῦς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας
 καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἐνιοὶ δὲ καὶ στρεπτοῦς

περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθύς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηθήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θᾶττον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαδέξετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν θᾶττον ἔλθοι, τοσοῦτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεὶ μαχεῖσθαι, ὅσῳ δὲ σχολαίτερον, τοσοῦτῳ πλείον συναγειρεῖσθαι βασιλεὶ στρατεύμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὕσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ δισπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἰ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου 10 ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνθη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίασι διαβαίνοντες ᾧδε. διφθέρας ἄς εἶχον στεγάσματα ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σίτον μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλείστον. ἀμφι- 11 λεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε Μένωνος του στρατιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου ὁ Κλεάρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἔλθων πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ᾠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλεάρχος ἔλθων ἐπὶ τὴν διάβασιν 12 τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκευάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος

στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλανε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελεύοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενο-

13 μίνης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθύς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μεῖναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θραῖκας καὶ τοὺς Ἰππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετραράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θραῖκες, ἤλανευ ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ

14 πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος — ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν — εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔδεικτο τοῦ Κλέαρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-

15 σθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθύς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ

16 μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὐδ' ὄρατε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ

17 ὄντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθευτο τὰ ὄπλα.

Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἰχνη ἵππων καὶ VI
κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
οὔτοι προϊόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἰ τι ἄλλο χρήσι-
μον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων
βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-
σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ- 2
αλλαγίς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας
χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάοντας ἱππέας ἢ κατακάνοι
ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ
κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπίοντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μή-
ποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα
βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει
ᾠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος
παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας νομίσας 3
ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ
βασιλέα ὅτι ἤξει ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους·
ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον
αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς
πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν
ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν
Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κύρος συλλαμβά- 4
νει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρ-
σας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἑπτὰ, καὶ τοὺς τῶν
Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τού-
τους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οἱ
δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας.
Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὃς γε 5
καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα
τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις
τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρητον

ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν ταῦ λόγου ᾧδε. Παρεκάλεσα
 ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ,τι
 δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο
 πράξω περὶ Ὀρόντα τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν
 ὁ ἐμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς,
 ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμὲ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ᾧστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιᾶν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ᾧ Ὀρόντα, ἐστὶν ὅ,τι σε ἠδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον,
 ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος
 ἀποστάς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησας τὴν ἐμὴν χώραν ὅ,τι
 ἐδύναω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ'
 αὐτὸς ἔγνωσ τὴν σαντοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς
 Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πέστας
 ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ
 8 ταῦθ' ᾧμολόγει ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι
 φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν
 ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, Ὅμολογεῖς οὖν
 περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ
 Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, Ἔτι οὖν
 ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ
 πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ᾧ Κῦρε,
 9 σοὶ γ' ἂν ποτε ἐτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς
 παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα
 δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ᾧ Κλέαρχε, ἀπόφηναι
 γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμ-
 βουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιείσθαι ὡς

τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολή ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντὰς φίλους εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους 10 προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν ὅπως πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηπὴν εἰσῆχθη 11 τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς VII. τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἦξει βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν 2 ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείως στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. Ὁ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3 συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας

ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε
 ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων
 4 καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
 ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλήθος
 πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σκησθε, τὰ ἄλλα καὶ ἀσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἴους ἡμῖν
 γινώσσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ
 ἀνδρῶν ὄντων]. καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν
 τὸν μὲν οἰκαδὲ βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν
 ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ'
 5 ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλῆτις παρῶν
 φρυγᾶς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ
 Κύρῃ, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν
 τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένη-
 ται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐνιοὶ δὲ οὐδ' εἰ
 μεμνήῳ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα
 6 ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρῳ, Ἄλλ' ἔστι μὲν
 ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατροφία πρὸς μὲν μεσημβρίαν
 μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς
 δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων
 7 πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν
 δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους
 τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἰκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων
 8 καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
 σαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐξηγγέλλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἳ τε στρατηγοὶ καὶ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσι
 ἔσται, ἐὼν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐπιμπλᾶς ἀπάντων τῆν

γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι-9
 περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάτ-
 τεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρθετο
 τὸν Κύρον· Οἷσι γὰρ σοι μαχεῖσθαι, ᾧ Κύρῳ, τὸν ἀδελ-
 φόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ
 Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ
 ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς 10
 ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία,
 πελτασταὶ δὲ δισχιλίοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ
 Κύρον βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανη-
 φόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχιλίοι ἵππεις, ὧν Ἄρτα-
 γέρονης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὐτὸν πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρ- 12
 χοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ
 ἐνενηκόντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν
 καὶ πενήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης
 ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δὲ ἠγγελλον 13
 πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ
 μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 οἱ ὑστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγελλον.
 ἐνταῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταδμὸν ἕνα παρασάγγας 14
 τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλλη-
 νικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾧετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
 μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταδμὸν τοῦ-
 τον τάφρος ἦν ὄρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὄργυιαι
 πέντε, τὸ δὲ βάθος ὄργυιαι τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15

- τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δάδεκα παρασάγγας μέτροι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἐνθα αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τύρρητος ποταμοῦ ῥέουσαι· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα κλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐκείσιν.] ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος·
- 16 ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ [μέγας] ἀντὶ ἔρμματος, ἐπειδὴ πνυθάνεται Κῦρον προσελάνοντα ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρ-
- 17 ἤλθε καὶ ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἰχνη πολλά.
- 18 ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλλούς, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας προθυόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνοῦμαι σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ
- 19 παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κῦρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κῦρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μάλλον.
- 20 τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑπόξυγλων.
- VIII. Καὶ ἦδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-

σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἦνίκα Πα-
 τηγρίας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προ-
 φαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρουντι τῷ ἵππῳ, καὶ
 εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ
 ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσ-
 ἔρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὴ πολὺς
 τάραχος ἐγένετο· ἀντίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ 2
 πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε κατα- 3
 πηθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδνυ καὶ ἀνα-
 βᾶς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ καλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
 τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλιζέσθαι καὶ καθίστα-
 σθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ 4
 σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος
 ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Προξένος δὲ ἐχόμενος,
 οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στρατεύμα]
 τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
 βαρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλλοὺς παρὰ Κλέ-
 αρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελτα-
 στικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος
 καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου 6
 ὄσον ἑξακόσιοι (κατὰ τὸ μέσον), ὀπλισμένοι θώραξι
 μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίῳ καὶ κράνεσι πάντες πλὴν
 Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν
 μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας
 ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. οἱ 7
 δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετω-
 πίδα καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις
 Ἑλληνικᾶς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω 8
 καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἦνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο,
 ἐφάνη κοινορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ συχνῷ

ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε
 δὲ ἐγγύτερον ἐγγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστρα-
 πτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγγίνοντο.
 9 καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου
 τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχων·
 ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδή-
 ρεσι ξυλίταις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο
 εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι
 κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ
 10 ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα
 συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα·
 εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀπο-
 τεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς
 διακόπτειν ὄψω ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς
 11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόφοντα. ὁ
 μέντοι Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς
 Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη
 τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ
 12 ἐν ἰσῶ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος
 παρελαύνων αὐτόν· σὺν Πίργητι τῷ ἐρμηνεὶ καὶ ἄλλοις
 τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα
 κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη·
 13 κἂν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, κἀνθ' ἡμῖν πεποιήται. ὀρῶν
 δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἕξω
 ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον
 γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων
 τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἕξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος
 οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρα,
 φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ
 14 ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν

τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὀμαλῶς
 προῆι, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνεται-
 ρετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων
 οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεῶτο ἐκατέ-
 ρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.
 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 15
 πελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι ὁ
 δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ
 τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων 16
 θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς
 ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα
 παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παρ-
 αγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας Ἀλλὰ 17
 δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
 τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα
 στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἠνίκα ἐπαϊά-
 νιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολε-
 μίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, 18
 τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγ-
 ξαντο πάντες οἶον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίξουσι, καὶ πάντες
 δὲ ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
 δόρατα ἐδούπησαν φόβου ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
 δὲ τόξενμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ
 φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
 Ἕλληνες, ἰβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
 τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιό-
 χων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη ὄσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν

μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
 21 ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κύρος δ' ὄρων
 τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διακόντας,
 ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν,
 οὐδ' ὡς ἐξήχθη διακείν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων
 τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελείτο
 ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν ὅτι μέσον
 22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν
 βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγούνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ
 ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν,
 23 ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασι-
 λεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω
 ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς
 αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
 24. ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἐνθα δὲ Κύ-
 ρος δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίως· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλείως τεταγμένους καὶ εἰς φρυγὴν
 ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς
 25 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὡς
 δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κόσιοι εἰς τὸ διακείν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
 ἄμφ' αὐτόν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι
 26 καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ
 τὸ ἄμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὄρω ἴετο ἐπ' αὐτόν καὶ παίει κατὰ
 τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλ- 27
 μὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ
 Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν
 τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ'
 ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ
 οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἄρτα- 28
 πάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων [θερά-
 πων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, κατα-
 πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 29
 φασὶ βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κῦρον,
 οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
 εἶχε γὰρ χροσοῦν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια
 καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
 ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

Κῦρος μὲν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περ-IX
 σῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλι-
 κώτατος τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὥς παρὰ πάντων
 ὁμολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
 πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὢν ὄτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
 τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα
 κράτιστος ἐνομιζέτο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
 σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἐνθα
 πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν
 δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκούσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ 4
 παῖδες καὶ τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι,
 καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες
 μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦρος 5
 αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι,
 τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεστέρων
 μᾶλλον πεῖθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς

ἵπκεις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς
 τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο-
 6 μαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ
 ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέν-
 τοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην
 οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ
 ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλάς εἶχε,
 τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα
 7 πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ
 τοῦ πατρὸς σατραπίης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς με-
 γάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων
 ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροί-
 ξεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ κλειστόν
 ποιοῖτο, [εἰ τῷ σπείσασαίτο] καὶ εἰ τῷ συνδοῖτο καὶ εἰ
 8 τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύδεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπί-
 στενον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστενον
 δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμος ἐγένετο, σπείσασαί-
 9 θεν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι
 αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον εἶλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους
 πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-
 10 γοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
 ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ
 ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους
 11 γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. φανερός δ' ἦν καὶ
 εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν
 πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς
 εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῆῃ καὶ τοὺς εὐ
 12 καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν
 πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γῆ ἀνδρῶν τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-

μῆσαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα
 προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἰποὶ ὡς τοὺς 13
 κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγελαῦν, ἀλλὰ ἀφει-
 δέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ
 τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλ-
 μῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδελῶς
 πορεύεσθαι ὅπη τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅτι προχωροίη.
 τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο δια- 14
 φερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς
 Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς
 ταύτας τὰς χώρας οὗς ἑώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
 τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίησε ἧς κατεστρέφετο χώρας,
 ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
 τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
 δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλή ἦν
 ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθέλοντων κινδυνεύειν, ὅπου τις
 οἶοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16
 τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παν-
 τὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν τῶν ἐκ
 τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῶν
 ἐνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλεώτερον
 εἶναι Κύρῳ καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρέτη- 18
 σειεν, οὐδενὶ πάποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν.
 τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κύρῳ
 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα ὀρφῆ δεινὸν ὄντα οὐ- 19
 κινόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἦς ἄρχοι

χάρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πάποτε
 ἀφείλετο, ἀλλ' ἄει πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως
 ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὅσα ἐπέπατό τις
 ἦμισα Κῦρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανε-
 ρῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι
 20 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. φίλους γε μὴν
 ὅσους ποιήσαιο καὶ εὐνοὺς γνοίῃ ὄντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βουλόμενος κατ-
 εργάξασθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ
 21 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπερ αὐτὸς
 ἔνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχει, καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι
 22 τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα. δῶρα
 δὲ πλείστα μὲν οἶμαι εἶς γε ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλὰ·
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 23 πρὸς τοὺς τρόπους ἑκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὀργῆ ἐκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμὸν,
 καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους
 δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομί-
 24 ζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποι-
 οῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος
 ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ
 προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ
 25 ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεεῖς
 πολλακίς ὅποτε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ
 πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον
 οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖται σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν
 26 σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλακίς δὲ χῆνας ἡμιβρώτους

ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
 κελύων τὸν φέροντα, Τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται
 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος 27
 πάνυ εἴη, αὐτὸς δὲ δύναίτο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
 πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, δια-
 πέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
 ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὥς μὴ
 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε 28
 πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν
 τοὺς φίλους ἐσπονδαιολογεῖτο, ὥς δηλοῖη οὖς τιμᾶ. ὥστε
 ἐγὼ μὲν γε ἐξ ἂν ἀκούω οὐδένα κρῖνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον 29
 δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος
 οὐδεὶς ἀπῆι πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὄν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἤρρε
 Κύρῳ φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρῖνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. ἀποδνήσκοντος 31
 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
 ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου·
 οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ
 ἱππικοῦ ἄρχων· ὥς δ' ἦσθητο Κύρον πεπτωκότα, ἐφυγεν
 ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὗ ἦγετο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἢ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων

εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν
 μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ
 αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὄρμητο·
 2 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι-
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπά-
 ζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν
 3 σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. ἡ δὲ Μι-
 λησία [ἣν νεωτέρα ἦ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα
 ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔνυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὄπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 σαν καὶ τὰλλα ὀπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα
 στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα
 νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐ-
 ἦκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνθα
 δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροῖζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συν-
 τάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέ-
 σασ, πλησιατάτος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντας
 6 ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντες. ἐν τούτῳ καὶ
 βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν κάλιν ὡς ἐδόκει ὄπισθεν.
 καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς
 ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ
 μὲν οὐκ ἦγεν, ἣ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος
 ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ

[κατὰ τοὺς Ἕλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρης ἐν τῇ πρώτῃ 7
 συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν
 κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκτανε
 μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔκαιον καὶ ἠκόν-
 τιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν
 πελταστῶν καὶ ἐλέγχετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν 8
 Τισσαφέρης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ
 ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν
 Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν
 συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυ- 9
 μον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ
 προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέ-
 ρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσ-
 σειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν.
 ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρ- 10
 αμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν
 φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. ὡς δὲ
 εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους,
 αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ
 τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ 11
 πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
 κόμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ 12
 γὰρ τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
 ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ
 λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.
 καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυ-
 σοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ 13
 ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν
 λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλωθεν·

ἐπιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 15 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
 γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθανύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μεί-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνουῦν-
 18 ται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς
 ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ
 τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ
 εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύ-
 ρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἴ ποτε
 σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἐνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλη-
 σιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσiai [ὡς ἐλέγοντο] ἅμα-
 19 ξαι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήρπασαν. ὥστε
 ἄδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγένοντο.

B.

[Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε I ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κύρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κύρον ζῆν, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἄμα 2 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνεται. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἂ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προτείνει εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3 ἄμα ἤλιπ' ἀνέχοντι ἠλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγυῶς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραία ὄρμηγτο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἠλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4 Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφειλε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλεία καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἐτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ

μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελ-
 λόμεθα δὲ Ἀριαίφ, εἰὰ ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον
 τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶν-
 5 των καὶ τὸ ἄρχειν ἐστὶ. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς
 ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
 Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβού-
 6 λετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ᾤχοντο,
 Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο
 σίτον ὄπως ἐδύνατο· ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς
 βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες
 ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἡ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς
 πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν
 τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι
 καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναῖς ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ
 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἐρημοὶ οὐσαι· οἷς
 πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 7 ραν. καὶ ἦδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἐρ-
 χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρουσι κήρυκες οἱ
 μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἰς Ἕλληνα,
 ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρουσι ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων·
 καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει
 καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα λόντας ἐπὶ
 τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγα-
 9 θόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
 τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὄπλα
 παραδιδόναι· ἀλλ', ἐφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρα-

τηροί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θνύμενος. ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἄρ-¹⁰ κὰς πρεσβύτατος ὃν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πρῶξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλίνε, θανμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς¹¹ ταῦτα Φαλίνοσ εἶπε, Βασιλεὺς νικῶν ἡγείται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομποσ Ἀθηναῖοσ εἶπεν, Ὡσ Φαλίνε,¹² νῦν, ὡσ σὺ ὀρᾶσ, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετῇ. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντεσ οἴόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντεσ δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωματίων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἶου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοισ καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκού-¹³ σασ δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἄλλὰ φιλοσόφω μὲν ἔοικασ, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεισ οὐκ ἀχάρिता· ἴσθι μέντοι ἀνόητοσ ὢν, εἰ οἶεσ τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆσ βασιλέωσ δυνάμεωσ. ἄλλουσ¹⁴ δὲ τινασ ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένουσ ὡσ καὶ Κῦρω πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεὶ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο,

εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέ-
 15 ψαίνετ' ἂν αὐτῶ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλλῖνος δὲ ὑπο-
 λαβὼν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλλῖνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 ὄσους σὺ ὀράς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἶσει
 εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ
 ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευμένοις συνεβούλευσεν αὐ-
 τοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι
 18 ἃ ἂν συμβουλευσῆς. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο
 βουλούμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα
 συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες
 μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ
 19 τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυριάων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστί σωθῆναι πολεμοῦντας βασι-
 λεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δὲ τοι
 μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμ-
 20 βουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Κλέαρχος δὲ
 πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ
 μὲν δεοὶ βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶ-
 ναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ
 δεοὶ πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα

ἢ ἄλλω παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνοσ εἶπε, Ταῦτα μὲν 21
 δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε
 βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν,
 προιοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ
 τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέ-
 μου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχοσ δ' ἐλέξεν, 22
 Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά
 δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ
 Φαλίνοσ. ἀπεκρίνατο Κλέαρχοσ, Ἦν μὲν μένωμεν, σπον-
 दाί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν 23
 ἠρώτησε, Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχοσ δὲ
 ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι
 δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλίνοσ μὲν δὴ ὄχγετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ II.
 παρὰ Ἀριαίου ἦγον Προκλήσ καὶ Χειρίσοφοσ· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺσ φαίη Ἀριαίοσ εἶναι Πέρσασ· ἐαυτοῦ βελτίουσ,
 οὓσ οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντοσ· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἤκειν ἤδη .κελεύει τῆσ νυκτόσ.
 εἰ δὲ μή, αὔριον πρὸ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχοσ 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἤκωμεν, ὅσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιοι ἂν τι ὑμῖν
 οἰησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοισ εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντοσ συγκαλέ- 3
 σας τοὺσ στρατηγοὺσ καὶ λοχαγοὺσ ἐλέξε τοιάδε. Ἐμοί,
 ὦ ἄνδρεσ, θυομένῳ ἵέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγγίγνετο
 τὰ ἱερὰ. καὶ εἰκότωσ ἄρα οὐκ ἐγγίγνετο· ὡσ γὰρ ἐγὼ
 νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέωσ ὁ Τίγρησ
 ποταμόσ ἐστί ναυσίποροσ, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ
 πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖσ οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν

δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ
 ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους κύνυ
 4 καλὰ ἡμῖν τὰ ἰερά ἦν. ᾧδε οὖν χρῆ ποιεῖν· ἀπίοντας
 δεῖπνεῖν ὅτι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνην τῷ κέρατι
 ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύ-
 τερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ
 ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς
 5 τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐπόλουν οὕτω.
 καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐπελθόντο, οὐχ ἐλό-
 μενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν
 6 ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροὶ ἦσαν. [ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ
 ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρη τῆς μάχης
 σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
 τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ
 ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο
 εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]
 7 ἔντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
 ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταρά-
 κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἠτύο-
 8 μόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνουῦ-
 νται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριατον καὶ τὴν
 ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει
 θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
 τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριατον· καὶ ὤμοσαν οἷ τε Ἑλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριατος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι
 μῆτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοι τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ
 9 βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἠγγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα
 δ' ὤμοσαν, σφάζαντες ταῦρον καὶ κάρπον καὶ κριὸν

εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ 10 Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ᾧ Ἀριαῖε, ἐπέειπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἤνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοημέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, 11 Ἦν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δὲ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδᾶπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον 12 δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἄπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13 ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἢ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἦξειν ἅμα ἡλίω δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δειλὴν ἔδοξαν πο- 14 λεμίους ὄραν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθειον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέτρωτο, καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποὶ ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἐγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ
 16 πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγε·
 ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους
 ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
 φυλαττόμενος μὴ δοκίῃ φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων
 ἅμα τῷ ἡλίῳ θυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς
 πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ
 τοῦ βασιλικῷ στρατεύματι καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινι
 ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταλοὶ προσιόντες
 ὡς ἐτύγγανον ἕκαστοι ἠύλιζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν
 ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους
 ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ
 ἐφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστε-
 18 ραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη
 οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ-
 επλάγη δέ, ὡς εἶοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
 τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἐπραττε.
 19 προλούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
 φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς
 20 φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
 Ἦλετον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἐαυτῷ κήρυκα ἄρι-
 στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 21 λαυτον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνωσαν οἱ στρα-

τιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶ·
 ἄμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ
 ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.
 ὃ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε III.
 δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ
 ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἤλιψ ἀνατέλ-
 λοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον 2
 πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτητον τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ
 δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχῶν τότε
 τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν
 τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ 3
 κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὀραῖσθαι πάντη
 φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὄπλων μηδὲνα κατα-
 φανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προ-
 ἦλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν
 αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα 4
 ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί 4
 βούλοιντο. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἦκοιεν ἄν-
 δρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς
 Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.
 ὃ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης 5
 δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων
 περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἦκον 6
 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς πού βασιλεὺς ἦν ἡ
 ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν
 ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὃ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς 7
 ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἧ καὶ τοῖς

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἄσασιν, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελῆθῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο·
 καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἥσ-
 9 χίαν ἔλθειν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν
 οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·
 οἶμαι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις
 τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἤγεισθαι
 10 ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος
 μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ
 στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει.
 καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεις
 ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποι-
 οῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὐδ' εὗρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς
 11 δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν
 ὡς ἐπεστιάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων,
 ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν
 πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν
 ἐπιτήδειον ἐπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν
 εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι
 12 μὴ οὐ συσπουδάξαι. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ
 <εἰς> τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον
 ἑώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρῆσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτέων
 αὐτὸ τὸ πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὄρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου

ἔνεκα βασιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδαρ ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτηδεῖα. ἐνῆν δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκριντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θανμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον 16 ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος ὄλος αὐαίνετο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μέγαλον 17 βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, 18 καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνούς ἠτούμην 19 βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρῳ τς ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεὶ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
 πέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε
 καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
 παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ αἰσι πιστότατοι].
 20 καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθεσθαι· ἐρέ-
 σθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρα-
 τεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀπο-
 κρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἂν τι δύνημαι
 21 ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα
 μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο,
 Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεὶ
 πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ
 πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα,
 ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε
 22 ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐρωῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα,
 ἢ σχύνηθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐ-
 τόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοῦς
 23 εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεὶ ἀντι-
 ποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἐστὶν ὅτου ἔνεκα βουλοί-
 μεθα ἂν τὴν βασιλείῃς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν
 ἀποκτείνειν ἂν ἐθέλοιμεν, πορευόμεθα δ' ἂν οἴκαδε,
 εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποῖη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα
 σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· εἰ μὲντοι τις ἡμᾶς καὶ
 εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
 24 ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκού-
 σας δὲ ὁ Τισσαφέρνης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγεῶ
 βασιλεὶ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέγρι δ' ἂν
 ἐγὼ ἦκω αἰ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρ-
 25 ἔξομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ'
 οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι

διαπεπραγμένους ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
 σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
 ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεὶ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν
 στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν 26
 πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν
 τὴν χώραν καὶ ἀδύλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν
 παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν
 ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ 27
 ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας
 ἀσινῶς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅποταν μὴ ἀγορὰν
 παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ἄνουμένους ἔξειν
 τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ᾤμοσαν καὶ δεξιᾶς 28
 ἔδοσαν Τισσαφέρνῃς καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελ-
 φὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
 ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνῃς 29
 εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ δια-
 πράξωμαι ἢ δέομαι, ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνῃν οἱ τε Ἑλ-IV.
 ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
 πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
 καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, <οἱ> παρ-
 εσθάρρυνόν τε καὶ δεξιᾶς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον
 μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
 στρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικομένων.
 τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2
 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον,
 ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στρατεύμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 ἀλισθῆ αὐτῷ ἢ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιδήσεται
 4 ἡμῖν. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκιάπτει τι ἢ ἀποτεριχίξει, ὡς
 ἄπορος εἴη ἢ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκῶν γε βουλήσεται
 ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγελῆαι ὡς ἡμεῖς
 τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν [τὸν] βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις
 5 αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ
 ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ ἐνθυμούμαι μὲν
 καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξο-
 μεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
 ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρήξει ἡμῖν οὐδὲ
 ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἠγῆσόμενος οὐδεὶς
 ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοούντων ἡμῶν εὐθύς (ἂν)
 Ἄριστος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λείψεται,
 ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμοι ἡμῖν ἔσονται.
 6 ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι δια-
 βατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνα-
 τον διαβῆναι καλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἂν μάχε-
 σθαί γε δέη ἱππεῖς εἰσὶν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολε-
 μίων ἱππεῖς εἰσὶν οἱ πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε
 νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ
 7 οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω
 πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
 λέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι
 καὶ θεοῦς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα
 ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάρους. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας ** τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν ἤγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπι
 γάμφ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ 9
 ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι
 αῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα ἅμα Τισσα
 φέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.
 οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 10
 ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκά
 στοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεῖον· ἐφυ
 λάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ
 εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνόησε δὲ καὶ ξυλιζό- 11
 μνοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλ
 λέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο 12
 ἐχθρὰν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταδμοὺς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρήλθον εἰςω
 αὐτοῦ. ἦν δὲ ᾠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ
 κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
 δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταδμοὺς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διεβησαν διώρυχας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὐταὶ δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ
 τμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δὲ ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὄχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἢ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν 14
 οὖν Ἕλληνες καρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου

μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ θασέος παντοίων δένδρων,
 οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι
 15 καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περι-
 πάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν·
 καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλα-
 κας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ
 οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὧν τοῦ Μένωνος
 16 ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς,
 εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. Ἐπεμφέ με Ἀριαίος καὶ Ἀρ-
 τάοξος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὐνοί, καὶ κελεύ-
 ουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ
 βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
 17 παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποτα-
 μοῦ κέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν
 λύσαι Τισσαφέρην τῆς νυκτὸς, ἐὰν δύνηται, ὡς μὴ
 διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ
 18 τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
 τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δὲ
 τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα
 εἶη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον
 γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἠττᾶσθαι.
 ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυ-
 ραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυραι ὧσιν ἔχοιμεν ἂν
 20 ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. ἐὰν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν,
 λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύ-
 γωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθήσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δὲ
 ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη
 χωρὰ ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ

δὲ εἶπεν ὅτι πολλή· καὶ κῶμαι ἐνεῖσι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι 22 τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μένειαν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἐνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἐνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνότων· εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφῇ γένοιτο εἰ τις βούλοιο βασιλεῖα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν 23 γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἐπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὔτε οὐδαμόθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὔτε οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρουσι Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιδήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς [αὐτῶν] ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνουσι τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 25 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὴν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ᾤκειτο πόλις μεγάλη ὄνομα Ὀπις· πρὸς ἣν ἀπήντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρρηχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ 26 Κλέαρχος ἤγειτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιστάμενος· ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσαι, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη

χρόνον δι' ὄλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπί-
 στασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήσι
 δοῖται κάμπον εἶναι, καὶ τὸν Πέρσῃν ἐκπεπλήχθαι
 27 θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηθίας
 σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
 Παρσάτιδος κάμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητροῦ.
 ταύτας Τισσαφέρους Κύρου ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς
 Ἑλλήσιν ἐπέτρψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ οἷτος
 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ'
 ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας
 εἰκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν
 δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις φηκεῖτο
 μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι
 διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων κλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν,
 2 φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει [καὶ] εἰ πως
 δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήξει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἦκειν. ἐπειδὴ δὲ
 συνῆλθον, λέγει ὁ Κλεάρχος τάδε. Ἐγώ, ὦ Τισσα-
 φέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθῆσθαι πειρωόμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
 ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
 ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὕτε μέλ- 6
 λοντας οὗτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν 6
 τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
 ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς σὺ
 ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον 7
 οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκιοι καλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλή-
 λους· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς,
 τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν
 πόλεμον οὐκ οἶδα οὗτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων
 τις ἀποφύγοι οὗτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὐδ'
 ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντη γὰρ πάντα
 τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ
 κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων 8
 οὕτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
 κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι
 νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ 9
 πᾶσα μὲν ὁδὸς εὖπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν
 τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ
 σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ
 ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
 δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10
 καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν
 εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλεία τὸν μέγιστον
 ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπί-
 δων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
 ποιῆν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11
 φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι

- εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κῦρον
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ [χώραν]
 σάζοντα, τὴν δὲ βασιλείῳσ δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμῖα
 12 ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοι-
 οὔτων ὄντων τίς οὔτω μάλνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ
 φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω
 13 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα
 μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν
 σὺν τῇ παρουσίῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν·
 οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρῃ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμ-
 μάχῃ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦνσὺν
 14 ἔμοι οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ
 εἰ μὲν βεβούλιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης,
 εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπότης <ἂν> ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῦμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σῶθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἔμοι μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὔτω δοκεῖ θαναμαστόν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἦδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ
 ὄνομα τίς οὔτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι λέγων
 ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.
 16 Ἄλλ' ἦδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιννώσκων εἰ τι ἔμοι κακὸν
 βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνουε εἶναι.
 ὡς δ' ἂν μάθῃς ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ
 17 οὔτ' ἔμοι ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλό-

μεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰππέων πλήθους
 ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν
 ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ 18
 χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι
 δοκοῦμεν; οὐ τσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα
 σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε
 ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν
 ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν
 ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα
 μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἄν παντάπασι δια-
 βαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι 19
 τούτοις ἠτιώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρ-
 ποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν
 ὑμῖν ἀντιτάξαι, φ' ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
 μάχεσθαι ἄν δύναισθε. πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους 20
 πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα
 ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτον ἄν
 τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
 μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχροῦς; παντάπασι δὲ ἀπό- 21
 ρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ
 τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτοκίας τε
 πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
 οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε
 ἠλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ 22
 ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρωσ τούτου
 αἰτίος τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ φ'
 Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ
 ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ 23
 χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον
 ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ

μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως
 ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν·
 καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἷτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
 μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλθειν ἐν τῷ ἔμφανει, λέξω
 τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλευεῖς καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω
 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
 27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονού-
 μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδεικνον
 ἐποιήσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάννυ φιλικῶς οἰόμενος δια-
 κεισθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν,
 ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευσε,
 καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς
 προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμω-
 28 ρηθῆναι. ὑπώπτευσ δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα,
 εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει
 μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα,
 ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὰν φίλος ἦ
 29 Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρα-
 τευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παρα-
 λυποῦντας ἐκποδᾶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγγόν
 τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρα-
 30 τηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρα-
 τηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν

δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρ- 31
 νους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσῶ, Πρόξενος
 Βοιωτίης, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοί· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς 32
 θύραις ἕμενον. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
 σημεῖου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων
 διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾤτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
 ἢ δούλῳ ἢ ἔλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες 33
 τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρῶν-
 τες καὶ ὅτι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς
 ἦκε φεύγων τετραμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
 ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
 ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες 34
 ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριατοῦς 35
 δὲ καὶ Ἀρτάξος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστό-
 τatoi· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσα-
 φέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄρᾶν καὶ γιγνώσκειν·
 συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι
 εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν 36
 ἐκέλευον εἰ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
 ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον 37
 φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
 Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
 Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις
 ἐπισιτιζόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν 38

Ἀριατος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπέειπε Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλέαρχος ὁ Ὀρχομένιος· Ὡς κάμιστε ἀνθρώπων Ἀριατῆ καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομῆιν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνῃ τῷ ἀθιωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμοῖσι ἐφ' ἡμᾶς

40 ἔρξεσθε; ὁ δὲ Ἀριατος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνῃ τε καὶ Ὀρόντῃ, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν

41 τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέειπε εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργεταί, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτεστα

42 συμβουλευῆσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολλὴν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλεία καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρων αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμευεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνην ἐγέ-
 νητο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θραῖκες ἀδικούσι
 τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ
 τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
 νήσου καὶ Περίνθου Θραξίῳ. ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες 3
 πως οἱ ἐφοροὶ ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν
 ἐπειρώωντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ'
 ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλάσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθα- 4
 νατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελεῶν ὡς ἀπειθῶν.
 ἤδη δὲ φυγὰς ὧν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις
 μὲν λόγοις ἐπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ
 αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπι- 5
 ῥαθυμίαν ἐτρέπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων
 συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχῃ τε
 ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους
 καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρα-
 τεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολε-
 μήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα 6
 εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης
 καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βού-
 λεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν
 ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μέλινα ταῦτα ποιεῖν·
 ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινα ἡδουήν
 ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος 7
 ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐτὴν ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίν-
 δυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόν-
 τες πανταχοῦ πάντες ὁμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέ- 8
 γετο εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιοῦτου τρόπου οἶον

κάκεινος εἶχεν. Ικανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος
 φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἢ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
 καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, Ικανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι
 9 τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
 ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄρᾶν στυγνὸς ἦν
 καὶ τῇ φωνῇ τραχὺς, ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὄργῃ
 ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
 10 δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγείτο
 ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δεῖ
 τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς
 πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων
 ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους.
 11 ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα
 καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ
 στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσ-
 ὄποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρωμένον
 πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον,
 12 ἐνὸς καὶ χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γέ-
 νοιντο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ
 αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰ-
 χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 13 στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ
 οὖν φίλια μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν·
 οὔτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δει-
 σθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖσαν αὐτῷ,
 14 σφόδρα κειδομένοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν
 σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησί-
 μους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τε
 γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ
 τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους

ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ 15
ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα
ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Προξένος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς μὲν μειράκιον ὦν 16
ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός·
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύ-
ριον τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς 17
νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώ-
τοις μὴ ἠττάσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς
σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων
ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλὰ·
τοσοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο 18
εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τού-
των τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὐτ' αἰδῶ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ
καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμε-
νοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ
ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ
ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20
καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ
ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί
τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι
ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέδνη-
σκεν ἦν ἑτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλειῶ
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλειῶ κερδαίνοι·
φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα

22 ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὦν
 ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ
 ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν
 23 καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φα-
 νερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τοῦτῳ
 ἐνδηλος ἐγγίνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίῳ μὲν οὐδε-
 νὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν
 24 αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν
 οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν
 φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος
 25 ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ
 ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ
 ὀπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὀσίοις καὶ ἀλήθειαν
 26 ἀσκούσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δὲ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελαῖν· τὸν δὲ μὴ
 πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
 παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων
 27 τοὺς πρῶτους τοῦτο ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πει-
 θομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδι-
 κεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι
 ἠέλου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι
 ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι,
 ἃ δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστὶ. παρὰ Ἀριστίππου μὲν
 ἔτι ὥρατος ὦν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀρδιαῖον δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἦδετο,
 οἰκειότατος [ἔτι ὥρατος ὦν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικᾶ

εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὦν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων 29
 δὲ τῶν συστρατήγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν
 Κύρῳ, ταῦτὰ πεποικῶς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον [στρατηγῶν] τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὡσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς
 ποιηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἄγλις δὲ ὁ Ἄρκῆς καὶ Σωκράτης ὁ Ἄχαιὸς καὶ 30
 τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν
 οὐδεὶς κατεγέλα οὐτ' εἰς γῆλιαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἦστην
 δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεῆς.

Γ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἐπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ~~καὶ~~ τῷ πρόσθεν λόγῳ δε² δήλωται.] ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρέξειν ἐμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδὲ ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἐσπία οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδῆλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν ³ οὐδεὶς ἂν λειψθείη· ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγένεσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαιψαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ δια-
κείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 4
ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης
ᾧν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο
οἰκοθῆν ξένος ᾧν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ
ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς, ἔφη
κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν 5
ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ
Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
πτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ
φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς
Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμηῆσαι, συμ-
βουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Λελφοὺς ἀνακοι-
νωῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν 6
ἐπήρητο τὸν Ἀπόλλω τιμὴν ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχό-
μενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ
καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλ-
λων θεοὶς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει 7
τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιάτο
αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶον εἶη
αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰέον
εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη.
ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμε- 8
νος οἷς ἀνείλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν
Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν
τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου 9
δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μείναι
αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ,

εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι
 10 εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς
 — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλεία
 ὄρμην οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη
 ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλεία. φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκουτες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
 καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ
 11 Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν
 τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ'
 ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. εἶδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενο-
 μένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν, καὶ ἐκ
 12 τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις
 ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν εἶδοξε· τῇ
 δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλείως τὸ ὄναρ
 ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ,
 μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελεθεῖν τῆς βασιλείως,
 13 ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. ὁποιόν
 τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν
 ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε.
 εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἐννοία αὐτῷ ἐμπί-
 πτει· τί κατὰκειμαι; ἢ δὲ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιεν. εἰ δὲ γενησόμεθα
 ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλε-
 πώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα καθόντας
 14 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακειμέθα
 ὥσπερ ἐξὸν ἠσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας
 πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν

δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι
 πρῆβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς
 πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς 15
 Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,
 Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὐτα κατακεῖσθαι ἐτι, ὄρων
 ὡσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἐτι, ὄρων
 ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ 16
 πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμι-
 σαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 δεις οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς ἀλλίιστα ἀγωνιού-
 μεθα. καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεὶ γενησόμεθα, 17
 τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρικοῦ ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηκότος ἦδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
 χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεις
 πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ
 βασιλέως ποιήσουτες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα,
 τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς 18
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον
 παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως
 τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ 19
 μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε ἐπαυόμεν
 ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὄσσην μὲν χώραν καὶ
 οἷαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὄσους δὲ
 θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ 20
 δ' αὐτῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα,
 ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἦδειν ἐτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους
 ἦδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνόησα

- τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 21 ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι
 δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν
 μέσῳ γὰρ ἤδη κείται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὀπότεροι
 ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνουες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
 22 θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκόσ, ἔσονται. οὔτοι
 μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὄρων-
 τες ἀγαθὰ στεργῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξείναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν
 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μελζοῖν ἢ τοῦτοις. ἐτι
 δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψυχή καὶ
 θάλλη καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμείνουας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρατοὶ καὶ
 θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
 24 νίκην ἡμῖν διδώσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτά
 ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους
 ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα,
 ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν
 25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
 ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι,
 εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασί-
 ζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύ-
 κειν ἀπ' ἑμαντοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλην Ἀπολλωνίδης τις ἦν
 βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροῖη
 ὅστις λέγοι ἄλλως πῶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλεῖα
 πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
 27 Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὁ

θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ 28 δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπουδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτηδεια, ἔσται σπουδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, 29 ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὄπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπουδαῖς, οὐ νῦν ἐκείνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου; ἃ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, 80 ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσέεσθαι εἰς ταῦτον ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλληνας ὡς τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπο- 31 λαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυθὸν ἀμφοτέρα τὰ ὄτα τετραπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν 32 νῦν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, 83 εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα 84

Ἰερώνυμος Ἠλείος πρεσβύτατος ἂν τῶν Προξένου λοχα-
 γῶν ἤρχετο λέγειν ᾧδε. Ἡμῖν, ᾧ ἄνδρες στρατηγοὶ
 καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἐδοξε καὶ αὐτοῖς συν-
 ελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἰ
 35 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ᾧ Ξενο-
 φῶν. ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενο-
 φῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς
 ἦν δύνωνται ἀπολέσασιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 36 μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγι-
 στον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες
 πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀδυ-
 μούντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 37 τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ
 περᾶσονται μιμείσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἴστε στρατηγοί,
 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς
 καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
 τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
 ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
 38 των καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
 οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπι-
 μεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ
 ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο
 ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολε-

μικροῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ,
 ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ κατα- 39
 στήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὄσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους
 στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραδαρρύνητε, οἶμαι ἂν
 ὑμᾶς πᾶν ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς 40
 αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως
 δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα
 ὅ,τι ἂν τις χρήσαιο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ
 ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ 41
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιή-
 σουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι 42
 οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας
 ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς
 ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' 43
 ἔρωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι
 ξῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν
 κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
 ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀπο-
 θνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους <δ'> ὀρῶ μᾶλλον πως
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαι-
 μονέστερον διάγοντας. ἄ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόν- 44
 τας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας
 ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα 45
 εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἄλλὰ
 πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον
 ὅσον ἦκουον Ἀθηναίων εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ'
 οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλε-
 στους εἶναι τοιοῦτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν.

- 46 καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ᾧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας.
- 47 παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κηρῦξ. καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳ Λαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.
- II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.
- 2 Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ
- 3 πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνάμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν
- 4 οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὄρατε μὲν, ᾧ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὄρατε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γειτῶν τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς

δεξιᾶς δούς, αὐτὸς ἑξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτρόπεξος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἑξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειράται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἑξαπατηθῆναι ἐπιπύδῳ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνάμεθα κρατίστα τοῦτο ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ τὸν πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρξατο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάρχῳ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἵεναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ἂν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἵεναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περι

- σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτή-
 ρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια
 ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλικὴν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύ-
 ξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.
 καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠῤῥξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ᾧδε.
- 10 Ἐπύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν
 εἰεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
 τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε
 καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω
 δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι
 τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς
 κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι σώσειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.
- 11 ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων
 τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
 προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων
 δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεὶ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθή-
 νας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν
- 12 αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπίσθους κατακάνοιεν
 τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐπι-
 αυτὸν πεντακοσίας θύσειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσι.
- 13 ἔπειτα ὅτε Πέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον
 στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν
 τὰ τροπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιοῦτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ 14 ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ 15 τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι πολὺ δῆπον ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέ- 16 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἐτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβέσθαι; μῆδὲ 17 μέντοι τοῦτο μεῖον δόξετε ἔχειν ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφροσύνησιν. ἐτι γὰρ οὔτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἐφυγον γοῦν [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις τατομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν. εἰ δέ τις ὑμῶν 18 ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς κώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων 19 πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρον ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον

ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες
 πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παῖσομεν, ἦν τις προσίῃ, πολὺ
 δὲ μᾶλλον ὄτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ
 μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς [ἡμᾶς]· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφα-
 20 λέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχης θαρ-
 ρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἠγγίσεται οὐδὲ
 βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε
 πότερον κρείττον Τισσαφέρνην ἠγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπι-
 βουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας
 λαβόντες ἠγείσθαι κελεύωμεν, οἳ εἰσονται ὅτι ἦν τι
 περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ
 21 σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖ-
 σθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρδείχον μικρὰ
 μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ
 αὐτοὺς λαμβάνειν, ἦν περ κρατῶμεν, μέτρον χρωμένους
 22 ὀπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε
 ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι
 καὶ μεγάλας ἠγείσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε
 εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι.
 πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι
 εἰσι, προιοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ
 23 τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν
 ἠγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανέται, οὐδ' ὧς ἡμῖν γε
 ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν
 ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλείῳς χώρα
 πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦ-
 σιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ
 καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ κατα-
 24 λαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ'
 ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἰκαθε

ὄρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκή-
 στοντας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρους τοῦ ἀδόλας
 ἐπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσεις γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθρόπκοις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατα-
 σκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν 25
 ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ
 καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένους
 ὀμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴ-
 καδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκόσ καὶ δίκαιον εἶναι πρῶ- 26
 τον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι
 ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλλησιν ὅτι ἐκόντες
 πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιο-
 τεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίως ὄραῖν. ἀλλὰ
 γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν
 κρατούντων ἐστὶ, τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν ὅπως ἂν πορευοί- 27
 μεθὰ τς ὡς ἀσφαλίστατα καὶ εἰ μάχεσθαι δεῖοι ὡς
 κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ
 μοι κατακαῦσαι τὰς ἐμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη
 ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευώμεθα ὅπη ἂν τῆ στρατιᾶ
 συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναὺς συγκατακαῦσαι. αὐται
 γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συναφελοῦσι δ'
 οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεα
 εἶναι. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περικτὰ ἀπαλ- 28
 λάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίταν ἢ ποτῶν
 ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὄσιν,
 ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ
 ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ
 τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

29 λοιπόν μοι εἶπεν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι.
 ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξ-
 ενεργεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς
 στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν
 τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι
 ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρ-
 χοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπο-
 30 λέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέ-
 ρους γενέσθαι τοῦς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς
 ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς
 31 ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφίσα-
 σθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι
 κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι κλειστον ἐψευσμένοι ἔσον-
 ται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἐνός
 32 Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέφοντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ
 γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὄρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι
 αὐτίκα παρῆσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν,
 ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δὲ
 τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης δι-
 δάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.

33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος
 ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα
 ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἰρήκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα
 ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν πάντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἐξο-
 μεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνας τοὺς μὲν

παρίοντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῦσιν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36 πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολλὸς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω ᾖ. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὀπότῃ οἱ πολέμιοι ἐλθοῖεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δεῖοι, ἀλλὰ χρομέσθαι ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο 37 τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δέ, Χειρίσοφος μὲν ἦγοίτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοῖσθην· ὀπισθοφυλακοῦμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγὼ καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης 38 τῆς τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας 39 ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνήρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἠττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δεοῖτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ

ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐφρίπτον. ταῦτα ποιήσαντες ἤριστο-
 ποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἐρχεται Μιθρα-
 δάτης σὺν ἱκπεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
 2 τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον λέγει ᾧδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄν-
 δρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
 καὶ νῦν ὑμῖν εὐνοῦς· καὶ ἐνθάδε δ' εἶμιλ σὺν κολλῇ
 φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὄρφην ὑμᾶς σωτήριόν τι βου-
 λευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῷ
 3 ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὐνοῦν καὶ βουλόμενον κοινῇ
 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιῆσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρινασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐξ ἡμᾶς ἀπιέναι οί-
 καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, δια-
 4 πολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἰ
 βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὲ ἐγγινώσκето ὅτι
 ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρους τις οί-
 5 κείων παρηκολουθήκει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιῆσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν·
 διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔνα-
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ᾤχετο
 ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἰκοσι.
 6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑπόζυγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελη-
 λυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης,
 ἱκπείας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας

εἰς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7
 προσήει μὲν ὡς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἐπεὶ δ'
 ἐγγὺς ἐγένοντο, ἐξαπλῆς οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ
 δὲ ὀπισθοφυλάκες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κρηῖτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψилоὶ ὄντες εἰσω τῶν ὄπλων
 κατεκέκλειντο, οἱ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὡς ἐκινεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἐδόκει διακτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύνατο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε
 ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρ- 10
 βαροὶ ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίρωσκον εἰς τοῦ-
 πισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἱπκων, ὁπόσον δὲ διώξειαν
 οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους
 ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλεόν πεντε 11
 καὶ εἰκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώ-
 μας. ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
 οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἦτιῶντο
 ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε
 καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλέπειν.
 ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ 12
 αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
 ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν
 κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους.
 ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς 18

μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πελε-
 14 μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάννυ χαλεπῶς. τοῖς οὖν θεοῖς
 χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἤλθοι,
 ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα.
 15 νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμοι τοξενούσι καὶ σφενδονῶσιν
 ὅσον οὔτε οἱ Κρήτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ
 ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
 κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρα-
 τεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς
 πεζὸν ἂν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου φύματος. ἡμεῖς
 16 οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι
 βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχί-
 στην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
 ματι ἡμῶν Ῥοδίου, ὧν τοὺς πολλοὺς φασὶν ἐπίστασθαι
 σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
 17 ρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ
 χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξ-
 ικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίσταν-
 18 ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέ-
 πανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον,
 τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελεῶμεν,
 καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην
 τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκα-
 19 νοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὄρω δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
 τεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
 ἀρχον καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
 λώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας
 ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
 εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὗτοί τι τοὺς
 20 φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ ταύτης

τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστραίου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV. ρεύοντο προαιτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει αὐτοὺς διαβῆναι ἐφ' ἧ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν 2 φαίνεται ὁ Μιθραδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσοῦτους γὰρ ἤγησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπειχον τῆς χαράδρας 3 ὅσον ὀκτῶ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελλτο δὲ τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἰρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφεσπομένης ἰκανῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι 4 καὶ τοξέματα ἐξικνουῦντο, ἐσήμησε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἰρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάρους τῶν 5 τε παζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας ἀντοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἶη ὄραν. καὶ οἱ μὲν 6 πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες

ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
 7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη
 μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ᾤκουν δ' αὐτὴν
 τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
 πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κί-
 κλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλί-
 8 θοῖς κεραμεαῖς· κρηλὶς δ' ὑπὴν λιθίνη τὸ ὕψος εἰκοσι
 τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
 ἐδύνατο εἰλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε
 9 μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
 ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος
 ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κομῶν πε-
 10 φευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας ἕξ πρὸς τείχος ἔρημον μέγα [κεῖμενον]· ὄνομα
 δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ᾤκον.
 ἦν δὲ ἡ μὲν κρηλὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
 11 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
 δὲ ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τείχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τείχους
 ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μῆδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνον εἰλεῖν
 οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἰππέας ἤλθεν ἔχων καὶ

τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλείῳ θυγατέρα ἔχον-
 τος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ
 βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεὶ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
 τοῦτοις ὄσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν 14
 τῶν τάξεων ὄπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια
 παραγαγῶν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο
 διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.
 ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
 [Σκύθαι] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
 ἀνδρὸς, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προουθυμεῖτο ῥάδιον ἦν,
 καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει
 καὶ <αί> ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς 16
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι
 ἐσίλοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον
 γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν
 τοξοτῶν * *. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικὰ ἐστίν· 17
 ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
 τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολε-
 μίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω λίντες
 μακρὰν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώ-
 μαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
 καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
 Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
 μείον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέ-
 ραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ
 πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο
 διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολι-
 ζόμενος. ἐνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν πλαίσιον ἰσό- 19
 πλευρον ὅτι πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων.

ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ
 πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὀρέων ἀναγκα-
 ζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπίστας καὶ πο-
 ρεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ
 20 ταραττομένους, ὥστε δυσχρήστους εἶναι [ἀνάγκη] ἀτά-
 κτους ὄντας· ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίνε-
 σθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα
 πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἐσπευδεν ἕκαστος
 βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθεται ἣν ἐν-
 21 ταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐγνωσαν οἱ στρα-
 τηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ
 λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντήρας καὶ
 ἄλλους ἑνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε
 μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι [οἱ λοχα-
 γοί], ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρήγον
 22 ἔξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ
 τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν ἐξεπίπλασαν, εἰ μὲν στε-
 νότερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον,
 κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἑνωμοτίας·
 23 ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαί-
 νειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο,
 ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που
 δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ
 24 τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἠνίκα δὲ τὸν
 πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ
 κώμας πολλὰς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
 διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν ἡ κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς

λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς τῶν πολεμίων
 ὄντων ἰκπέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου 25
 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον,
 ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται
 οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶν ἐβαλλον,
 ἐσφενδύων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς 26
 ἐτίρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ
 κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὰ ὄπλα· ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες
 καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι 27
 οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλίται ὄντες, οἱ δὲ πολέμοι ταχὺ
 ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὅποτε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρά- 28
 τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
 ταῦτά ἐρίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἐδοξεν
 αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολε- 29
 μίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖσιν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
 γένοιτο οἱ πολέμοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πο- 30
 ρευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὀδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ
 κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας·
 καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ
 τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν 31
 τετρωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον,
 ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς.
 ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώ-
 ρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίου.
 ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, 32

ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατασκηνηῆσαι οὐ πρῶτον
 εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἐτι μαχομένους· πολλοί
 γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόμαχοι, <οἷ τε> τετραμένοι καὶ οἱ
 ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξι-
 33 μνοι. ἐπεὶ δὲ κατασκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς
 ἀκροβολῆσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσίον-
 τες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διεφίερον
 ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 34 τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἤνικα δ' ἦν ἤδη δέλιη, ὧρα
 ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρα-
 τοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα
 σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 35 θῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα
 Περσικόν. οἷ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδονται καὶ ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα ἐ-
 λυθείησαν, εἴαν τέ τις θορύβος γίγνηται, δεῖ ἐπιστάξει
 τὸν ἵππον Πέρση ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρα-
 κισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα
 χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω
 36 ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγίνωσκον αὐτοῖς
 οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους,
 ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκούοντων τῶν
 πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας
 οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγίγνωτο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ
 ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάρχεσθαι
 37 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη
 ἑώραν οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες
 καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίου. καὶ γίγνεται
 τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ
 οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ

νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδῆξιον
 οἱ βάρβαροι, ἧ̄ ἐμελλον οἱ Ἕλληνας παριέναι, ἀκρω-
 νυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.
 ἐπειδὴ δὲ εἶρα Χειρίσοφος προκατελιημμένην τὴν ἀκρω- 38
 νυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐράς καὶ κελεύει
 λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγεεν· ἐπιφαι- 39
 νόμμενον γὰρ εἶρα Τισσαφέρην καὶ τὸ στρατεύμα
 πᾶν· αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ
 λέγει αὐτῷ, Ἐξέστιν ὄρα· προκατελήπται γὰρ ἡμῖν
 ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν,
 εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς 40
 πελταστὰς; ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα
 καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἄλλὰ
 μὴν ὦρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἀνδρας
 ἀπελᾶ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὄρα τοῦ 41
 ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύ-
 ματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδοῦ ἐπὶ τὸν λόφον
 ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὃ Χει-
 ρίσοφε, ἡμῖν ἔσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ
 τοῦτο λάβωμεν, οὐ θυγήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς
 ὁδοῦ. ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ
 δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χορήξεις, πορεύου ἐπὶ τὸ
 ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἄλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ 42
 Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενο-
 φῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει
 δὲ οἱ συμπέμφαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἀνδρας· μακρὸν
 γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐράς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος 43
 συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς, ἔλαβε δὲ
 τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευεν

αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-
 44 λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου
 πολέμιοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 εὐθύς καὶ αὐτοὶ ὄρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον.
 45 καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἐναντῶν, πολλὴ δὲ
 46 μὲνων. Ξενοφῶν δὲ παρελεύων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρ-
 εκελεύετο, ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίξετε ἀμι-
 λᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν
 ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα.
 47 Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυώνιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ἅ
 Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὄχει, ἐγὼ δὲ
 48 χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὅς ἀκούσας
 ταῦτα κατακηθήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ᾤθειται αὐτὸν ἐκ
 τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο
 τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων
 τὸν ἵππικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν
 ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπισθεν παριέναι μόλις
 49 ἐπόμενος. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι
 καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδα, ἔστε ἠνάγκασαν (ἀνα-)
 λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως
 μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν,
 καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ
 V. τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν
 βάρβαροι στραφέντες ἔφενγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ
 δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην
 καὶ Ἀριατον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὄχοντο. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χερσίσοφον καταβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν

κώμη μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώ-
 μαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ
 πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. ἡνίκα δ' ἦν δέλιη 2
 ἐξακίτης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ
 τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
 τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκη-
 μάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατ-
 ελήφθησαν. ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 3
 κάειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα
 ἠθύμησάν τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κάοιεν,
 οὐκ ἔχοιεν ὀπόθεν λαμβάνουσι. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χει- 4
 ρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
 κατέβη, παρελεύων τὰς τάξεις ἡνίκα ἀπὸ τῆς βο-
 θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὅρατε, ὧ ἄνδρες 5
 [Ἕλληνες], ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι; ἃ
 γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασι-
 λέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσι ὡς ἄλλοτρίαν. ἀλλ'
 εἴαν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὧ Χειρίσοφε, 6
 ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὡς ὑπὲρ τῆς
 ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὐκ εἰ μοιγε δοκεῖ·
 ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύ-
 σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνῆσαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὧ ἄνδρες, διαβιβάσαι

ὑμᾶς κατὰ τετρακισχίλους ὀπλίτας, ἂν ἐμοὶ ὦν δέομαι
 9 ὑψηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ-
 μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχίλων δεήσομαι·
 πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους,
 ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ἠαδῶς ἂν παρέχοι τὴν
 10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρησθε
 περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς
 ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφεις ὡσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγῶν καὶ
 ἀμποτέρωθεν δήσας ἐπιβαλῶ ἕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἰσεσθε·
 κᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σχήσει. ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κω-
 λύσοντες πέραν πολλοὶ ἰκπεῖς, οἱ εὐθύς τοῖς πρώτοις
 13 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν μὲν
 ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπάλιν [ἢ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμοι οὐ προσήλαννον, ἀλλὰ ἐθεῶντο
 καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ
 14 Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχουσιν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι
 στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγὸν
 πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλακώτας
 15 ἠλεγγὸν τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. οἱ
 δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυ-
 λῶνα εἶη καὶ Μηθίαν, δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σουῤῥά τε καὶ Ἐαβάτανα φέροι, ἐνθα θερλίεν
 λέγεται βασιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς
 ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν

ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους
 ἄγοι. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολε- 16
 μικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ
 ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δάδεκα
 μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν
 δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν
 τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμηνύναι σφῶν τε πρὸς
 ἐκείνους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα 17
 οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσους φάσκον-
 τας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι
 διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους
 γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόν-
 τας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις 18
 ἐθύσαντο, ὅπως ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνή-
 σαι, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπε-
 σθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

Δ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολούθουτος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]* ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγελσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἤγειτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπίσταις εἶπετο

*) In codicibus praeter CBE leguntur post § 1 haec:

2 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι.
 3 ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι,
 4 καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρῖσοφος ἑπὶ πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγήετο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκυσι τε καὶ μυχοῖς τῶν ὄρεων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες 8 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέμειναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐκείπερ βασιλεὶ πόλεμοι ἦσαν· τὰ μὲντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι 9 ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μὲντοι τότε πλείους συνελήγησαν, 11 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ἠύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πρὸς πολλὰ ἔκαον κύκλω ἐπὶ τῶν ὄρεων καὶ συνεῶρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ 12 ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ

- δυνατώτατα έχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα,
 και ὅσα ἦν νεοσσι αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
 13 πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐπόλουν τὴν πορείαν
 πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια και τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ
 οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διαπλάσιά τε ἐπι-
 τήθεια ἔδει πορίζεσθαι και φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀν-
 θρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
- 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες
 ἐν τῷ στενωπῷ οἱ στρατηγοί, εἰ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρη-
 μένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπειδόντο,
 πλὴν εἰ τίς τι ἔκλεψεν, οἶον ἢ παιδὸς ἐπιθυμίας ἢ
 γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. και ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ και
 15 ἀναπαυόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεταί χεიმὼν
 πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ
 τὰ ἐπιτήθεια. και ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκι
 16 δὲ Ξενοφῶν. και οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, και
 στενωπῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
 και ἐσφενδόνουν· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 διώκοντες και πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι·
 και θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτι
 17 οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐκίμοιοντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
 ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ
 ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως και παρηγγύα ἐπεσθαι,
 ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν
 ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἰτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 18 ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὠπισθοφυλάξι. και ἐνταῦθα
 ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξεν-
 θεις διὰ τῆς ἀσπίδος και τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλεν-
 19 ράς, και Βασίλας Ἀρκὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλήν. ἐπεὶ

δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἤτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκαζόντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρι- 20 νεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἦν ὀρθῆς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὄραν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἐκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἐσπενδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμεινον, 21 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειληφθῆαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες οὓς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο 22 ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρῆχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναν μὲν τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προουθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23 διαλαβόντες εἰ τίνα εἶδετεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ-αγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὀρῶντος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος 24 μὲν οὐ φαίη [διὰ ταῦτα] εἰδέναί ὅτι αὐτῶν ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἠγήσεσθαι δυνατήν καὶ ὑποξυλοῖς πορεύεσθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, 25 ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ

παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορευέσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀρισταίνυμος Μεθυδριεὺς [Ἀρκᾶς] καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος [Ἀρκᾶς], ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος [Ἀρκᾶς καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορευέσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος, ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι 28 ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἠγρουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορευέσθαι. ὑφίσταται Ἀριστεῆας Χίος, ὃς πολλαχρῶν πολλοῦ ἄξιός τῃ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορευέσθαι. καὶ τὸν ἠγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. 2 ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλήθος ὡς δισχιλίοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν 3 καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιούνητες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. 4 ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο·

ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες
 αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι
 οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς
 λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες
 τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιούντες καταλαμβάνουσι τοὺς
 φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατα-
 κανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμμενον
 ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ
 μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῆ ὁδὸς
 ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἐφοδος μέντοι αὐτόθεν
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.
 καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα
 ὑπέφαινε, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους· καὶ γὰρ ὀμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγύς
 προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἦ τε σάλπιγξ
 ἐφθιέξατο καὶ ἀλαλάξαντες ἔεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν
 φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὗζωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθύς
 ἔεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν
 στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον
 ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων
 ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν
 τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων
 τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἥπερ οἱ
 τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑπο-
 ζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε.
 πορευόμενοι δ' ἐτυγγάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ
 κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν

- ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορευέθησαν ἤπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑπο-
- 11 ζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλω ἀλλὰ καταλιπόντες
- 12 ἄφροδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βοῦλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπη ἐδύνατο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσέειπο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὄρωσιν ἐμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐτίς ἐδόκει πορευέσθαι.
- 13 ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔρημον καταλείποι τὸν ἠλωκότα λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ
- 14 τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰρουῖσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ
- 15 τῶν ἐθειλουτῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θανάμαστον πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτενον δεῖσαντας αὐτούς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα
- 16 πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι

λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
 τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα [εἶπε]. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
 χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὸς καὶ
 λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεδνᾶσι
 Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ
 ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
 ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἦγον 18
 ἐπ' ἀντίκορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
 γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς
 νεκροὺς ἀπῆτει. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ 19
 κείναι τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν
 ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα
 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρῶ-
 σαν ἐνταῦθα πολέμοιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν 20
 ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὄπλα
 ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμοιοι πολλῶν πλήθει καὶ θορυβῶ·
 καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ'
 οὗ Ξενοφῶν κατέβαινε, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ ἐνὸς
 μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς
 ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς 21
 [Ἀρκὰς] προσέδραμεν αὐτῷ ὀπίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν
 προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συν-
 τεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22
 τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ
 καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖσι θαυλέσει· καὶ γὰρ οἶνος
 πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
 δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
 νεκροὺς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
 τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὅσαπερ νομίζεται
 ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστερατᾷ ἄνευ ἡγεμόνος 24

ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπῃ εἴη
 στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλουν τὰς παρ-
 25 ὁδοὺς. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενο-
 φῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπό-
 φραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
 26 γίνεσθαι τῶν κωλύόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν
 ἐπιδοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνω-
 τέρω γίνεσθαι τῶν κωλύόντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν
 27 ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ
 ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον
 οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσι· ἑλαφροὶ γὰρ ἦσαν
 ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ
 28 εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξό-
 ται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
 ματα πλέον ἢ διπήχη· εἶλκον δὲ τὰς νευράς ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδί
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ
 Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν
 τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρήτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠύλισθησαν ἐν ταῖς
 κόμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρέζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπέχε-
 2 δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἐπτά στάδια [τῶν Καρ-
 δούχων]. τότε μὲν οὖν ἠύλισθησαν μάλα ἡδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἐχόντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων

πόνων μνημονεύοντες. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας ὄσασπερ ἐπὶ 28
 ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διετέ-
 λεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
 τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἰκπέας που πέραν ὄν
 ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύοντας διαβαίνουσιν 16
 πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
 ἰκπέων ὡς κωλύοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὄπλα δ' εἶχον
 γέφυρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
 παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν
 ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο δια-
 βαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6
 ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς
 μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι
 τὰ ὄπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ
 τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίνοντο
 πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ
 αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ 7
 αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων
 τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις.
 ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὀρῶσι μὲν
 τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὀρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν
 κωλύοντας, ὀρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους
 τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν 8
 καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν

7 ~~ὅ~~ς ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐται δὲ
 αὐτῷ αὐτόμαται περιρρηῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ δια-
 βαίνειν ὀπόσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται
 πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς
 ψεῦσθαι, καὶ διηγείσθαι αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤδετό τε
 26 γίγ. ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες
 ἐστρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ
 πρώτου. καὶ ἀκίοντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ
 10 λοχαγοὶ παρήγγελον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ
 ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
 ἤδεδσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ
 δεικνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα
 11 εἰπεῖν, εἰ τίς τι ἔχει τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε
 ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ
 πῦρ, κἄπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθη-
 κούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυ-
 ναῖκα καὶ παιδίσκας ὡσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 12 τιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀνθρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι
 ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
 ἰκπεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφα-
 σαν ἔχοντες τὰ ἐγγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
 βαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρέξαι
 τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια κάλιν
 13 ἦκεν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπευδε καὶ
 τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι
 θεοῖς τὰ τε ὄνειρα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπεύσας δ' εὐθύς ἦγε τοὺς νεανί-
 σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά.
 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίησε. σπεύ-
 σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλε-^{αβαλ- 28}
 ὅπως ἂν κάλλιστα διαβατεν καὶ τοὺς τε ἔμπρο- τοῦ
 νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. κα-
 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαλῆναι
 ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι
 ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
 ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαλῆναι. ἐπεὶ δὲ [ταῦτα] καλῶς 16
 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγούντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ
 ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς
 τέτταρες στάδια. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν 17
 αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν
 καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς
 πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμ-
 βανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς
 λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίλους, τοὺς μὲν
 ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντις
 ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμοι ἐτόξευον 18
 καὶ ἐσφενδύων· ἀλλ' οὐκ ἐξικνούντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ 19
 ἦν τὰ σφάλια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ
 ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι.
 πολλὰ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρί- 20
 σοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν
 τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ
 κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἑκβασιν τὴν
 εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς
 ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἱππέας. οἱ δὲ πολέ- 21
 μοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ
 περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντες εἰς
 τοῦμπαλιν, δεισαντες μὴ ἀποληφθεῖν φεύγουσιν
 ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἑκβασιν.

ἐξ ὄψε κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 αὐτῷ Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Διοχί-
 βου δ' τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον
 ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ
 23 τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' εὐ' ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας
 οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ
 ἄνω, ὄρωντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὄραν-
 τες δ' ὀπλίτας σφίσι ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ
 24 τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἐώρα
 καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ δια-
 βαίνειν στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη
 ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς
 25 τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος
 δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιῶξαι ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε
 26 καλὴν καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐρα-
 27 γοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δοῦχοι ὡς ἐώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου
 φιλουμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θάττον δὴ
 ἐπῆσαν ᾧδ᾽ τινὰς ἄθροντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελύει

ποιεῖν ὅτι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ
 μῆναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάοντας· ὅταν δ' ἄρξων-
 ται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω
 δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῶ παρ- 29
 ἡγγεῖλεν, ἐπειδὴν σφενδόνη ἐξικνηῖται καὶ ἀσπίς ψοφῇ,
 παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους ἐπειδὴν δ' ἀνα-
 στρέψωσιν οἱ πολέμοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπικτῆς
 σημήνη τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι
 μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ὅτι
 τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ ἐμποδίζεῖν
 ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς ἂν πρῶτος ἐν
 τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὄρωντες ὀλίγους 30
 ἦδη τοὺς λοιποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τε-
 ταγμένων ἄρχοντο ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ
 σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως
 καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. οἱ δὲ Ἕλληνες 31
 παιανίσαντες ὄρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ
 ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς μὲν ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς
 δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐκ ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει 32
 ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἐφηνγον πολὺ ἐτι
 θᾶττον, οἱ δὲ Ἕλληνες τάναντία στρέψαντες ἐφηνγον
 διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ 33
 μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν
 ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἐτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ
 δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ και- 34

ροῦ προιόντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφάντος διέβησαν
 πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

- IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ
 λείους γηλόφους οὐ μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους
 2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκεντο κώμην
 μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείου εἶχε τῶ σατράπῃ καὶ ἐπὶ
 ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπήσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν
 3 δασιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρα-
 σάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τύργητος
 ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.
 οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλὰ
 4 περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία
 ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὕπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρί-
 βαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη,
 5 οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος
 προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν
 ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρα-
 τηροῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκουον
 6 ἡρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο
 ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους
 κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰπιτήδεια ὅσων δέοντο.
 ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ
 πεδίον παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρ-
 ηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα
 σταδίους· καὶ ἀφίκεντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περίε-
 8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. στρατοπεδεύου-

μένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνηῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνοιο. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἔστιν ἀγαθὰ, 9
 ἰερεῖα, σίτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδοκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ 10
 ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στρατεύμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδοκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- 11
 πίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀποκρῦψαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποξύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἢ χιῶν ἐπιπεπακυῖα ὄφρ μὴ παραρρυσίη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς 12
 ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τὰχ' ἀναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα 13
 εὐρίσκετο χροῖμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἑλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [εἰς 14
 τὰς κώμας] εἰς στέγας. ἔνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κρᾶνγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὄτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐνέπερυσαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15
 Τημυλίτην ἄνδρα δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἔνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει
 καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
 16 τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς
 δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν
 ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
 17 σάγαριν οἶανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος
 δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ'
 ἀπὸ τοῦ Τιριβάξου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
 οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ στρατεύμα ὅποσον τε εἶη καὶ
 18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάξος εἶη
 ἔχων τῆμ τε θαντοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας
 καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ
 ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἤπερ μοναχῇ εἶη
 19 πορεία, ἐνταῦθα ἐπιδησόμενον τοῖς Ἑλλήσιν. ἀκούσασαι
 τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατεύμα συναγαγεῖν·
 καὶ εὐθύς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς
 μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες
 20 ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον
 τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προλόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
 τώπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
 21 ἔθρον ἐπὶ τὸ στρατώπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες
 τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφηνον· ὅμως δὲ
 καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἱσσοὶ ἤλωσαν εἰς
 εἰκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἢ Τιριβάξου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι
 ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἶνο-
 22 χόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐκύθοντο ταῦτα οἱ τῶν
 ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπῆλθαι τὴν ταχίστην
 ἐπὶ τὸ στρατώπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
 λελειμμένοις. καὶ εὐθύς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι
 ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατώπεδον.

Τῆ δ' ὕστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὄπη δύ- V.
 ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθύς
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
 λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
 ἐμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο.
 ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τρεῖς παρα- 2
 σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ
 διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
 γοντο δ' οὐδ' αἰ πηγαὶ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπο- 3
 ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς
 παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
 ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκάων
 πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ τῶν μάν- 4
 τεῶν τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται·
 καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ
 πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιὰ· ὥστε
 καὶ τῶν ὑποξυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο
 καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. διεγένοντο δὲ τὴν 5
 νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλὰ·
 οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι
 ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ
 τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταθεῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο
 [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6
 ᾧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομέ-
 νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίνοντο μεγάλοι ἕστε ἐπὶ τὸ
 δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.
 ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὄλην ἐπορεύοντο 7
 διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν.
 Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς

πλείοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόμενους ὅτι τὸ πάθος εἴη.
 8 ἐπειδὴ δὲ εἶπε τις αὐτῶ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βου-
 λιμιῶσι κἄν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιμῶν περὶ
 τὰ ὑποζύγια, εἰ πού τι ὄρφη βρωτόν, διεδίδου καὶ
 διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς
 9 βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
 ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνή-
 φας πρὸς κάμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς
 κάμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει
 10 ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὐταὶ ἠρώτων αὐτοὺς τίνες
 εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσισιὶ ὅτι παρὰ βασιλέως
 πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι
 οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὄσον παρασάγγην. οἱ
 δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται
 11 εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν
 καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνά-
 μενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ
 12 ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπόλοντο τῶν στρα-
 τιωτῶν. ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς
 καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλή-
 λους ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν οἳ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 οἳ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν
 13 ἀποσσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικουρήμα
 τῆς χιόνος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε
 14 ἤσυχίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ
 ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ
 λιμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν,

ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πε-
 ποιημένοι ἐκ τῶν νεοθάρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 νῆν χιόνα εἰκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ 16
 Ξενοφῶν ἔχων <τοὺς> ὀπισθοφύλακας ὡς ἦσθετο, εἶδειτο
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν
 δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι 17
 τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναίτο, μὴ
 ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἦδη, οἱ δὲ
 προσῆσαν πολλῶ θορόβῳ ἀμφὶ ἃν εἶχον διαφερόμενοι.
 ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἔξανα- 18
 στάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμοι δεισαντες
 ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐ-
 δεῖς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ 19
 σὺν αὐτῶ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ
 ἤξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
 στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομέ-
 νοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις,
 καὶ οὐδὲ φυλακῇ οὐδεμίᾳ καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῦεν.
 ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς 20
 ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ
 δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρα-

21 *τευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν*
αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύ-
ναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν
Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
 22 *τους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προίεσθαι. ἐν*
δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκε-
φομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι
ιδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομί-
ζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ
 23 *ἐνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλή-*
λοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλῆς εἶναι τὰς τάξεις
σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι
 24 *διαλαχόντες ἄς ἐώρων κώμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς*
ἑαυτῶν ἔχοντες. ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λογα-
γὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐξά-
νους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν κατα-
λαμβάνει πάντα ἐνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην,
καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαί-
δεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν
γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων
 25 *καὶ οὐχ ἦλω ἐν τῇ κώμῃ. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατά-*
γειοί, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖται·
αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄν-
θρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις
ἦσαν αἶγες, οἴες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
 26 *τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἐνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ*
καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος
ἐν κρατήρσιν. ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς,
καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μελίζους οἱ δὲ ἐλάττους,

γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶη 27
 λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν,
 εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺν συμμαθόντι τὸ
 πῶμα ἦν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης 28
 σύνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερηθήσοιτο τῆν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπλάσι, ἦν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλο- 29
 φρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως
 ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται,
 ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμου-
 μένους, καὶ σὺδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς
 ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν 31
 αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια,
 ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς
 δὲ κριθίνοις. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βού- 32
 λοιτο προπιεῖν, εἴλεκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπι-
 κύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὡσπερ βοῦν. καὶ τῷ
 κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι,
 πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανε. ἐπεὶ δ' ἤλθον πρὸς Χειρί- 33
 σοφον, κατελάμβανον ἀκείνους σκηνοῦντας ἐστεφανω-
 μένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας
 Ἀρμενίους παιδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς

84 *παισιν ἐδείκνυσαν ὡσπερ ἐνεοῖς ὅτι θεοὶ ποιεῖν. ἐπεὶ
 δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενο-
 φῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κομάρχην διὰ τοῦ περιέ-
 ζουτος ἐρμημένως τίς εἴη ἢ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρ-
 μενία. καὶ πάλιν ἠρώτων τίνι οἱ Ἴπποι τρέφονται. ὁ
 δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεὶ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν
 85 ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἐφραξεν ἢ εἴη. καὶ
 αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ
 οἰκέτας, καὶ Ἴππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κομάρχη ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν
 ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἑλλίου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκώκωτο
 γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει,
 καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἐκά-
 86 στῶ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ Ἴπποι μέλουες μὲν τῶν
 Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ
 διδάσκει ὁ κομάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν Ἴππων καὶ
 τῶν ὑποξυγίαν σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος
 ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς
 γαστροῦς.*

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρίσοφῳ, τοὺς δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κο-
 μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβάσκοντος· τοῦτον
 δὲ Ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως
 εἰ καλῶς ἠγήσασαιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπλοι. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλείστα,
 2 καὶ ἀναξεύξαντες ἐπορεύοντο. ἠγείτο δ' αὐτοῖς ὁ κο-
 μάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταδμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κόμας ἤγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισε μὲν, ἔδρασε

δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδρὰς ᾤχετο 3
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφω καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ
 τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἡρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἰκαδὲ κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρήτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας· παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 5
 δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδῖον ὑπερ-
 βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρισόφος δ' ἐπεὶ κατείδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ 6
 ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα
 σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς
 πολεμίσι· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς
 λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ 7
 δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρα-
 τηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ᾧδε. Οἱ μὲν πολέ-
 μιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους·
 ᾧρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
 ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
 τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι εἴτε τήμερον
 εἴτε αὐριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε, 9
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
 ἐξοπλισαμένους ὡς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
 γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἳ τε νῦν ἡμᾶς
 ὀρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλοις
 εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ 10
 τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' οὕτω γινώσκω. εἰ
 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι
 ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς

- ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκοπεῖον εἶναι ὅπως (ὡς) ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα
- 11 δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ τὸ ὀρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὄρους καὶ κλέψαι τι πειραῖσθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία
- 12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ ῥᾶον ὄρθιον ἀμαχεῖ ἰέναι ἢ ὀμαλῆς ἐνθεν καὶ ἐνθεν πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ πρὸ ποδῶν ὀρώφῃ τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ ἢ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἢ
- 13 ὀμαλῇ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὡς μὴ ὀρᾶσθαι, ἐξὸν δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησὶν παρέξειν. δοκεῖμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιούμενοι προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ὄρει χρῆσθαι· μένειεν
- 14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἄθροοι οἱ πολέμοι. ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἐγώ γε, ὦ Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὀμοίων εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν
- 15 εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειραῖσθε λανθάνειν, νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστίν, εἰάν ληφθῆτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐκδειξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν
- 16 κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἄλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα

ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὧρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός 17 εἰμι τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν, ἵεναι καταληφόμενος τὸ ὄρος. ἔγω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνήτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπαῶν ἑλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰεὶ καὶ βουσί· ὥστε ἄνπερ ἄπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἐσται. ἐλπίζω δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18 μενεῖν ἐτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σὲ ἵεναι καὶ 19 λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψον, ἂν μὴ τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἄριστῶννος Μεθυδριεὺς ἐρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἄριστέας Χίος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταλὸς γυμνήτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὁπότε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ κάειν πολλὰ. ταῦτα συνθέμενοι ἤριστῶν· ἐκ δὲ τοῦ 21 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νυξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22 ταχθέντες ὄχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεκαύοντο. οἱ δὲ πολέμοι ἐπεὶ ἤσθοντο τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐρηγόρεσαν καὶ ἕκαον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν 23 θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαμβάνοντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24

τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος
 δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ οὐκ
 εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνῆσιν οἱ κατὰ
 25 τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν
 τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν
 Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,
 Χειρίσοφος δὲ βιάθη ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις.
 26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω εἴρων
 ἠττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν, γέγραφα δὲ κάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
 27 μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐπόλουν. ὥς δ' ἀνέβησαν,
 θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πε-
 δίον, καὶ εἰς κόμας πολλῶν κάραθῶν γεμουσῶς ἦλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταδμῶς
 κέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπε
 χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ
 2 ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφί-
 κοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας
 — συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς
 τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη
 τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐθις ἄλλη· οὐ γὰρ
 3 ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐπειδὴ
 δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτα-
 σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἦκατε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ
 οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληφόμεθα τὸ χωρίον.
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρί-
 σοφος, Μία αὕτη πάροδος ἔστιν ἣν ὀρᾶς· ὅταν δέ τις

ταύτη χειρᾶται παριέναι, κυλινδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῆ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσασιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρωμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ἀπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὄρᾳς, σχεδὸν ἑστία ἡμίπλευρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλευρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη τὸ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἶη· θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥᾴδιον, ἣν βουλώμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν ἑκατὸν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκεῖνη τῆ ἡμέρας· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτους οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθροοὶ ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐθύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος ἑκατὸν καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεὺς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἔνθα δὴ Καλλίμαχος

- μηχανᾶται τι· προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνέχαζεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
- 11 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὄρᾳ τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάνυμον κλησίον ὄντα παρακάλεσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάν-
- 12 τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἱτιος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστάνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιούντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰρουῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον,
- 13 οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεῖνόν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παιδία εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουσι, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως.· ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίποντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνει-
- 14 ται ὡς καλῶσαν· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
- 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὧν διήλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερυγῶν σάφρα
- 16 πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυλήην Λακωνικὴν,

ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν
 τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον
 ὅποτα οἱ πολέμοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἐμελλον. εἶχον δὲ
 καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχων μίαν λόγχην ἔχον.
 οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς κολλίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν 17
 οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχομένοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς
 ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι
 ἦσαν· ὥστα μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
 ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλα-
 βον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἄρπασον 18
 ποταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 θησαν διὰ Σκυθηρῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας
 εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κάμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον σταθμοὺς 19
 τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ
 εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ
 ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἠγεμόνα
 πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι
 αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20
 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή,
 τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἠγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν
 εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκλεύετο αἰθεῖν καὶ
 φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου
 ἕνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ 21
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ
 τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ
 ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν 22
 καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
 τίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καο-
 μένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν

τε τινας και ἐξώγησαν ἐνέθραν ποιησάμενοι, και γέγρα
 23 ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὀμοβοεία ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν. ἐπειδὴ
 δ' ἡ βοή κλειῶν τε ἐγίνετο και ἐγγύτερον και οἱ αἰ
 ἐπιόντες ἔθειον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰε βοῶντας και πολλῶ
 μείζων ἐγίνετο ἡ βοή ὄσφ δὴ κλειούς ἐγίνοντο, ἐδόκει
 24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, και ἀναβάς ἐφ' ἵππον
 και Λύκιον και τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβόηθει·
 και τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν θά-
 λαττα θάλαττα και παρεγγυάντων. ἐνθα δὴ ἔθειον
 πάντες και οἱ ὀπισθοφύλακες, και τὰ ὑποζύγια ἡλά-
 25 νετο και οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους και στρα-
 τηγούς και λοχαγούς δακρύνοντες. και ἑξακίτης οἶου
 δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους και
 26 ποιούσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνείθισαν δερμάτων
 πληθὸς ὀμοβοείων και βακτηρίας και τὰ αἰχμάλωτα
 γέγρα, και ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέγρα και
 27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
 Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον
 και φιάλην ἀργυρᾶν και σκευὴν Περσικὴν και δαρι-
 κούς δέκα· ἧται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, και ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δεῖξας αὐ-
 τοῖς οὐ σκηνήσουσι και τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς
 Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὦχετο [τῆς νικτὸς]
 ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠριξε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων και τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπερ
 δεξιῶν χωρίον οἶον χαλεπώτατον και ἐξ ἀριστερᾶς

ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὄριζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροισι παχέσι μὲν οὖ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρορα καὶ λόγγας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμόν ἔριπτον· ἐξικνουῦντο γὰρ οὗ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἄνθρωπος Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοῖνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρῆξουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἐρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεὶ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγγην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοισι Ἑλληνικὴν ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο παρῆχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.
 9 ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
 τεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος·
 ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι συλ-
 10 λεγείσιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν
 Ξενοφῶν ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους
 ὀρθίους ποιῆσαι· ἢ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται
 εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει ὅταν τε-
 ταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὀρῶσιν.
 11 ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγαμεν,
 περιτετεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιτοῖς
 χρήσονται ὃ τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τε-
 ταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπή
 ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώ-
 πων ἐμπεσόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι
 12 κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
 ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας
 τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι
 τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω [οἱ ἐσχατοὶ λόχοι], καὶ ὀρ-
 θίους ἄγοντες οἱ κρᾶτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίαςιν,
 13 ἢ ἢ τε ἂν εὐοδον ἢ ταύτη ἕκαστος ἄξει [ὁ λόχος]. καὶ
 εἰς τε τὸ διαλείπον οὐ φάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
 εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
 οὐ φάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἐὰν τὲ τις
 πιέξηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς
 πη δυνηθῆ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
 14 μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν

ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐάνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὀρᾶτε μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἦδη εἶναι ἐνθα κάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἦν πως δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 16
λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῆ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐανύμου ἕξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἕξω γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐτούς, 17
ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐάνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἄρκαδικὸν 18
πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἄκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθειον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἄρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
πολέμιοι, ὡς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῆ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κάμαις καὶ τὰπιτήθεια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθάνμασαν· 20
τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς

ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφύδρα μεθύουσιν ἐφώκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
 21 καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγεννημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὦραν ἀνεφρόνουν· τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κώμασι· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορᾶν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἐδοσαν
 24 βούς καὶ ἄλφριτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστι οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
 25 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν εὔξαντο παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σατήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ εὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἐνθαπερ ἐσκήνουν. εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὦν οἰκοθεν, παῖδα ἄκων κατακτανῶν ξυήλην κατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ
 26 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέσματα παρέδωκαν τῷ Δρακόντιῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὄπου τὸν δρόμον πεποικηκὸς εἶη. ὁ δὲ δεῖξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγγανον Οὕτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὄπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔρασαν,

δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἤγωνί-27 ζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλειστοί, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον * * καλὴ θεὰ ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγένετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι 28 καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρᾶνοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλωσ καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

Β.

1. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κόρου ἐπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἃ εὗξαντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν 2 γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδηλωται.] ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπειροκα ἦδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰῶν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἦδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. 3 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὐ λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. 4 ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος μοι ἐστίν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἰπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἦξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησαν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ᾧδε. 6
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενούμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ 8
 πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ἀνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις
 τισίν· ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαις λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ κλανᾶσθαι, ὡς σώ-
 ζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων
 καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέη, κἂν βοηθῆσαι
 τισι καιρὸς ἦ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ εἴαν
 τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγγειρῆ ποι, συμβουλευόμεν πειρω-
 μένοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λῆζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν·
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς
 δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· εἴαν οὖν
 κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν,
 ἦττον ἂν δύναιτο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἦξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγαν ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ἂν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειραῖσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ
 (ἔχων), ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-

- 11 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα καταγόμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς
- 12 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάγωμεν ὄσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦσθλον συνθέσθαι, ὅπως ἀφελούντες καὶ ἀφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
- 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐπαιρῖνται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἄς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεις ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβέσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοι ὁδοιοκοεῖν. ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἐπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἦν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περιόικον. οὗτος ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ᾧχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκη γὰρ παρὰ Σεύθῃ κολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθῃ Πολυκράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἰ τι ἦγον ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἶη, τοῖς δὲ
- 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν ἐπὶ λειαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον

οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε Π. ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε ἐκπεπρωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ ὑπερεκάθητο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὀπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε ὄρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρῃ οἱ Ἕλληνες, ὅποια 3 τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπιμπράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Ἐν δὲ ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνερουήμεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ κελτασταὶ 4 προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὄρῳντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες [πλείους ἢ] εἰς χίλους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύνατο 5 λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν·

6 οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν,
 ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν
 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα· ὁ δὲ ἠγάθει τοῖς
 7 ὀπλίταις. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων
 πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν
 γὰρ ἔστιν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐκ-
 8 ἐξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν
 ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν
 τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν
 καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάσειν,
 9 ὥς ἀλόγτος ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγα-
 γεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἔλειν δ' ἂν ᾤοντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε
 τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι
 ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου.
 10 καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἐπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 τας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρήσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 11 ταστάς, καὶ οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦγον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον
 12 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιούοντο. καὶ οἱ μὲν
 ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρηγγεῖλε
 διηγκυλωμένους ἰέναι, ὥς ὁπότεν σημήνην ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς
 ὁπότεν σημήνην τοξεύειν [δεῆσον], καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους
 13 ἐπεμπε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ-
 εσκευάστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ

ἀξιούντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες προτεταγ-
 μένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηνοειδῆς
 γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἢ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠλέ-
 λιξαν καὶ ἔθρον ὁρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχοι, τοξεύματα, σφενδόνας, πλειστοὶ δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἤρκα- 16
 ζον ὅτι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στὰς κατὰ
 τὰς πύλας ὀπόσους ἐδύνατο κατεκάλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἕξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μεταξὺ γενομένου 17
 κραυγῇ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἐφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες ἅ ἔλαβον, τάχα δὲ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς
 ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρστρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστὶν ἔνδον καὶ οἱ
 πολέμιοι πολλοί, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν 18
 κήρυκα ἰέναι εἰσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. καὶ
 ἴενται πολλοὶ εἰσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάντας
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἕξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη, καὶ ἔξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθροντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ 20

Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἷόν τε εἶη τὴν
 ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτως σωτηρία ἀσφαλῆς, ἄλλως
 δὲ πᾶν χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπομέ-
 νοις δὲ αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
 21 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτούς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖλους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐκεί-
 ῃθεν ἐνδοθεν πολλοὶ γέγρα καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ
 κνημίδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλῆς
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτον ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐκ-
 24 ιοῦσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἑξαπίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὄτου δὴ ἐνάψαντος
 ὡς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἐφηνον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς
 τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας,
 αἱ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἐφηνον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα
 δὴ ἔτι μόνον ἐλύκουν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικείσονται ἐν
 τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγγανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἰκανὰ ἦδη
 ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαρά-
 κωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχουσιν.

οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ 27
 ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη
 πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
 Τραπεζοῦντα, κρανῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν
 ἐποίησαντο· καὶ ἀνήρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων 29
 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ
 προσεκοιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 καὶ οὐσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30
 βοῦντο ὡς ἐνέδραν οὐσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθέναι,
 τῷ Μυσῷ ἐσήμηγε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31
 Κρηῆτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες
 ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλινδούμενοι
 ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα 32
 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρα-
 μένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ
 βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν.
 οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶ ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ 33
 ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτεῖν
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐν-
 εβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλῆσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβίβασαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·

2 οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορευόντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. καὶ
 ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταλοὶ πόλις
 Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἄποιον ἐν τῇ Κολχίδι
 3 χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν
 τοῖς ὄπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμὸς, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχι-
 λιοὶ καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπά-
 λοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἰ τις νόσφ.
 4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰγμα-
 λάτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ
 Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ
 στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ
 5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναλὸς ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν
 τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνα-
 τίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θεῖον αὐτῶν
 καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ
 τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ
 ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ
 Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
 δυνεύσων ἐδόκει ἴσθαι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς
 σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι
 ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι ολοῖτο χαρισέσθαι τῇ
 7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἐφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη
 αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οικι-
 σθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς
 Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
 θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίου ἀνέεται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρῆσαν διὰ τοῦ
 χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφεσῷ δὲ παρὰ
 τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐνεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὁπόσα ἐστὶν ἀγρεῦόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὄρατα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρείχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἤλλισκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρον, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι δὲ ἡ χώρα· ἢ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐν δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἴγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφτυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὄρατα. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασταί, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίττινον χρυσοῦ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.

ζουτο οἵπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὀρίοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον
 ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύονται τῆς χώρας.
 οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χω-
 3 ρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τού-
 τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
 ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 4 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ
 δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
 τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν,
 5 ἡρμῆνευς δὲ Τιμησίθεος· Ὁ ἄνδρες Μοσσυνοικοὶ, ἡμεῖς
 βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα
 γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν
 6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
 ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε
 ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήκασιν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
 7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
 8 αὐθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς
 ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
 9 βούλοιντο ταῦτα καὶ δέχοντο τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρῆσασθαι,
 ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἴοι τε
 10 ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
 ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ
 θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οὔτινες ὑμῖν συμ-
 μαχοῦνται τε καὶ τὴν ὁδὸν ἠγγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦγον τῇ ὑστεραία ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἰς ἐνέμενε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάξαντο ὧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέγραφα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κитτοῦ πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ καλτὸν ὡς ἔξπηχυν, ἔμπροσθεν μὲν λόγῃην
 ἔχον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτανίσκους 13
 δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρα-
 ματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα οἰάπερ
 τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύ-
 τατα τιανοειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. ἐντεῦθεν 14
 ἐξήρχε μὲν αὐτῶν εἰς, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐπορεύοντο
 ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ
 διὰ τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχότατον εἶναι.
 ὦκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς Μητροπόλεως 15
 καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσ-
 συνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ
 τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
 συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο,
 ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας πλεουεκτεῖν. εἶποντο δ' 16
 αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσ-
 ιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ
 χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν
 συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλή-
 νων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας
 βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ὄχοντο, καὶ ἀπο- 17

τεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς
 Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐγόρευον
 18 νόμῳ τιμῆ ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς
 τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελ-
 θόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες
 συγχοί· ὃ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, Ἄνδρες
 στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων·
 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γεγένηται.
 20 πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγε-
 σθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη
 ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν
 ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρ-
 βάροις ταυτὰ πράττειν ἅπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδάκασιν·
 ὥστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείφονται.
 21 ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις
 οὔσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ
 τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίους ἀνδράσι μα-
 χοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· ἣ
 δὲ ὑστεραίᾳ θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐάνυμον κατὰ ταυτὰ ταξάμενοι ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [ὀρθίων]
 ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν
 23 ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὗζωνοι κατα-
 τρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους ἀνέστειλλον οἱ
 τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάθην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ

οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ- 24
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ
 ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθύς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς 25
 ταῖς τῆς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον
 τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά,
 ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι
 ἐκ χειρὸς. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ ὁμόσε 26
 ἐχώρουν, ἔφηνον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν λείποντες
 ἅπαντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ
 μόνσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου φθοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάν-
 τες κοινῇ αὐτοῦ μένουσι καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν
 ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ,
 ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ 27
 Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὗρισκον θησαυροὺς
 ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων περυσινούς, ὡς ἔφασαν
 οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλάμῃ
 ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ζεῖαι αἱ πλείσται. καὶ δελφίνων 28
 τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὗρίσκετο τεταριγευμένα καὶ
 στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσ-
 σύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρνα δὲ ἐπὶ 29
 τῶν ἀνώγειν ἦν πολλὰ τὰ πλατεῖα οὐκ ἔχοντα δια-
 φυρὴν οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστω σίτῳ ἐχρῶντο
 ἔφοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος δὲ εὗρίσκετο ὅς
 ἄκρατος μὲν ὄξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότη-
 τος, κερασθεῖς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεῦοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασι τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
 παρήσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
 εὐπροσοδάτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 81 ρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπειχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεόν
 αἱ δὲ μεῖον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς
 82 κολλή ἢ χάρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις
 ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παιδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
 τευτούς, τεθραμμένους καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ
 λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος
 καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποιμίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμ-
 83 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐξήτουν δὲ καὶ
 ταῖς ἐταῖραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνες, ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι·
 84 νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες
 καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρ-
 βαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλείστον τῶν Ἑλληνικῶν νό-
 μων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν
 ἄπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, μόνου τε ὄντες
 ὁμοία ἐπραττον ἄπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό
 τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστά-
 μενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς
 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορευέθησαν ὀκτῶ σταδμοῦς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνοῦς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἤττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηξον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν

καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ Τιβαρηωνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμείναι κελεύσαντες ἔστε βουλευσάιντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταδυσάντων 3 τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντιες πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῆ προσίοιεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ Τιβαρηωνῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ στρατιά. πλῆθος τῆς 4 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλωνί μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλῆθος ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρώτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ 6 δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7 μνοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἔπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ 8 τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε Ἑλληνας ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομέ- νους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. ἀξιοῦμεν δὲ Ἑλληνας 9 ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν

- τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν
 10 πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρίται δὲ οὗ-
 τοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
 αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι·
 διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
 Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους
 11 κακὸν ποιήσητε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν
 δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
 λαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνάμεθα
 φίλον ποιείσθαι.
- 18 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγα-
 πῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσαμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ
 γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλλη-
 νίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζούντι μὲν, παρεῖχον
 γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ἀνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους
 15 αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον
 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς ὁποῖον τινῶν ἡμῶν
 16 ἐτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας διὰ
 φιλίαν ἢ πόλις συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν
 μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα,
 17 οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
 Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους καὶ περ βασιλέως

οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ μάλα φοβερούς ὄντας
πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δὲ 18
καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο
παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν
ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους 19
φατέ εἶναι, εἰ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν·
οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας οὔτε εἰσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμ-
πον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων
αἴτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, 20
ἡμεῖς ἤξειοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι·
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφωγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχτο αὐτὸ
τὸ χωρίον ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον
ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες
τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως
μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ 21
ἄλλοι, ὡς ὀρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρ-
εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν
δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἂ δὲ ἠπελλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ 22
Κορυβίαν καὶ Παφλαγόνας συμμαχούς ποιήσεσθε ἐφ'
ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφο-
τέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐπολε-
μήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Πα-
φλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέ- 23
ρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασόμεθα
συμπράττοντες αὐτῷ ἂν ἐπιθυμῇ φίλοι γίνεσθαι.

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις 24
τῷ Ἐκατανύμφ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένους, παρ-

ελθῶν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκουεν ἀλλὰ ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσί. καὶ ξενίους, ἣν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἢ δύνανται· 25 ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἢ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπνυθάνοντο ὧν ἐκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δύο πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ 2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλευόντο, καὶ ἤξιον Ἑλλήνας ὄντας Ἑλλήσι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὐνοῦς τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

8 Ἀναστάς δὲ Ἑκατόννυμος πρῶτον μὲν ἀπελογίσαστο περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλήσι πολεμησόντων σφῶν εἵποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλλήνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος 4 εἶπεν ᾧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἢ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλή λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι παρῆναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ

ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι 6
πολὺ πλείω ἔχομεν, εἴαν κατὰ θάλατταν κομίζεσθε· ἡμᾶς
γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλ-
λησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ
λεκτέα ἂ γινώσκω· ἐμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας 6
τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρω, καὶ
πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον 7
μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ
γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ
καθ' ἐκάτερά ἐστιν ὑψηλά, ἂ κρατεῖν κατέχοντες καὶ
πάνυ ὀλίγοι δύναιεντ' ἄν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ'
ἂν οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναιεντ' ἄν διελεθεῖν. ταῦτα
δὲ καὶ δεῖξαιμι ἄν, εἰ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι.
ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν ἦν αὐτοῖς 8
οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρεῖττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασι-
λέως ἱππείας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ
καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ 9
καὶ δυνηθεῖτε τὰ τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες, καὶ
ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχόμενοι τοὺς τε ἱππέας τού-
των καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἤξετε ἐπὶ τοὺς
ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὖρος τριῶν
πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ
πολεμίων πολλῶν ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν
ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἴριον, τρίπλεθρον ὠσαύτως·
τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίων, ὃν οὐκ ἂν
δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ
παρέχων; ὡς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ'
ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν 10
οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντά-
πασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς

Σινώπην παραπλευσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν·
ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε περὶ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία·
πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 41 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτειον φιλλίας
ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ·
οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύ-
την· οἱ δὲ ὑπώπτειον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ
περὶ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζονται.
οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πο-
12 ρεῖαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, Ὁ Σινω-
πεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορεῖαν ἣν ὑμεῖς συμβου-
λεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ
ὡς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν
13 πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γιγνώσκομεν
γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζε-
σθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἦττους τῶν πολε-
μίων ληφθησόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρα
ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐκέλευον πέμπειν
14 πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον Ἀρχάδα καὶ Ἀρί-
στανα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοῦν. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.
15 Ἐν δὲ τούτῳ τῶ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὄρωντι μὲν
ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὄρωντι δὲ καὶ πελτα-
στάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππείας
δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς, ὄντας δ' ἐν
τῶ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τσαυτῆ
δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῶ ἐδόκει εἶναι καὶ
χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν
16 κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῶ ἐδόκει μεγάλη,
καταλογιζομένη τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περι-

οικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὶν
 τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλιανὸν παρακαλέσας τὸν
 Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμπρακιώτην. ὁ δὲ Σιλα- 17
 νὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμεινῆ που ἡ
 στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν
 βούλεται καταμείναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι
 καὶ ἐαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς 18
 δ' ὁ Σιλιανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα
 ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισηκίλους θα-
 ρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθευσε θνύμενος Κύρῳ,
 διεσεσῶκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν 19
 ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.
 Τιμασίῳν δὲ ὁ Λαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς
 ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σιω-
 πέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐμποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν
 ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
 μείναι τοσαύτῃ δύναμει ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ
 Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,
 τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, Ἄνδρες, νῦν μὲν ὄρω- 20
 μεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ
 ἐπιτήδεια καὶ οἰκαδε ἀπελθόντας ὀνησαί τι τοὺς οἰκοί·
 εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰ-
 κουμένης ἐκλεξάμενοι ὅποιαν (ἂν) βούλησθε κατασχέειν,
 καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα
 μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπῃ ἂν
 βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα 21
 οἱ ἐμποροὶ ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς
 Τιμασίῳν ὁ Λαρδανεύς Εὐρύμαχόν τι τὸν Λαρδανέα
 καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
 ωπηεὶς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατῆσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμενος
 ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.
 Οὐ δεῖ προσέχειν μονῆ, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος
 οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ τινος θύεσθαι
 23 ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν,
 ἂν ἐκπλήτετε, ἀπὸ νομηγίας μισθοφορὰν παρῆξειν κυρι-
 κηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα,
 ἔνθεν καὶ εἰμι φυγᾶς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις·
 24 ἐκόντες γάρ με δέξονται. ἠγγήσομαι δὲ αὐτοῖς ἐγὼ ἔνθεν
 πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἔμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος
 καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρυαβάζου
 ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ
 τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερ-
 25 κυλίδῳ. ἀναστὰς αὐτίθις Θώραξ [ὁ Βοιωτίος], ὃς περὶ
 στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ
 τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν
 καὶ εὐδαίμονα ὥστε <ἐξεῖναι> τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἰκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ
 26 βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε,
 κἀγὼ καθάπερ Τιμασίῳν ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
 φορὰν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳνι οἱ Ἡρα-
 κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἔσλγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενο-
 28 φῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὡς ὁρᾶτε ὅποσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἔμμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσσεσθαι καὶ ἔμοι. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασιν μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον, τὰ 29
 ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἦδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ
 τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς
 φαίνοντό τις δόλος καὶ ἐπιβουλή ἐμοί, ὡς ἄρα γιγνώσκων
 ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε
 γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἢ ἤδη
 οὐ κείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, 30
 τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἄφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας
 ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἢ ἤδη, τὸν δὲ
 μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαν-
 τοῦ οἰκείους ἀφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα 31
 πέμποντας Ἑρακλεώτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ
 μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηρίας,
 καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθά βουλόμεθα
 μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι
 ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν
 λέγοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι.
 οὕτω γὰρ γιγνώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ 32
 νηυὶ δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπι-
 τήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ
 τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ
 γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφήν δύνασθε λαμ-
 βάνειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι 33
 ἄπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐάν τις

μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρόν ἐν ἀσφαλεὶ εἶναι πᾶν
 τὸ στρατεύμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτῳ
 δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.
 84 ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον
 εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ
 ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπέλιον αὐτῷ ὅτι εἰ λήφονται ἀπο-
 85 διδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ
 ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη καὶ
 Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμποσι,
 τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θῶρακι
 86 ἐψευσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκ-
 πεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν
 μισθοφορὰν ὑπέσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ
 τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκρίναντο ἃ πρόσθεν
 ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου,
 ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφος δὲ οὐκ ἔπαρῆν,
 ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι
 αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ
 87 πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου
 δὲ ὑδροῦς ἐτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν·
 ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα
 ἀποδείκνυται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεύς γνώμην οὐκ ἐκ-
 κλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον
 πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποίησαν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταρπιό-
 μενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς
 ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄρειν τοὺς στρατιώτας
 2 ἔξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίνοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· [ὄσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν.] ἐπεὶ δὲ ἤσθάνετο Ξενοφῶν, ἔδοξε αὐτῷ 3 ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ εἶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδρα- 4 μον καὶ μάλα ἐμοίμως. ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἤλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὅδε.

Ἄκουω τινὰ διαβάλλειν, ὃ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ 5 ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν, οὐ χρεῖ μὲ ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνονται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δέ, εἴρη, ἴστε 6 δῆπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δὲ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἑσπ. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναίτο ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται 7 δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἔξω τῷ Πόντῳ εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰσὼ εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ εἰσὼ εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαλεῖν ὁπότεν νότος πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ ὁπότεν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8 ἐν ἐνὶ πλοίῳ κλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατέν. πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ κλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς 9

ἐξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς
 Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαλνόμεν εἰς τὴν χάραν· γνώσεσθε
 δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
 ὁ ἐξαπατηκῶς εἷς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξαπατημένοι ἔγγυς
 μυρίων ἔχοντες ὄπλα. πῶς ἂν οὖν ἀνὴρ μᾶλλον δοῆ
 δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος;
 10 ἀλλ' οὗτοι εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κάμολ
 φθονούτων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ
 δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κα-
 λύω ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
 μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
 ἐργηγορῆσαι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον·
 τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τιμὴν ἐμποδῶν
 εἶμι; παρήμι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθὸν τι ποιῶν ὑμᾶς
 11 φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ
 εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἐξαπατηθῆναι ἂν
 οἶεται ταῦτα ἢ ἄλλον [ἐξαπατηῆσαι ταῦτα], λέγων δι-
 12 δασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἐχητε, μὴ ἀπέλθῃτε
 πρὶν ἂν ἀκούσητε οἶον ὄρω ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον
 πρᾶγμα· ὃ εἰ ἐπεισι καὶ ἔσται οἶον ὑποδείκνυσιν, ὥρα
 ἡμῖν βουλευέσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοι τε
 καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν
 18 καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων. ἀκούσαν-
 τες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὅτι εἶη καὶ
 λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἀρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ
 που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς
 Κεραισυντιοῖς, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλων
 ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον, δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες
 εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντες
 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρτεος ὁ

λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
 νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορ-
 θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενευόητο δέ, εἰ λάβοι τότε 15
 τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰςβᾶς
 δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι
 ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συναμολόγησαν αὐτῷ οἱ
 ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρα- 16
 καλέσας οὖν ὀπόσους ἐπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον.
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συχνοῦς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασσοῦντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἧ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἔξορμαῖμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασσοῦντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
 ρασσοῦντιοὶ λέγουσιν, ἀφικνουῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρήζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασσοντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἦδεσθαί
 τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξει τὰ
 γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας. τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν 19
 ἐτι ὄντας ἐν Κερασσοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποδνήσκουσι
 τρεῖς ὄντας οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 20
 ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασσοῦντιοὶ καὶ λέγουσι

τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα
 τε τοῖς γεγενημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς
 Κερασούντιοις ὅπως ἂν ταπειήσαν οἱ τῶν Ἑλλήνων
 21 νεαροὶ. συγκαθήμενοι δ' ἐξωθεν τῶν ὀπλῶν ἐξαίφνης
 ἀκούομεν θοοῦ βου πολλοῦ Παῖς παῖε, βάλλε βάλλε, καὶ
 τάχα δὴ ὀρώμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας
 22 ἐν ταῖς χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν
 Κερασούντιοι, ὡς δὴ καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς
 πρᾶγμα, δεισαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ
 23 νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ εἶδισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς
 αὐτοὺς καὶ ἠρώτων ὅτι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν
 μὲν οἱ οὐδὲν ἤδισαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς
 χερσίν. ἐπεὶ δὲ εἰδότε τιμὴν ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγο-
 24 ρανόμοι δεινότερα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. ἐν τούτῳ τις
 ὄρα τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀπο-
 χωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἡ
 25 σὺς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἵενται ἐπ' αὐτόν. οἱ
 δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας καθ' αὐτούς,
 σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ
 καὶ ἐμπέπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συνεισέπεσον δὲ καὶ
 ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐκνήγιστο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν
 26 ἐπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδὲν,
 εἶδισαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπταῖοι.
 εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἐστὶ, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις
 27 ἡμῖν ἐστὶ τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἐσεσθε
 κύριοι οὔτε ἀνελεύσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε
 καταλύσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ'
 ὅτι ἂν θέλῃ. κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ
 εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακαυόντες τούτους
 οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκούσαι

τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς 28
 ἄπαντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται,
 ὅστις δὲ ἂν ἐαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλη λέγειν
 Βάλλε βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατα-
 κανεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλη ἄκριτον, ἦν
 ὧσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα 29
 δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ ἀνθαίρετοι οὗτοι στρα-
 τηροὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν
 ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλίεον οὐ δούς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας
 μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλευσάντες 30
 τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰς Κερασσοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι
 ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακαίνοντες ἐκίλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνεῖσθαι. τίς
 γὰρ ἐθέλησει κῆρυξ εἶναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασσοντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν 31
 οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιού-
 των ἰσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μέντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοι-
 αῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ,
 πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιούντες
 ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἦν ἀλλήλους
 κατακαίνωμεν; πόλις δὲ φίλια τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις 33
 ἂν ὄρεῃ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἦν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες
 φαινόμεθα; οὗ δὲ δὴ πάντων οἴόμεθα τεύξεσθαι ἐπαι-
 νου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινεύσειεν; ἡμεῖς

μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

- 34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγούς
- 35 ἐποίησαντο. παραιοῦντος δὲ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στράτευμα καὶ ἐγένετο καθαρισμός.

- VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὧφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἰκοσι μνᾶς, Σοφαινετος δέ, ὅτι αἰρεθεῖς * * κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγορήσαντινες φάσκοντες παλεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ
- 2 ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα τοῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὅπου καὶ ῥίγει ἀπαλλύμεθα
- 3 καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότης, οἴνου δὲ μηδ' ὄσφραλνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι.
- 4 ὁμῶς δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἦττον τί σε καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἔκαιον; ἀλλ' ἀπήτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων
- 5 ἐπαρφύνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο

αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ
 τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίλονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν
 συσκήνων ἐλεύθερος ὢν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγνῶσκαι 6
 αὐτὸν καὶ ἤρτο, Ἦ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών;
 Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠγάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν
 συσκήνων σκευὴ διέρριψας. Ἄλλ' ἢ μὲν διάρριψις, 7
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις
 ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβὼν
 ἅπαντα σᾶ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας
 τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη
 καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνα- 8
 σθαι πορευέσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
 ἐγίνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἶη· ἠγάγκασα δὲ σὲ τοῦτον
 ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, πολέμοιοι
 ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, 9
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθις
 σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιὼν βόθρον ὀρύττοντα ὥς
 κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήγνον σε.
 ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, 10
 ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῆ ἄνθρω, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα
 γε βούλεται· ὥς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἐπαισά
 σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδόντι εἰκέναι ὅτι
 ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἤττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι 11
 ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες
 ἀποθανοῦμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
 κατορυχθῆναι; τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὥς ὀλίγας παί- 12
 σειν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη.
 ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, 13
 ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώ-
 ζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε λόντων καὶ

μαχομένων ὅπου θεοί, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις
 προθέοντες ἀρκάζειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν.
 εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεν, ἅπαντες ἂν ἀπαλώμεθα.
 14 ἦδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀν-
 ἴστασθαι ἀλλὰ προτέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ
 ἔπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ
 χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζο-
 μένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς
 15 μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαντῷ οὖν πεῖραν
 λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον
 καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρί-
 ζεσθαι παρῆλθε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐσθίων ὑπουργὸν ὃν τῷ
 τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆκεσθαι τοὺς
 τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε
 16 παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ
 φαστάνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πύξ, ὅπως μὴ
 17 λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίλοιτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἰ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ
 τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις
 ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν
 18 ἤξιον λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν
 ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ
 γονεὺς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ
 19 κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομί-
 ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνδυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ
 σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θαρσύτερός εἰμι
 νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅπως οὐδένα
 20 καίω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ

θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ νεύ-
ματος μόνου ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν πρῶτος τοῖς ἐν
πρώτῳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρῶτῳ; ἐκὰνὰ
γὰρ ἐν τῷ τοιοῦτῳ καὶ μικρὰ ἁμαρτηθέντα πάντα
συνεπιτρίβει. ὅτι δὲ δικαίως ἐπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς 21
κατεδικάσατε· ἔχοντες ἕλιφῃ, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
ἔξῃν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτα-
κτοῦντα ἐπαίετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οἶμαι γάρ, εἰ
ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε καλί-
στους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης 23
ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὡς κάρων ἀσπίδα μὴ
φέρειν, νῦν δέ, ὡς ἀκούω, Κοτυφοριῶν πολλοὺς ἤδη
ἀποδέδωκεν. ἦν οὖν σφρονηῖτε, τούτων ἀναντία ποιή- 24
σατε ἢ τοὺς κύνες ποιούσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνες τοὺς
χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδάσει, τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι,
τούτων δέ, ἦν σφρονηῖτε, τὴν νύκτα μὲν θήσετε, τὴν
δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι εἰ 25
μὲν τιμι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε,
εἰ δὲ τῶ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρυξα
ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξέπορίσά τι, τούτων
δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιῶντα
ἐκήρυσσα οὐδ' εἰ τινα ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς
ἔδονάμην, οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίστατο καὶ ἀνεμίμνησκον.
καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

I. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἔξων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλάπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὐ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νικτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
 ἐπειρωῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλή-
 2 λους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε
 Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας
 πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας
 ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἕλληνας μῆτε ἀδικεῖν
 3 μῆτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ
 μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσονται, ἐπὶ ξένια
 δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 4 ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. θύσαντες δὲ
 βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν
 ἀρκοῦσαν παρῆχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σάμφοσιν
 ἐδείκνουν, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς
 5 ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγί-
 νοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θράκες
 καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὄπλοις καὶ ἤλλοντο
 ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο·
 τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει
 6 [πεπληγέναι τὸν ἄνδρα]· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πρῶς καὶ
 ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὴν

ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήκει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθῶς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες 7 ἀνέστησαν, οἱ ἄρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν, ὁ μὲν 8 παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ξευγηλατεῖ πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ξεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐπόλουν ἐν θυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δῆσας τὸν ἄνδρα [καὶ] τὸ ξεύγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ξευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βούς ξεύξας ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰς-9 ἦλθεν ἐν ἑκατέρῃ τῇ χειρὶ ἔχων κέλτην, καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντικατατομένων μιμούμενος ὤρχετο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο τὰς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδίειντο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὤρχετο· κρούων τὰς πέλ-10 τας καὶ ᾠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν θυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπιόντες] 11 οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύνατο κάλλιστα ἤσαν τε ἐν θυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον θυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐκαιάνισαν καὶ ὤρχησαντο ὥσπερ ἐν τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. ὀρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. ἐπὶ 12 τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἄσπινδα δοὺς κούφην αὐτῇ. ἡ δὲ ὤρχησατο πυρρόλῃην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13

κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο εἰ καὶ γυναῖκες συναμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- 14 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα-
τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλα-
γόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει
παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλοον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι
δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους
16 καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τρίτην ἔχων. καὶ οἱ μὲν
στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἦκειν· ὁ δ'
ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοῖ αὐτοὺς καὶ
Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχεσθεο
Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν
17 αὐτοῖς ἔσσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἐμειναν οἱ
στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν
ἐγγὺς γίνεσθαι, ἦδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆγε αὐ-
18 τοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἰκαδε ἀφίκωνται. ἠγγή-
σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυ-
αρχίας οὐσίας δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι
καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι θεοὶ λαυθάνειν, μᾶλ-
λον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐὸ θεοὶ φθάνειν, ἤττον
ἂν ὑστερῆσειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν· τὸν δ' ἐρ-

προσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικῶσης ἔπραττον πάντα οἱ
 στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενουοῦντο, ἐγράποντο ἐπὶ τὸν 19
 Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιδόντες αὐτῷ
 ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύ-
 μενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ 20
 τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι πρὸς τοὺς
 φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι
 αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρα-
 τιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν 21
 αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε
 δ' αὐ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ
 τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ [καὶ] κίνδυνος εἶη καὶ τὴν
 προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἤπορεῖτο. ἀπορου- 22
 μένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς
 θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο λερεῖα
 ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν
 ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ
 ἐνόμιζεν ἐωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνει-
 μελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ- 23
 σου ὄρματο Κύρῳ συσταθησόμενος, ἀετὸν ἀνεμιμνή-
 σκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι,
 ὅνπερ ὁ μάντις (ὁ) προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
 μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς, καὶ ἐνδοξος, ἐπὶ-
 πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
 ἀετῷ καθήμενῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
 οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν
 τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ 24
 θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε εἰ
 αἰροῖντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

- 25 ἡ δὲ στρατιὰ συνήλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πᾶν τι νομίζω
- 27 ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὄρω γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
- 28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐδὸς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὄρω ἔγώ, δοκοίην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
- 29 ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην. ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ἂν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θανάσαιμι εἰ τίνα εὐροίτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
- 30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὥς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς
 ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος
 τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα 31
 πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη,
 ὡς πάννυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας,
 ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἤσθανόμην, ἐθυό-
 μην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν· τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν
 ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν
 τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι
 τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον 32
 αἰρουῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρθε, παρελθὼν εἶπεν,
 Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγὼ γε ἐστα-
 σίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ἀνή-
 σατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διεβαλλεν
 αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐθύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν
 σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳνι μᾶλλον
 ἄρχειν συνθελεῖσθαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρα-
 τεύματος ἢ ἐαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, 33
 ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν
 ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὐρίον,
 εἰάν πλοῦς ἦ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἐστὶ εἰς Ἡρά-
 κλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκείσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν·
 τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἕλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐνταῦθεν τῇ ὑστέρῳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπλεον II
 καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ [παραπλέοντες ἐθεώ-
 ρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται
 ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν
 τοῦ Θερμάδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἴριος, ἔπειτα δὲ τοῦ
 Ἄλλου, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παρα-
 πλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα

- 2 Μεγαρέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρα
 καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιάδι Χερρονήσῳ, ἐνθα
 λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι
 ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύουσι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος
 3 πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἕλλησιν οἱ
 Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μαδίμνους τρις-
 χιλίους καὶ οἶνου κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἰκοσι
 καὶ οἷς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου φεῖ ποταμὸς
 Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο κλέθρων.
- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγόντες ἐβουλεύοντο τὴν
 λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
 χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκαν
 Ἀχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στράτηγῶν
 ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
 γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
 σιτία· ὀπόθεν δ' ἐπισιτισιάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν,
 εἴρη. ἐμοὶ εὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεάτας μὴ ἔλα-
 5 τον ἢ τρισχιλίους κυζικηνοῦς· ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλα-
 τον ἢ μυρίους· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα
 ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι
 ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι.
- 6 ἐντεῦθεν προβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρί-
 σοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα.
 οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἄμφοιν γὰρ ταῦτὰ ἐδόκει
 μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλιαν ὅ,τι μὴ
 7 αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐκεῖ δ' οὗτοι ἐδόκουν ἀπό-
 θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκανα Ἀχαιὸν καὶ Καλλί-
 μαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι
 ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα· τὸν δὲ Λύκανα ἔφασαν
 8 καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες;

δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευσέσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθύς τὰς τε χρήματα ἐκ τῶν ἀργῶν συνήγουν καὶ τὴν ἀγορὰν εἴσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφάνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς 9 ἠτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλιμαχός τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. οἱ 10 δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναίων Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς, τὸ δ' ἄλλο στρατεύμα οὐδὲν εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σωφρονοῦσιν, αὐτοὶ 11 συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ περικῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρισόφου 12 εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῶ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγούς αἰρουῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικῆσεως ὅ,τι δοκοῖη τοῦτο ποιεῖν. ἢ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφου ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρᾳ ἕκτη ἢ ἑβδόμῃ ἀφ' ἧς ἠρέθη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν <μεινάν- 13 των> τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεὶν αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριήρεις ἔχων ἤξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεύσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς 16 ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τρίγα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ κλειούς ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὄπλιται πάντες, Χειρισόφῳ δ' ὄπλιται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες, Ξενοφῶντι δὲ ὄπλιται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἱππέας.

17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλείστα· καὶ ἀποβαλίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς Θρά- 18 κης. Χειρίσοφος δ' εὐθύς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἔπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦει· 19 καὶ γὰρ ἠσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεωτίδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορευ-
 ονται εἰς τὰς πρώτας κόμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς
 τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα-
 τηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην· ὅποια δὲ μελίων
 ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συν-
 3 εβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλλεσεσθαι·
 καὶ ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλα-
 βόν καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θραῖκες 4
 ἤθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτα-
 σταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συν-
 ελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν
 Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ
 πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμά- 5
 χοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει
 χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα
 ἀποκτιννύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου
 τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἠγήσανδρου ὀκτὼ μόνους
 ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἠγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6
 δὲ λόχοι συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ
 πραγμάτων· οἱ δὲ Θραῖκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ
 εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρ-
 ρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν
 λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ
 ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρρου·
 καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν 7
 γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστήν οὔτε
 ἱππέα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον·
 ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, φασίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ
 ἄλλῃ ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν 8
 δὲ οὐδεῖς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου,

ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ
 9 Θρᾶκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλή ἦν, διελέγοντο περὶ σπον-
 δῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἠμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ
 οὐκ ἐδίδουσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπησ λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς καταθέοντες
 ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ
 ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰ που ἦσθη-
 11 ται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον
 πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ
 λόφου, οἱ δὲ Θρᾶκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἰεν
 αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύ-
 λαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἰεν ὅποι δέοι· σκοποῦς
 δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν,
 12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνήσκουσιν, οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκεῦνται. νομίζω δ'
 ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν
 σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων,
 13 οὕτω δὲ τεθαρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα
 βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶν, σὺν ἐκείνοις
 μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυ-
 16 νεύωμεν. ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίψωμεν ἂν οὐδαμῶς ἐνθὺνδε·
 (14) πολλή μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι,
 πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμοι πλη-
 σίου· εἰς Κάλπησ δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ
 μὲν οὔτε πλοιά ἐστὶν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ
 17 αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστί τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ
 (15)

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κίκιον ἔστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντας εἰς ταυτόν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι. ἀλλὰ χρῆ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλληνας τοσοῦτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς Ἰσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας ὡς πλέον⁽¹⁶⁾ φρονοῦντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμότερους ἐκείνων καταστῆσαι. ἀλλ' ἐπεσθαι χρῆ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο-¹⁴ πεδενσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι⁽¹⁷⁾ εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίῳν ἔχων τοὺς ἱππέας προελαννέτω ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπίετω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

Ταῦτ' εἰπὼν ἠγείτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνῆ-¹⁵ των ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ⁽¹⁸⁾ ἄκρα, ὅπως εἰ πού τί ποθεν καθορῶεν, σημαίνοιεν· ἐκέλευς δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ. οἱ δὲ ἱππεῖς σπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον,¹⁹ καὶ εἰ πελασται ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἰ τιμι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι ἐδόκει καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὦρα ἦν,²⁰ κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπειχον δὲ ὡς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαον. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατα-²¹ σβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακᾶς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι

τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ
 22 ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες
 τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς
 ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἐνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες.
 καὶ οὐχ ὀρῶσιν οὔτε φίλιον στρατεύμα οὔτε πολέμιον,
 [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ
 23 στρατεύμα] γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα
 καὶ βουῖς καταλελειμμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα
 ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατα-
 λελειμμένων ἐπνυθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες εὐθύς
 ἀφ' ἐσπέρας ᾤχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλ-
 ληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.

24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρίστη-
 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα
 συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευό-
 μενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ
 τὴν [ἐπὶ Κάλπης] ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς ταῦτόν,
 ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
 25 φούς. καὶ ἐπνυθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα
 τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ᾤμεθα
 ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκέθ' ἔωρῶμεν,
 τῆς νυκτὸς ἦξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ πολέμοι
 δέ, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον·
 26 σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ᾤμεθα ὑμᾶς πνυθο-
 μένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας
 ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠύλλιζοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὁ

καλεῖται Κάλπη λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀρξαμένη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστὶν εἰς Ἡρά- 2 κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θραῖκες Βιθυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας. ὁ δὲ Κάλπη λιμὴν ἐν 3 μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκειμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπροσβάξ, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μείον εἰκοσιν ὀργυιῶν, ὁ δὲ ἀγῆν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ ἀχέου χωρίον ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' 4 ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν 5 ἀνήκει ὅσον ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλέον ἢ ἐπὶ εἰκοσι σταδίους θασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν 6 αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδυόκτους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἑλαῶν. ἡ μὲν 7 χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ ** πόλισμα ἂν γυνόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσει πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκτελευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρημάτων αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ κρᾶττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταυτόν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθάπερ ἐπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συννευγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὔρισκον, κενοτάφιον

10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνηγες δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἰερώννυμος Ἕλληος

11 λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆ διχα τὸ στρατεύμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιούσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπίεσαι ἢ περ πρόσθεν εἶχε τὸ στρατεύμα

καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτελελευτήκει φάρμακον πικρὸν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέαν Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστάς εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες 12 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς εἶοικε, [δῆλον ὅτι] πεξῆ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχομένους εἰ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμοι ἀνατεθαρρήμασι. ἐκ τούτου ἐθύνοντο οἱ στρατηγοί, μάντις 13 δὲ παρῆν Ἀρηξίαν Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμπρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀπόδῳ εὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ 14 τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρὶον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά οὐ γίνεται ἐπὶ ἀπόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὔριον 15 παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἰ τις εἴη, παραγγέλλας παρεῖναι ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθνε· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ 16 δὲ πάλιν εἰς τρις ἐπὶ τῇ ἀπόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὡ 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὀράτε, τὰ ἱερά οὐπω γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὀρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστάς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίνεται 18 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος

- πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου
 19 ἄρμωστῆς μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ τού-
 του δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια
 ἀνάγκη ἦν ἐξεῖναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς,
 καὶ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν λόντες
 τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
 ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
- 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραία ἐθύετο, καὶ σχεδὸν τι
 πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκκυλοῦντο περὶ
 τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 21 ἐξῆγον μὲν οὗ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν,
 Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες <τὰ σκεύη> ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι τοιμεν, ἴσως ἂν
 22 τὰ ἱερά προχωροίη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δεῖν εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ
 θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν,
 βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθύεσθαι εἰ
 τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.
- 23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου
 μέρος, ἐπεὶ δὲ εἴωρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρών τινα
 ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κάμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὄθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 λέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξ-
 ἔρχονται δὲ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ
 24 ἄλλοις ἀγγελοῖς εἰς δισχιλλοὺς ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ
 ἦσαν ἐν ταῖς κάμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φααρναβάζου ἱππεῖς

πρῶτοι· βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκαλωῦσαι
 τοὺς Ἕλληνας μὴ ἔλθειν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφηνγον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφηνόντων εἰς τὸ στρατό-
 πεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτη
 τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα
 ἱερεῖα, σφραγισάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι
 τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς 26
 ἀνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν
 ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως
 ἔχοντες ἐδεικνοποιοῦντο, καὶ ἑξαπλῆς διὰ τῶν λασίων
 τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς
 μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.
 καὶ κρανηγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα πάντες ἑδραμον οἱ 27
 Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυ-
 κτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν
 δὲ τοῖς ὄπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι λιανοῖς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἤγουντο· οἱ δὲ
 εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἴσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς
 πύλας. καὶ πλοτον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφιτα ἄγον καὶ
 ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' 2
 ἐξὸδῳ, καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου.
 καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὄρα ἄετον αἴσιον
 ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν
 Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὄπλα τίθενται, 3

καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν
τοῖς ὄπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ
4 καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ
οὐ· ἐδόκει γὰρ κράτιστον εἶναι τοῦτον φύλακα κατα-
λιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ
οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυρόμενοι μὴ
ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς
ὑπὲρ πέντε καὶ τετραράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμμενον,
5 οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια
διεληλυθέναι ἐπέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ
κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νε-
κροὺς ἔθαπτον πάντας ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρασ.
6 ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν
οὐρὰν αὐθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτά-
φων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν
ἡ στρατιά. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦγον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν,
ἐνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συννεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες
τὸ στρατεύμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια
ὄ,τι τις ὄρῳ ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὄρῳσι
τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ
τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἱππέας τε
πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθίνης
8 ἦγον παρὰ Φαρναβάξου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ
κατείδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες
αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθὺς
Ἀρηξίων [ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων] σφαγιάζεται, καὶ
9 ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὲ
Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπι-
τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἕν' ἅν που δέη

ὧσιν οἱ ἐπιβοηθήσουτες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκραίους.
 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ἵμεῖς μὲν τοίοντι, ἔφη, προ-
 ηγείσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ
 ὠφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
 τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ 11
 τούτου οἱ μὲν ἤσυχτοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς ἀφελῶν τὰς
 τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ
 τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὡς πλῆθρον·
 Σαμόλας Ἀχαιῶς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ
 μέσῳ ἐχώρισεν ἐπεσθαι· Πυρρίας Ἀρκᾶς ταύτης ἤρχε·
 τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτη
 ἐφειστήκει. προλόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι 12
 ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ
 διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. καὶ ὁ Ξενο- 13
 φῶν θαυμάσας ὅτι τὸ ἰσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
 ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
 συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ἂν τῶν στρα-
 τηγῶν ὅτι βουλήσ οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦ-
 τον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβῶν ἐλεξεν, 14
 Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὧ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προ-
 ξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὀρῶ δεομέ-
 νους ὑμᾶς εἰς ἀνδριότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ 15
 οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν
 γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν
 ὁπότεαν ἀπίωμεν ἔφονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὁρᾷτε δὴ 16
 πότερον κρεῖττον ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
 πολεμίους δεῦσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπίεναι 17

- ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίωσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἥδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιόην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὕμεις ἐλάττειτε αὐτούς δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμεθα
- 18 ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάοντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ
- 19 ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω δ' ἐγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύεσθαι χωρίων. πῶς γὰρ δὴ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἂ διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται;
- 20 ἦν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σίτος ᾧ θρεφόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἦν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια
- 21 οὐκοῦν νῦν κρείττον ἡρισθηκότας μάχεσθαι ἢ αὐρίων ἀναρίστους. ἄνδρες, τὰ τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἷ τε οἰωνοὶ αἰσιοὶ τὰ τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἐτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν θέλωσι σκηνηῆσαι.
- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἠγείσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἠγείτο, παραγγέλλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ κατὰ
- 23 τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπῃ ἦν ἐξεμηρῶντο. ἐπεὶ δὲ διεβήσαν, παριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν, Ἄνδρες,

ἀναμιμνήσκεσθε ὄσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε
 ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύ-
 γοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς
 Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ 24
 ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομασί. ἡδύ τοι ἀνδρείον τι
 καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς
 ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ 25
 ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἐκατέ-
 ρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
 παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὄμιον
 ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν
 καθέντας ἔπεσθαι βᾶδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν.
 ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγε-
 μών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν
 τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες 26
 πελτασταὶ ἔθειον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν·
 οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὤρμησαν, οἱ θ' ἱππεῖς καὶ τὸ
 στίφος τῶν Βιδυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς.
 ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηυτίαξεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπιτιῶν ταχὺ 27
 πορευομένη καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἐπαιάνιζον
 καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίσταν,
 ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἐφευγον. καὶ 28
 Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτί-
 νυσαν ὄσουσπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ
 οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα
 διωκόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα

οὐ πελασται ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτῶν διεσπάρη
 ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ Ἰππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ
 30 τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληες τὸ τε
 Φαρναβάξου Ἰππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιδυνοὺς
 Ἰππέας πρὸς τοῦτο συναθροισζομένους καὶ ἀπὸ λόφου
 τινὸς καταθεωμένους τὰ γιννόμενα, ἀπειρήεσαν μὲν,
 ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἴτεον εἶναι οὕτως ὅπως
 31 δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύσαιντο. συνταξά-
 μενοι δὲ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμοι Ἰππεῖς φέ-
 γουσι κατὰ τοῦ πρηνουῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ Ἰππέων διω-
 κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ
 Ἕλληες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώκοντες· ὅψε γὰρ ἦν.
 32 ἐπανελθόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, ση-
 σάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίῳ
 δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατοπέδον.
 VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἐναντῶν
 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅσοι
 ἐδύνατο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα.
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδρακόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
 στρατεύμα ἀναπανόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον <οἱ> ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίλοι πᾶν τὸ στρα-
 τεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἐδοξεν
 3 εἶναι. ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνούντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγον, ἀκούον-
 4 τες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἐπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμοι ἤδη οὐ πλησίον ᾤκουν πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίξει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἀπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται δὲ δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανε δὲ τὸ στράτευμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῶ λέγουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσι ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἶη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἀρπάξουσιν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάξοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἤγγε τινα· περιτυχῶν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδρισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἐφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἐφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατέκαλύον τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἶη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἶη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολεμίους. ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη

γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ
11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀρασίας διὰ τέλους
φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ
Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον
τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ'
ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι
12 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστὰς ἐλεξεν, Ὡ ἄν-
δρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι
τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέαν-
δρος ἄπεισιν ὡσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἐλ-
ληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προ-
εστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμόνιον
13 ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν
οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα
δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις
μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνό-
μους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος
ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἦξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι
14 καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὔτε
ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε θνοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς
Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύσῃ
καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πείθονται αὐτοῖς.
15 ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀρασίας ταῦτα, εἰ
μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς
τῆς αἰτίας καὶ Ἀρασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀρασίας φήσῃ ἐμέ-
τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἰ
ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
16 ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑπέξω τὴν δίκην. φημί

δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρίναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολειμμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὥς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγώ, ὧ 17
 ἄνδρες, ὄμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεύσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δὲ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Λεξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἑμαντόν, 18
 ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σῶξοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλεάνδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
 ἢ στρατιὰ οὐστῖνας βούλοιο προελόμενον ἰέναι. ὁ δὲ προεἴλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλεάνδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
 Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἢ στρατιὰ πρὸς σέ, ὧ Κλεάνδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε ἕνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιούσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλη πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν 21

ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφειλόμ-
 νος Δέξιππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ καινεύ-
 22 κελύσας Δέξιππον. τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγα-
 θὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρα-
 τιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἠησάμεθα παρὰ
 Τραπεζουντίων ἐφ' ᾧτε πλοῖα συλλέγειν ὡς σωζόμεθα,
 καὶ ἀποδράντα [Δέξιππον] καὶ προδόντα τοὺς στρα-
 23 τιώτας μεθ' ᾧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους
 ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν
 εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.
 ἦκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπίοντι-
 ας τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἐλ-
 24 λάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ
 ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, [καὶ μὴ τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀποδράντων], εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων
 ἐποίησα. νόμιζε δ', ἐάν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνης, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκῶς εἶη· οὐ μέντοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βίᾳ
 χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς
 26 νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε κατα-
 λιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε
 πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιάν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα ἐτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι
 27 τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε,
 εἰ καὶ οἶσι με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔκαιον οὐ-
 δένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἶη τὰ
 πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὁπότε
 ἢ στρατιὰ ἐξίει ἰδίᾳ λήξοιτο, δημόσια εἶναι τὰ λη-

φθίντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος 28
 ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ
 μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν φήτρην τὰ
 χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τό-
 νυν συναίτιος εἶ, κατὰμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βου-
 λευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν 29
 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμ-
 ψαι [ἄνδρας] πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
 τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
 τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
 καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἔδοκον ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι
 Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὸ ἄνδρε.
 ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἐχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, 31
 τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφείτο ὅτι ἐβούλου
 ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων
 νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τὸ
 ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
 χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου 32
 τυχόντες ὑπισχνοῦνται σοι ἀντὶ τούτων, ἣν βούλη
 ἡγείσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ὦσιν, ἐπιδεῖξιν
 σοὶ καὶ ὡς κόσμιοὶ εἰσὶ καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-
 θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
 δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33
 ἐαντῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δεξίππον καὶ σφῶν τῶν
 ἄλλων οἶος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστοις νε-
 μαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ τὸ σιῶ, 34
 ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρε
 ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ
 παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ

οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίσταται ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

- 85 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπήλθον, ἔχοντες τὸ ἄνδρος· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ εἴωρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἐτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι
- 86 αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένην αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίννετο τὰ ἱερά, συγκαλίσσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἔμοι μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκέλευε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυναμέθα κάλλιστα.
- 87 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθήμενοι τὸν σίτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
- 88 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἕκτατοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καληθονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

[Z.]

[Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου I. ἐπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπέ-
 Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον
 ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἐξιόντες καὶ
 ἐκπλέοντες ἐπόλουν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο
 ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδή-
 λωται.] ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα- 2
 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ [χώραν] στρατεύηται, κέμψας
 πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ
 ᾧ, εἶδετο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀνα- 3
 ξίβιος μετεκέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς
 Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαλεν, μισθοφορὰν
 εἶσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν 4
 βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ
 ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο
 ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα
 ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεῦθης δὲ ὁ Θραξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5
 Ξενοφῶντα συμπροθυμείσθαι ὅπως διαβῆ τὸ στρα-
 τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ
 μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατεύμα δια- 6
 βήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε

ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ.

- 7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοῦς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσω. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτιζέσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ 8 ὀκνηρῶς συνσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμολογῆ ξένος γεγεννημένος προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποκλευσόμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμι τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεό- 10 μνοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἄλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς <συμ> πορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ- 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν 12 ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. κατ' ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰσθήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες συγ- 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς λοχα-

γούς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν
 Θορακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ
 πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς
 Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσεται. ἐπ- 14
 ακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἣ καὶ τῶν
 λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν
 στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέ-
 μιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους θεοὶ
 πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θοράκης. ἐν ᾧ δὲ 15
 ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα
 θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς ἄλλιν εἰς τὸ τεῖχος
 εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον
 προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ
 τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον 16
 τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικαίωτα πάσχοιεν ἐμβαλ-
 λόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχέσειν τε τὰς πύλας
 ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθρον ἐπὶ 17
 θάλατταν καὶ παρὰ τὴν γηλὴν [τὸ τεῖχος] ὑπερβα-
 νουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἐνδον
 ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις
 πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίλαις τὰ κλειθρα ἀνα-
 πεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δεισας μὴ 18
 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ
 γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἐαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει
 καὶ συνεισπίπτει εἰσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ 19
 δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον,
 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
 οἰκαδε, ὅσοι δὲ ἐνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ
 καθείλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοντο,

πάντες δὲ φροντο ἀπολαλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.
 20 ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα-
 ξίβιος καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἄλιευτικῷ κλοῖφ
 περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται
 ἐκ Καλχηθόνοσ φρουρούς· οὐ γὰρ λιανοὶ ἐδόκουν εἶναι
 21 οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ
 καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ᾧ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γε-
 νέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
 ἄνδρας τοσοῦτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς
 22 ὀνήσαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Ἄλλ' εὐ γὰρ λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τοῦτω
 ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· [βο-
 λόμενος αὐτοὺς κατηρεμῆσαι]· καὶ αὐτὸς τε παρηγγί-
 23 ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν [καὶ εἰσεσθαι
 τὰ ὄπλα]. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑπ' ἐαυτῶν ταττόμενοι οἱ ἑ-
 24 τασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήμεσαν. τὸ
 δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ Θρηῖκιον
 καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖτο
 τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιάν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργίλεσθε, ᾧ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατά-
 μενοι οὐ θανατάξω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαρίζομεθα καὶ
 Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμη-
 26 ἐνθυμείσθε ἃ ἔσται ἐντεύθεν. πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα
 ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος
 δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάξειν δὴ πάρεστιν, ἑώρα-
 27 κότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς

γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις
 τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων
 ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε
 τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων τα-
 λάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε
 τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου
 νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως ὡς πάντες
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἴομεθα παθεῖν, 28
 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑ-
 αρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν
 σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ
 καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολε-
 μίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
 ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ
 ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς
 περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μῆδ' αἰσχροῶς, 29
 ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις,
 καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλη-
 σαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ
 εἰς ἣν πρῶτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν.
 ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν 30
 γενόμενα μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιᾶς γενέσθαι.
 καὶ ὑμεῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων προεστηκόσι πειθομένους πειραῖσθαι τῶν δικαίων

- τυγχάνειν. ἰάν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
 31 κοιμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
 μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίω εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν
 βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ'
 ἦν μὲν δυνάμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεισθαι,
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντες ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι ἀλλὰ
 πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.
- 32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἥλειον
 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
 Ἀχαιοῖν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.
- 33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται
 Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περι-
 ῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ
 πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δεῖοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
 ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλιον
 καλούμενον τῆς Θωράκης, ἐνθα πολλὰ κάγαθὰ λήφουσι·
 ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ
 34 σιτία καὶ ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
 τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα — ἀπεκρίνατο
 γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς
 τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλευέσσοιτο
- 35 περὶ αὐτῶν ὅτι δύναται ἀγαθόν — ἐκ τούτου οἱ στρα-
 τιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἐξ
 τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται
 αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα
 ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρα-
 36 τιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσει τὰς πύλας
 καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλῶ ἔνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν
 37 ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραία Κοιρατάδας μὲν ἔχων
 τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἡμεῖς καὶ ἄλλοιτα φέροντες

εἶποντο αὐτῶ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἰκοσι
καὶ ἑλαῶν τρεῖς καὶ σκορόδων ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέ-
γιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ κατα-
θέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μετα- 38
πεμψάμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ
τείχος εἰσελθοὶ καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν 39
δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραξάμενος ἦκειν·
λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἶη τοὺς μὲν
στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ
ἔνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς
εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν,
εἰ μέλλοις σὺν αὐτῶ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν 40
ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἰσω τοῦ τείχους ἀπήει
σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ
οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
ταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν
βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσ-
ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Λαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα
μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ θώσει
τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ 41
πολλῶν ἐνέδει αὐτῶ ὥστε ἡμέρας σίτον ἐκάστω γενέ-
σθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπήει [καὶ]
τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π.
Φιλῆσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
μασίῳ ὁ Λαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεά- 2
νωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν·

ἐπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ
 γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ
 Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ
 στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προθυμειτο πέραν εἰς τὴν
 Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε καταλθεῖν.
 3 καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ
 τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα
 ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χάρους ἀπέπλυνον ὡς ἐδύνατο,
 4 οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις καταμύγγνυτο. Ἀναξίβιος δ'
 ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενος τὸ στρατεύμα·
 τούτων γὰρ γιγνομένων ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρ-
 ναβάξω.

5 Ἀποκλέοντι δὲ Ἀναξίβιω ἐκ Βυζαντίου συναντῶ
 Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκω διάδοχος Κλεάνδρω Βυζαντίου
 ἄρμοστῆς· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος
 6 ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλάσποντον. καὶ Ἀναξίβιος
 τῷ μὲν Ἀριστάρχω ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυ-
 ζαντίω τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀπο-
 δόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων
 οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ
 7 ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παρα-
 πλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαξον κατὰ
 τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἤκουτα
 εἰς Βυζάντιον ἄρμοσθην καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυ-
 αρχοῦντα, Ἀναξίβιον μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον
 δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύμα-
 τος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κε-
 λέυει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρα-

τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροί-
ξιν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ
παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάσειν εἰς τὴν
Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον
καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς
Περιουθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς
ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια-
9 πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶ-
ται ἐδέξαντο ἠδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς
διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκουτα πάλιν πέμψας πρὸς 10
αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν
ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅτι ᾤετο
λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶόν τε εἶη
τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο. οἱ 11
δὲ Ἕλληνες ἐπελ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν
ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακο-
σίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ
αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περιουθίων ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπραττε περὶ πλοίων, 12
ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαλεῖν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος
Ἀρίσταρχος (ὁ) ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριή-
ρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις
ἀπέπειε μὴ διάγειν ἐλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρα-
τιώταις εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενο-
13 φῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο
ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος
μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ
δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ'
εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὑστεραία μεταπέμπεται

14 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἦδη
 δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι
 ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι κίεσται ἢ
 καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
 τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θυσεῖαι τι βου-
 15 λοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρῆεν αὐτῷ οἱ θεοὶ
 πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. ἑώρα γὰρ
 οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλῆς ὄν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύ-
 στοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἑλθῶν κατακλεισθῆναι
 ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει κίντων
 γενέσθαι ἐνθα κείεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστί,
 τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.
 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ
 λοχαγοὶ ἦκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι
 νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δειλῆς δὲ ἦκειν·
 17 ἐνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξε-
 νοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλῶ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ
 στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵέναι, παραλαβὼν
 Πολυκράτην τὸν Ἀθηναίου λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν
 στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἕκα-
 στος ἐπίστευεν ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στρα-
 18 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγυς ἦσαν αὐτοῦ,
 ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο
 μετακείεσθαι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου
 τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύ-
 θην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα
 εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν
 φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὀπίσοι
 μήτε ὀπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
 19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἐρμηνέα ὃν ἐτύγγαυεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤρουντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδῆσαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρῆσαν πελτασταὶ ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα 21 φυλαττόμενος, καὶ ἴπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλιωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου τοὺς ἴππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλιωμένοις ἐφυλάττετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατεύμα ὑπὸ τρυτῶν τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νικτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενοφῶντα ἔχοντα δύο οὐς βούλοιτο. ἐπειδὴ δ' ἐνδον ἦσαν, ἤσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θοράκιον νόμον κέρατα οἶνον προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24 ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτουί, δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εὖ ποιήσεις, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα 25 εἰπὼν ἐπήρχετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη. ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἐκ Παφίου, ὑπισχνούμενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στρατεύμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι φίλω με χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ

- 26 μοι χωρία ἂν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις
 πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συν-
 ἔφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νῦν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι
 27 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ
 στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου
 ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ
 διαβαίης, ἀπιέναι ἐφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὡσπερ σὺ
 28 ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;
 Οὐκ ἐφησθα οἶόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινον ἐλθόντας
 29 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πηλυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλὴν
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶ-
 ναι τὴν προᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα σὺ
 ἔλθῶν εἰπέ, ὃ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν,
 καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἰεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ὦδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίφαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσῶν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἔξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἄλλοτριαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὀπόσσυς δυνατὸς εἴη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναμὴν κακὸν ποιούην καὶ ζῆν μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληξόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῶαν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἂ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, 35
τῆ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέσχετο 36
τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηρόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὀπόσῃν ἂν βούλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τεταχισμένον.
Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διακρά- 37
ξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἦ, δέξει εἰς τὴν σεαυτοῦ, εἴαν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' 38
εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ἂν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ἀνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III.
ἀπήλαννον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 2
ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσθαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπέχον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν 3

εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διακλῆν μὲν ἐνθα βουλόμεθα Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων καλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελύει εἰς Χερρόνησον βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκείσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι 4 ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκείνον ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτηδεια ἐ- 5 ανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἔῳσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἦττους ἔῳσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτηδεια ἀκούοντας ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅ,τι ἂν ἡμῖν 6 δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπιόντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἤγειτο, οἱ δ' εἶποντο. προλόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὄσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης· καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἰποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει 8 συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

ὅπου πλείστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενί-
 ξεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη, Ἄλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς 9
 ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
 ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἠδέως ἀριστώγητε. Ἐγοῦ τοί-
 νυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10
 δειλῆς, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε.
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί,
 καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυξι-
 κηρόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω
 δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ
 καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δ' ἂν
 ἀλλίσκηται ἀξιῶσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος
 ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀπο- 11
 διδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύ-
 ειν· ἂν δέ τις ἀνδιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χει-
 ροῦσθαι. ἐπήρητο ὁ Ξενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης 12
 ἀξιῶσεις συνέπεσθαι σοι τὸ στρατεύμα; ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Οὐδαμῆ πλεον ἐπὶ τὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῆ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
 θης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἰκαδε ἀποκλείν τῷ
 τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ
 οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ἄνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολε-
 μίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύ-
 θου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν
 προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν 14
 ὁ Ξενοφῶν, Ἐἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπι-
 ψηφισθ ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε,
 καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπε, ὅτι συστρα-
 τεύοιντο αὐτῷ.

- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκά-
- 16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
νεΐτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν
τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
οἱ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
Ἵδρουσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δάδεκα ἡμε-
ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπὶ τὸ στρατεύμα
- 17 τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γείτων οὖν
ᾧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν.
ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δάσετε ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ
ἄμεινον ὑμῖν διακίεσται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω
- 18 οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν. αὐτίς δὲ
Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεὶ προσελθῶν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ
εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικός, ἔλεγεν
ὅτι νομίζοιτο ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθῃς δωρε-
σθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε
γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδὲ καταγαγεῖν καὶ
ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμυῖατο ἐκάστῳ
- 19 προσιών. προσελθῶν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε, Σὺ καὶ
πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγι-
στόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη
λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ
χώραν· ἄξιον οὖν σοὶ καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι
- 20 Σεύθην. εὐνοὺς δέ σοι ᾧν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι
ὄσῳ ἂν μεῖζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μεῖζω ὑπὸ τούτου
ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ
διεβέβηκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θυρακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένους κύκλῳ· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν
μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ξυμῖται μεγάλοι προσ-
πεπερουημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22
τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν
— καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σει ης, καὶ ἀνελόμενος
τοὺς ἐαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν
καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως,
ὅσον μόνον γεύσασθαι ἐαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι 23
δὲ κατὰ ταῦτά ἐπόλουν καθ' οὗς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἄρκας δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν
διαρριπτεῖν εἰα χαίρειν, λαβῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον
τριχόλικον ἄρτον καὶ κρέα θήμενος ἐπὶ τὰ γόνατα
ἐδειπνεῖ. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες 24
ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ
κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι
δειπνοῦντα, Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἡδῆ, ἐγὼ
δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν 25
οἰνοχόον τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἔλληγιζεν γὰρ
ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θυρακῆς 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβῶν κέρας μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δω-
ροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρήσεις καὶ
ἀποχωρῶν οὐ μὴ δεισῆς τὸν πολέμιον. ἄλλος παιδα 27
εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο

φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἄξιαν δέκα μνῶν.
 28 Γυήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος
 εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βα-
 σιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασι-
 λέα, ἵνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν.
 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγα-
 νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ
 καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
 ὀρέξει τὸν οἰνοχόου. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ ὑποπεπω-
 κῶς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξιόμενος τὸ κέρας
 30 καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ
 τοὺς ἑμούςς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ
 οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἐτι ἐμοῦ σοι βου-
 31 λομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρευσιν οὐδὲν σε προσ-
 αιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προτέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ
 προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι,
 πολλὴν χῶραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατροφᾶν οὔσαν, τὴν
 δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ
 γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήξεσθαί σε δεήσει, ἀλλ'
 32 αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα. ἀναστὰς ὁ
 Σεύθῃς συνεξέκειε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ
 κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσι
 αὐλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὀμβροεῖαις ἔνθμούς τε καὶ
 33 οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς
 ἀνέκραγε τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλα-
 τόμενος μάλα ἑλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη-
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὦρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ
 σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παρ-
 αγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἰσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμοι Θραῖκες
 [ὕμιν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὡς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι εἰκῶς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτοὺς τοὺς στρατηγούς ἀποκαλέσας, Ὡ ἄνδρες, οἱ
 πολέμοι ἡμῶν οὐκ ἴσασι πῶ τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. συν- 36
 ἐπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ὁ
 δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ ὁπόταν
 καιρὸς ἦ ἢ ἦξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
 ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ ὁ Ξενοφῶν 37
 εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτὸς πορευσόμεθα, εἰ ὁ
 Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
 ἐν ταῖς πορείαις ἡγείται τοῦ στρατεύματος ὅποιον ἂν
 αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρη, εἴν τε ὀπλιτικὸν εἴν
 τε πελταστικὸν εἴν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς
 Ἑλλήσιν ἡγεῖσθαι ἐστὶ τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ 38
 ἦμιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἦμιστα λανθάνου-
 σιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
 πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθης, 39
 Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
 καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
 ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐπέφομαι τελευ-
 ταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέη,
 παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἦνλικα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40
 ἔχων τοὺς ἱππίας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

- στὰς σὺν τοῖς ὄπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὀπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶποντο,
- 41 οἱ δ' ἱππεῖς ὀπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης παρήλανεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. πολλὰκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἀθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἤξω.
- 42 ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν τινα λαβῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκεψάτο εἰ εἴη ἰσθμὸς ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν,
- 43 Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· καὶν λειψοῦνται, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ἤξομεν εἰς κόμας πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας.
- 44 Ἦνυκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἦδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κόμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἦδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοῖς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς κόμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως ἕάν τις
- 45 ὑφιστήται, ἀλέξῃσθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί καταβαίνεις ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δεῖ· οἱ δὲ ὀπλῖται θάττον δραμοῦνται καὶ ἦδιον, ἕάν καὶ ἐγὼ
- 46 πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ᾤχετο, καὶ Τιμασίων μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων.

Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέ-
 ναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε
 τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἠγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.
 ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριά-
 4 κοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν,
 ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἐρημοὶ
 οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα
 μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσονται οἱ πολέ-
 μιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν·
 μεσταὶ γάρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ 48
 Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ
 Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φά-
 λαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συν-
 ηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι,
 πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠύλισθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας IV.
 παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπῶν, ὅπως φόβον ἐν-
 θείη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείθονται, ἂν μὴ πείθωνται,
 ἀπήει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι 2
 Ἡρακλειδὴν εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο
 τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατο-
 πεδεύοντο ἀπὸ τὸ Ἦνῶν πεδίου. οἱ δ' ἐκλιπόντες
 ἐφρευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιῶν πολλὴ καὶ ψυχὸς οὐ- 3
 τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δειπνον ἐπήγνυτο
 καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων
 πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκάνοντο καὶ ὄτα. καὶ τότε δῆλον 4
 ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θοῤῃες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς
 κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὤσι, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον
 περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ
 χειρᾶς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

5 **χλαμύδας.** ἀφίεις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς
 τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσουτες καὶ
 πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κόμας καὶ τὸν
 σίτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον
 6 ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κόμαις ἠύλλίζοντο. καὶ ὁ Σεύθης
 καταμαθῶν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς
 νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς
 νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κόμας. καὶ οἱ
 μὲν πλείστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους
 δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδεραστής, ὃς
 ἰδὼν παῖδα καλὸν ἠβάσκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλ-
 λοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμῶν Ξενοφῶντι ἰκέτευε
 βροθηθῆσαι παιδί καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ
 δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένου
 διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο
 σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἴεν καλοί, καὶ μετὰ
 9 τούτων ἦν ἀνήρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο, Ἥ καὶ
 ἐθέλοισ ἄν, ὧ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ
 δ' ὑπερανατείνας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει

10 ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναί. ἐπήρετο ὁ Σεύθης
 τὸν παῖδα εἰ παῖσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ
 παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα ὁ
 Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ὡρα σοι, ὧ
 Σεύθῃ, περὶ τούδε μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω

11 τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε
 δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀύλισθῆναι, ἵνα μῆδ' ἐκ τούτων τῶν
 κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο. καὶ αὐτὸς μὲν
 ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων

τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρειοις καλουμένοις Θραξί πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλὰ διετρίβοντο καὶ οἱ 12 ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπραύττοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἡδιδόν τ' ἂν ἕξω ἀλλίξεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρραεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Ξενοφῶν-13 τος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπρᾶξαι σφίσι τὰς σπονδὰς. ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρραεῖν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειδομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ-14 ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκοτούς ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά-15 στου τοῦ οἰκῆματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυντάλοις ἐβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιδόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθω-16 ρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κρᾶνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος

ἐτῶν ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς
 ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων
 17 σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θωρακῆς φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρό-
 πος ἦν αὐτοῖς, ὀπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλας· καὶ
 αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες
 κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς·
 οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ
 18 Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κάμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑπο-
 στραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς παρατρέχοντας
 παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκότους· καὶ ἔρωσαν Ἱερώνυμόν τε Εὐδοέα λοχαγόν
 καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς·
 19 κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινῶν καὶ σκευή. Σεύθης
 δὲ ἦκε βοηθῶν σὺν ἐπτά ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ
 τὸν σαλπικιτῆν ἔχων τὸν Θωράκιον. καὶ ἐπέπερ ἤσθετο,
 ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθί-
 γετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς
 πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιοῦτό τε καὶ ἔλεγεν ὅτι
 οἰοίτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὀμήρους τε
 αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν εἶσαι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὀμήρους, πρεσβυτέρους
 ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρείων,
 καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε καὶ
 τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρουσῶν
 ἀκούοντες ἂ πρᾶττοι ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ-
 22 στρατεύσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς
 δὲ ἱππέας, καταβάντες ἰκέτευον σπείσασθαι, καὶ πάντα

ἄμολόγουν ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ 23
δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἃ
λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βού-
λοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 24
'Ἄλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ
οὔτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλευεῖν
μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὀμήρους λαμβάνειν τοὺς
δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἰκοί
ἔαν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Ἐπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θραῦ-V.
κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ
Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίου τινός].
καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας 2
παρῆν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία,
οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενο-
φῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς
στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3
μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς
στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχα-
γοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἓν μὲν Τιμασίαν ὁ 4
Δαρδανεύς, ἓν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἓν δὲ Φρυ-
νίσκος ὁ Ἀχαιοῦς· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς
κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθό-
τος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ
Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν 5
Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ὦ
Ἡρακλείδη, οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ
ἐκήδου, ἦκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσ-
δανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύναω, καὶ ἀποδόμενος τὰ
σαντοῦ ἱμάτια.

- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθείσθη τε καὶ ἔδεισε μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ ὅ,τι ἐδύνάτο ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διεβάλλε πρὸς Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ ὅτι ἐν-
8 τόνως τοῖς στρατιώταις ἀπήτει τὸν μισθόν. καὶ τέως μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὡς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ, παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἐτι τούτων ἐμέμνητο. ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἶη τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρὴ ποιεῖν περὶ τοῦ ἐτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλείδης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτούς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφίσι ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν ὑπισχεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεῶν παρέσεσθαι δυοῖν μηνῶν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- 10 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συν-
11 ωμολόγουν τῷ Τιμασίωφι. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοιδόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενοφῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ δὲ γνούς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βούλοιο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, παρέρχεται λαβῶν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπέισθησαν, συ-εστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον διὰ τῶν Μελιτοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησόν. ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλὰι δακέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ ἀμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θραῖκες¹³ οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δὲ ἔλεγον πρὶν ὀρίσασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν. ἐνταῦθα εὐρίσκοντο πολλὰι μὲν κλίνας,¹⁴ πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰι δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληφοι ἄγουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν. ἔνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλ-¹⁵ ληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺ ἔτι πλείους κατεβεβήμεσαν καὶ οἱ ἀεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς¹⁶ μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἷ τε στρατιᾶται παγκαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὅποτε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλὰι ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων^{VI} ἀφικνεῖται Χαρμίνος τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐπέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δαίται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρκεῖος ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἤλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθύς ὁ² Ἡρακλείδης πυνθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαρίσει αὐτοῖς, σὲ δὲ
 οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ
 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελύει παράγειν·
 καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν
 ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος
 εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτούς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιξε
 μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν
 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακε-
 δαιμονίων τις ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ
 μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ
 τοῦτο χειρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ θημα-
 γωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάν
 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώ-
 σεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης,
 συλλέξαντες αὐτούς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον
 6 ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς οὖν
 ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖται; Αὔριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ
 Ἡρακλείδης, πρὸ ἄξιον πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη,
 ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη
 μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἐληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραία ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς
 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται
 ἡ στρατιά. τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίους
 δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν
 οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρόν τιμωρήσεσθε καὶ
 δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ
 8 τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα-
 τιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθύς ἀνίσταται τις
 τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσαν. παρῆν
 δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τίπραχθήσεται, καὶ

ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἐρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9
 ἑλληνιστὶ τὰ πλείστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ'
 ἡμεῖς μὲν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλοι ἂν ἦμεν παρ'
 ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν,
 ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι
 καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοῦς
 ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ
 πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστρεφεί τὸν μισθόν· ὥστε [ὅ 10
 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευ-
 σθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλες, καὶ τὸν
 μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπο-
 νημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως
 καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ἄλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν 11
 δεῖ, ὅποτε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ
 πλείστην προθυμίαν ἐμαντῶ γε δοκῶ συνειδέειν περὶ
 ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἥδη οἴκαδε
 ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς
 εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι
 ὡς ὠφελήσων εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12
 τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ
 πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν
 ἔλθειν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὄθεν ᾄμην τάχιςτ' ἂν ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμι-
 ζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἦδειν βουλομένους. ἐπεὶ δ' 13
 Ἀριστάρχος ἔλθων σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς,
 ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως
 βουλευσάμεθα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες 14
 μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον

πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῶ
 συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῳ ἰέναι,
 πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα
 15 ἠδίκησα ἀγαθὸν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπει
 γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ,
 εἰ μὲν ἐκαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε
 καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος
 ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως
 ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι
 16 περὶ ἧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; ἀλλ' εἰποῖτ' ἂν ὅτι
 ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν.
 οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γέ ἐστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι
 Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήκου ὡς ἂν τε ἐμοὶ δοίη
 στέροιο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ
 ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δοῦς μείοι
 17 μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεον. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν
 οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἀντίμα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν
 προᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτόν
 τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως,
 ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν προᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἧ ἰδωροδόκον.
 18 ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνῶ
 γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μηδ' ἂ ἐμοὶ ἰδίᾳ
 ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 19 ἀκούων σύνοιδές μοι εἰ ἐπινοκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαν-
 μάσητε, συνεπόμνυμι μηδὲ ἂ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον
 εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἐνιοι.
 20 καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποίουν; ἄμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον
 συμφέροίμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσοῦτῳ μᾶλλον
 αὐτόν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἄμα

τε αὐτὸν ὄρω εὖ πράττοντα καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ
 τὴν γνώμην. εἰποι δὴ τις ἄν, οὐκ οὐκ αἰσχύνει οὕτω 21
 μῶρος ἑξαπατάμενος; ναὶ μὰ Δία ἤσχυρόμην μέντοι,
 εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἐξηπατήθη· φίλῳ δὲ ὄντι
 ἑξαπατᾶν αἰσχρόν μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ 22
 εἰ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυ-
 λαξαμένους ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν
 μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ
 μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρ-
 εκάλεσεν. ἀλλὰ, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, 23
 ὡς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκίμει εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν πόλεις τισὶ 24
 πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον
 πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέριπτον προσῆτε τὴν πό-
 λιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα
 εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾶ δὲ ἐληρῆσθε
 σπάνια μὲν ὄρωντες τὰ ὄνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων
 ἄνοισθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θοράκης· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορμουῦσαι ἐκάλουν διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναντίοι,
 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ᾧ 26
 ἀθροῖοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σῖτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ
 συνεσθηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27

ἀνάγκη ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσ-
 αιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα
 καὶ ἱππέας καὶ πελταστάς ὧν ὑμεῖς προσεδείσθε, ἢ
 28 κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τού-
 των γὰρ δῆπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς
 Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων
 29 καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐ-
 δένα ἐρωῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱπικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱπικῶ καὶ πελταστικῶ [κωλύοντες μηδαμῆ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκευασμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς πορίζεσθαι]. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σθένιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῆ οἰεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπείδετε ὑμῶν
 32 αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλατε. εἰ δέ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κακῆνο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θρᾷκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
 οἰκᾶδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-

ρευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλείαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 οὐ γὰρ ἂν με ἐπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπ- 34
 ἔρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σιδύθῃ δὲ ἀπηχθήμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλιπον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν
 καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλείστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείτ-
 τοςιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέ-
 πανμαι ὅτι δύνamai ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ
 λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ
 μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ
 παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τροπαια
 βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στηθάμενον, ὅπως δέ
 γε μηδεὶν τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον
 ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν 37
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν
 ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ,
 ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλείτε ἐνθα δὴ
 ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακαθεῖν; οὐ μὴν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὃ πάντων μνημονικώτατοι,
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὡς εὐεργέτου
 μεμνήσεσθαι ὑπισχνείσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ
 οὗτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς ἐγὼ

οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

- 39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, Οὐ τὸ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνήρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χειρὸν αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακε-
 40 δαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξει ἢ ἐκόντος
 41 ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὅρῳ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐκονήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὕτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὕτε ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὕτως γε, ἔφη, Θορᾶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἕλληνας ὦν Ἕλληνας ἀδικεῖ.
- 42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ᾤχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ
 43 ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει Ἀβροξέλεμν τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνεῖα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλιῶς ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τἄλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-

ρήτω ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ 44 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι δεῖ. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἰσθρία λαβὼν ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶν καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ- VII. σωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἐμελλον πλείστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξιν. αἱ δὲ κώμαι αὐταὶ ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαν- 2 τοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα ἔρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἐνθα δὴ λέγει Μηδοσά- 3 δης, Ἄδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὃδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολέμους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἄλλὰ σοὶ 4 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τοῦτου δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῆ οἰοί τε ὑμεῖς ἔστε καὶ οἰοί ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν
 6 δ' ἐθέλοιμεν κάοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
 πρεσβεύων, ἠύλλιζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρα
 7 ἠύλλιξεσθε ἐγκεχαλινωμένους τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἦν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐκ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλουτοῦντα,
 πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
 10 ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις
 ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
 μόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
 οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θαυμαστότατοι, ὅπως
 ᾤσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὔτε
 καὶ χαρισάμεν νῦν ἀποδιδούς.

11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρῦσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν,
 ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
 σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμεν,
 οὐδ' ἂν σννηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ
 γὰρ ἂν Μηδόκος με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύ-
 12 νοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπήλαυσε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν
 τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν

ἡ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι
 τὸ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους 13
 προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι
 καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προεργῶν ἄπερ αὐτῷ, ἀπ-
 ιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο- 14
 λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἰποιτε
 ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξει τὸν μισθὸν
 ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου, καὶ ὅτι τού-
 των τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί·
 καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε
 αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρα-
 τιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν 15
 καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κρᾶτιστα· καὶ εὐθύς
 ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἔλθων
 δὲ ἔλεξε Χαρμίνος, *Εἰ μὲν σὺ τι ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες,*
πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ 16
 δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως, *Ἄλλ' ἐγὼ μὲν*
λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιοῦμεν τοὺς φίλους
ἡμῶν γεγενημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅ,τι
γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέ-
τεροι γὰρ εἰσιν. *Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες, 17*
ἀπίοιμεν ἂν ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
θήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἱ τού-
τους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
τοιούτοι ἦτε, ἐνθὲνδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, *Ἐθέλοιτε ἂν τούτοις, ὦ Μη-* 18
δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰθ'
ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰθ' ἡμᾶς; ὁ δὲ 19

ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῷ τὸ Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ οἰεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ τὰς κόμας μὴ κάειν.

- 20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὃ Σεύθη, πάρεμι, ἀλλὰ 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἢ ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον 22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν 23 ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας ἐνεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἐξακισχιλίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαντὸν κατα- 24 στήσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαιοὺς καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους κλαυωμένους· οἱ δ' ἂν φανοὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκούντες, τούτων οἱ λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινες σωφρονίζειν βούλωνται, γιννώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἦδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι 25 παραχρηῖμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τέ προτελέσας ἡμῖν συμμαχούς ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν·

ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες ἐπήρας τοσού-
 τους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι
 σοι ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα
 οἴονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων.
 οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ 26
 τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρη-
 μάτων πιπράσκειται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα 27
 ἡγοῦ τότε καταπρᾶξαι ἃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις.
 ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι ἠϋξῶ ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα
 μᾶλλον σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν
 χρημάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τολμῶν μείζον βλάβος καὶ 28
 αἰσχρον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχέειν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον
 ἐκ βασιλείας ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι.
 οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενό- 29
 μενοι οὐ φιλικῶς τῇ σῇ ἐπέισθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι
 ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῦεν ἂν πάλιν ἐλευθεροί
 γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως 30
 οὖν οἴει μᾶλλον ἂν φοβείσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρο-
 νεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρῶν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω
 διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελύεις,
 αὐθίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τού-
 των περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι
 ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μῆτ'
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνοστέρους εἶναι ἢ σοί;
 ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειψθέντες ὑπεξάν 31
 σοι, ἀλλὰ προστάτων ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινὰς τούτων

οὐ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων κρεί-
 ττονας τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰ μὲν στρατιῶται
 ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσεσθαι,
 ἢ τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν αὐτοῖς
 32 ταῦτα. ὅτι γὰρ μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θορᾶκες γενόμενοι
 πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ οὐκ
 ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει
 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δὲ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἴσι ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιπόντες οἰχοῦντο, ἢ εἰ οὗτοι τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμῆ
 σὺ τε ἄλλους πειρῶ πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδέυεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ
 ποτέρως ἂν πλέον ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλό-
 μενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε
 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ δοκεῖ τούτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν
 σοὶ καὶ λαβεῖν τούτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστὶν ὁ ὀρίων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἔσται ἢ ἐμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα [ἂ ἐκέκτησο]. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύδη,
 ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου προνοοῦμην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιός δοκοῖς εἶναι ἢν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὐ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὐτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι

δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὔτ' ἂν εἴ σοι πάλιν
 βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ
 πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρ- 39
 τυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε
 εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂ ὑπέσχου μοι ἀπήτησα·
 ὄμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ 40
 καὶ οἱ στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραχθῆαι, τὰ
 δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτήμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπα-
 νίξει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43
 ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος
 ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γνῶναι,
 ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόη-
 σον· παρήσθα γὰρ καὶ ἦκουες ἂ ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγοροῦν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους 44
 ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐ-
 τοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶει αὐτούς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ

- 46 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὐνοίαν δεῖν ἀποκείσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπερητήσαι τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἠδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἅ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρα-
 47 τιώταις τολμᾶς περιορᾷν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοι προεμένους ἐνεργεσίαν ὀρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμείσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώ-
 ταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόνπερ καὶ παρέλαβες.
- 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ κάλλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτεισαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 49 οὔτε διενοήθην πάποτε ἀποστερηῆσαι ἀποδώσω τε. ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 50 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπίστας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἅ ὑπεσχόμην.
 51 ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὄν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι.
 52 ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινώ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότε-
 53 ρος ᾶ, νόμιξε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσσεσθαι. ἐντεῦθεν

λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βουῆς δὲ ἑξακοσίου καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γελάσας ὁ Ξενοφῶν 54 εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνηῖται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοι ἔστιν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.

Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τ'ε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο 55 καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκῆσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἤσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρ- 56 μῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, ἐσέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθήμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλον, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, 57 ἀλλὰ φανερός ἦν οἰκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φηγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίῃ.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII. τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐντολῆματα ἐν Λυκίῳ γεγραφότος. οὗτος συνήθετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώατα αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2

ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἰκαδὲ ἀκίοντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 3 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσ τῷ Ἀπόλλωνι, παρ-
 εστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα,
 ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπό-
 διον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει ταῦτα
 4 ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ
 μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὡσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν.
 ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδημήσε τεθυκῆναι τούτῳ τῷ
 θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει,
 5 καὶ ἔφη συνόλισεν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δὲ ὕστεραία ὁ
 Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὥλο-
 6 καύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμφ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίαν καὶ Νανσιικλείδης
 χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξηνοῦνται τῷ
 Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντή-
 κοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἐνδειαν πε-
 πρακῆναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἠδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσά-
 μενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἠθέλον ἀπολαβεῖν.
 7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρηάδος, καὶ ὑπερ-
 βάντες τὴν Ἴδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον,
 εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς θή-
 8 βης πεδῖον. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου
 εἰς Καῖκου πεδῖον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι
 τῆς Μυσίας.
 Ἐνταῦθα δὴ ξηνοῦται Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γορ-
 γύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίανος καὶ Γοργύ-

λου μητροί. αὐτῆ δ' αὐτῶ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν 9
 ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ
 ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὐν
 καὶ αὐτόν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψε
 τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
 στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' 10
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλας ὁ Ἥλειος μάντις παρὼν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
 σιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγούς 11
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ * * πιστοὺς γεγενη-
 μένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεξ-
 ἔρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
 οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλυνον, ἵνα μὴ μεταδοῦεν τὸ μέρος,
 ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν περίξ 12
 ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλείστα
 ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13
 οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
 μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ μαχί-
 μους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. ὁ 14
 δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. ἄμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρῶνκτο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη,
 ἐπάταξεν ἐνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς
 τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
 ἐπόλουν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. κεκραγόντων 15
 δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλίται
 Ἀσσύριοι καὶ Ἰρκάνιοι ἰκπεῖς καὶ οὗτοι βασιλέως

μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἱππεῖς.

- 16 Ἐνταῦθα δὴ ᾧρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλανον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς κλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν ἐτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγῆ εἶη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἱ τε πολέμοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυρότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
- 17 μαχοῦμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Λαμαρά-
- 18 του. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνν ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὲρ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλω, ὅπως τὰ ὄπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουνσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετραωμένοι
- 19 ἔγγυς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκειται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.
- 20 Τῇ δὲ ὕστεραία θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Ἀυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι φοβεῖσθαι,
- 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἶη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῶν στρατεύματι ἦξει, ἐξαυλίζεται εἰς κόμας ὑπὸ τὸ Παρ-
- 22 θέμιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα

συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναίκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφ-23
 ικνοῦνται εἰς Πέρσημον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπάσατο
 Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ
 λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ'
 ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα· ὥστε
 ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἦδη εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγεγόμενος παρέλαβε τὸ 24
 στράτευμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει
 πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον. [Ἄρχοντες δὲ 25
 οἶδε τῆς βασιλείας χώρας ὄσσην ἐπήλθομεν. Λυδίας
 Ἄρτίμας, Φρυγίας Ἄρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππα-
 δοκίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Σύννεσις, Φοινίκης καὶ
 Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βα-
 βυλῶνος Ῥωπάρας, Μηδίας Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ
 Ἑσπεριτῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ
 Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι
 καὶ Κοῦκοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας
 Κορύλας, Βιδυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρα-
 κῶν Σεύθης. ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀνα-26
 βάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε,
 παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πενήκοντα πέντε, στάδια
 τρισμῦρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πενήκοντα. χρόνου
 πληθὺς τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ
 τρεῖς μῆνες.]

INDEX NOMINVM.

- Abrocomas** hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20., ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3., nec Ciliciae portas nec Phoenicen defendit I. 4. 5., comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18., quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.
- Abrozelmus** Thrax VII. 6. 43.
- Abydus** I. 1. 9.
- Achaei** multi in exercitu VI. 2. 10. cum Arcadibus ab exercitu se separant ibid.
- Acherusia** Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.
- Adramyttium** VII. 8. 3.
- Aetae** nepos rex Phasianorum V. 6. 37.
- Aegyptii** in exercitu Persarum I. 8. 9., hostes Persarum II. 1. 14., II. 5. 13.
- Aeneas** Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.
- Aenianes** sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.
- Aeolis** V. 6. 24.
- Aeschines** Acarnan praest cohorti peltastarum Arcadico-
rum IV. 3. 22., 8. 18.
- Agasias** Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7., suadet ne exercitus separetur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.
- Agasilas** redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.
- Agias** Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.
- Amazonum** securis IV. 4. 16.
- Amphicrates** Atheniensis IV. 2. 13., 17.
- Anaxibius** Spartanae classis praefectus Byzantiae V. 1. 4. VI. 6. 13., a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., 36., decedit Byzantio VII. 2. 5., Pharnabazo iratus mittit Xenophontem ad exercitum ut in Asiam traducat 8.
- Antandrus** VII. 8. 7.
- Apollo** cutim detrahit Mar-syae I. 2. 8.: ei duces consecr-
ant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3.
- Apollo Delphicus** consulitur a Xenophonte III. 1. 6.
- Apollonia** VII. 8. 15.
- Apollonides** Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.
- Arabia** I. 5. 1., VII. 8. 25.
- Araxes** fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio 1. 11. Arcades et Lacedaemonii VI. 1. 30., cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.

Arexio Arcas Parrhasius, harsuspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Ariaeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., II. 1. 3., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11., impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2., 16., cum Tissapherne Graecos prodit II. 5. 35. seqq.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii Cleandri successor vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14., 3. 2., dehortatur Graecos, ne cum Seuthe se coniungant 7.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10., his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.

Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armenii milites IV. 3. 4. Armeniorum pueri vicem pincerarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamas Phrygiae satrapa [VII. 8. 25.].

Artageres praeest sex milibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapates eunuchus Cyrifidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 8. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.

Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.

Artuchas. eius mercenarii IV. 3. 4.

Arystas Arcas, hemo vorax VII. 3. 23.

Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.

Aspendii I. 2. 12.

Assyrii VII. 8. 15.

Athenienses strenue rem gerunt in bellis Persicis III. 2. 11., furantur pecunias publicas IV. 6., 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat. eorum thesaurus Delphis V. 3. 5.

Babylon I. 4. 11., 5. 5., II. 4. 12., III. 5. 15., quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti [V. 5. 4.], ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.

Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.

Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.

Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.

Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.

Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.

Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.

Bithyni VI. 2. 17., 12., adiuvantur a Pharnabazo VI. 4. 24., horum satrapa erat Pharnabazus [VII. 8. 25.]. Bithyni Thracis VI. 4. 2.

Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.

Byzantium VI. 6. 13., VII. 2. 27., in eam urbem vi irrumpunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.

Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.

Calci Campus VII. 8. 8.

Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.

Calchedonia VI. 6. 38.

Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.

Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 8. 2., 10., 16., 24., describitur VI. 4. 1., 2.

Cappadocia I. 2. 20., 9. 7., VII. 8. 25.

Carcasus fl. VII. 8. 18.

Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.

Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.

Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.

Caystri Campus urbs I. 2. 11.

Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius exstruxit Xerxes 9.

Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1., hunc traiciunt Graeci 15.

Cephisodorus Cephisophon-

tis Atheniensis lochagus IV. 2. 13., occiditur 17.

Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.

Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2., 4. 1., quibus tributum pendebat V. 5. 10., Cerasuntii V. 7. 13. et saepius.

Cerberus VI. 2. 2.

Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.

Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.

Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 6. 34., qui stipendia merent apud Tibrizum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., eorum fines peragrant Graeci IV. 7. 15., iterum in eorum regionem perveniunt V. 5. 1., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mossynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.

Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39., 7. 15. etc.

Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13. vide Acherusia.

Chrisophus Lacedaemonius navibus Issos adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3., perstringit Athenienses 16., Tra-

pezunte ad Anaxibium mittitur ad naves afferendas V. 1. 4., sed Sinopen redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., in Calpes portum pervenit VI. 3. 10., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.

Chryso polis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 3. 16.

Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4. III. 1. 10.

Cleagnetus perit cum aliis V. 1. 17.

Cleagorae pictura VII. 8. 1.

Cleander harmosta Byzantii VI. 2. 13., VI. 4. 18., venit in Calpes potum VI. 6. 5., hospitium init cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.

Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orehomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47., hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praeeat Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra faciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., parti militum praeeat VII. 8. 46., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 16.

Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.

Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecunia

quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praestitit cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9., a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praestitit cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16., eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur ibid., commemoratur V. 6. 24.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33., hoc conatu desistere cogitur 40.

Coeti [VII. 8. 25.]. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9., sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2., sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsote, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae [VII. 8. 25.], V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sio-pensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4. De Cotyori-tis queritur Xenophon V. 5. 19. seqq.

Cretenses sagittarii I. 2. 9., eorum arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 28. V. 3. 29., cursus certamine excellunt IV. 8. 27.

Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam interfluens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., 9. 7., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis conicitur in vincula I. 1. 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6., occidit Artaxersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., mutilatur corpus eius I. 10. 1., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 6.

Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardas amnis I. 4. 10.

Dareus pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9.

Delphi III. 1. 5., VI. 1. 22. Delphico in templo Apellinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae [VII. 8. 25.].

Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntiis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., 6. 15., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae ara I. 6. 7., Dianae vovent Athenienses arte pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiates exsul ob homicidium praest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1., oppidum eorum a Graecis expugnatur et crematur V. 2. 3.—27.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalius I. 8. 18., V. 2. 14.

Ephesus I. 4. 2., II. 2. 6. V. 3. 8., 12., VI. 1. 23.

Episthenes Amphipolitanus praest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3. idem esse videtur

Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12. seqq.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phliasius Cleogorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates I. 3. 20., eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transiit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

- Gongylus Eretriensis VII. 8.
8. 17.
Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.
Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.
Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15., iter faciunt pugnantem III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigere IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus triariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus se coniungunt VI. 4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chryso-
polin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.
Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.
Halissarum VII. 8. 17.
Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.
Harmene VI. 1. 15., 17.
Harpasus fl. IV. 7. 18.
Hecatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24., 6. 3.
Hegesander dux cohortis Arcadum VI. 3. 5.
Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.
Hellespontus I. 1. 9.
Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellunt na-
ves V. 6. 10. VI. 1. 33., et saepe Heracleotae V. 6. 19., VI. 2. 17., 18. etc.
Heracleotis VI. 2. 19.
Heracledes Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15., mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41. homo pecuniae cupidus VII. 7. 35., 41.
Herculi viae duci sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. H. dux VI. 5. 24., 25.
Hesperitae [VII. 8. 25].

Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.

Hieronymus Enotheus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.

Hyracani VII. 8. 15.

Iasonium litus. ibi Argo apulit [VI. 2. 1.].

Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.

Ida VII. 8. 7.

Ionia I. 4. 13., II. 1. 3., 2. 6., III. 5. 15.

Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris fl. V. 6. 9.

Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 8.

Itamenus opem fert Asidatae VII. 8. 15.

Iuppiter III. 4. 12., hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44. VI. 5. 25., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr., Milichius VII. 8. 4.

Lacedaemon V. 3. 11.

Lacedaemonii II. 6. 2., horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consecuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Laeonicus gladius IV. 7. 16.

Lampsacus VII. 8. 1., 6.

Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.

Leon Thurius V. 1. 2.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadam I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithradates [VII. 8. 25.], Lycaones non parent regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystrati filius Atheniensis praest equitatus III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.

Lycy Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. auctor seditionis 9.

Lycus fl. VI. 2. 3.

Lydia I. 2. 5., 9. 7., III. 5. 15.

Macones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Maeander fl. I. 2. 5., 6.

Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.

Mantineses. eorum saltatio VI. 1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maeandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.

Medea regis Medorum uxor III. 1. 11.

Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulcras et

magnae laudantur III. 2. 25., eorum imperio potiuntur Persae vi III. 4. 8., 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.

Medocus rex Odrysarum VII. 2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe ad Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *μεγαφηνής* regius occiditur a Cyro I. 2. 20.

Megarensium colonia Heraclaea VI. 2. 1.

Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit Colosias ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., eius duae cohortes pereunt 25., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob proditionem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 11., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 9.

Miltocythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithradates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntes III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur [VII. 8. 25.].

Mossynoeci V. 4. 2., eorum acies et armatura V. 4. 11., mors 32., eorum rex V. 4. 26., V. 5. 1., non parent Persis [VII. 8. 25.].

Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 7., 8., 20.

Mysi populantur Cyri satrapiam I. 6. 7., bellum gerit Cyrus cum eis I. 9. 14., non parent regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.

Nausiclides VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis Chirisophi imperatoris gerebat V. 3. 4., V. 6. 86., calumniatur Xenophontem V. 7. 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chirisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere educit nonnullos praedatum VI. 4. 23., ad castra tuenda relinquitur VI. 5. 4., affectat imperium totius exercitus VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2.

Neontichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit Deyppum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nunciat calamita-

tem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Octaeus praeest peltastis IV. 6. 20.

Odrysaë VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15. Odryses quidam nobilis VII. 7. 1.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. I. 9. 29. mortis damnatur I. 6. 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeuntes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa V. 5. 12., VI. 1. 2., [VII. 8. 25.]. Paphlagonicae galeae V. 2. 22., 4. 13. Paphlagonum legati VI. 1. 2., 6., 22.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius fl. V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praeest sexcentis I. 2. 3., a quibus desertus I. 3. 7., fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Peloponnesii I. 1. 6. VI. 2. 10. (Arcades et Achaëi).

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2., 6. 24.

Persae. horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., fundae III. 3. 16., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatas nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10. Persae Medos subigunt III. 4. 8., 11.

Phalinus Graecus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid., a rege et Tissapherne ad Graecos mittitur ibd., negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa [VII. 8. 25.], Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., V. 6. 24., eius equites clade afficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam III. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4. V. 6. 36., V. 7. 1., 5., 7., 9.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiri-bazi VII. 8. 25.

Philesius Achaëus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophanetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. VII. 2. 1. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri pellex prudens et pulcra capitur in castris I. 10. 2.

Phoenice I. 4. 5., 7. 12. VII. 8. 25. Phoenices I. 4. 6.

Pholoö V. 8. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris I. 2. 6., V. 6. 24., VII. 8. 25. Phr. magna I. 9. 7.

Phryniscus Achaëus VII. 2. 1., strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al. Philesius), negat se sine Xenophonte militaturum esse VII. 5. 10.

Phycus amnis Assyriae qui in Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpres I. 2. 17., 5. 7., 8. 12.

Pisidae. hos bello se petere simulabat Cyrus I. 1. 11., 2. 1., cum iis olim bellum gesserat I. 9. 14., hostes erant regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23.

Polus nauarchus succedit Anaxibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.

Polycrates Atheniensis lochagus occupat vicum Armeniae IV. 5. 24., mittitur ad naves conquirendas V. 1. 16., cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. subornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56. Pontus V. 1. 15., 6. 15., 16., 7. 7. VI. 2. 4., 5. 20. Eux. IV. 8. 22.

Procles & Damarato Lacedaemonio ortus, Teuthraniae praefectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus Boeotus

amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisdas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos gravis et quingentos levis armaturae I. 2. 3., studet Clearchi et Menonis rixas componere I. 5. 14., invitat Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur I. 8. 4. I. 10. 5. II. 6. 16. III. 4. 15. V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.

Pylos Ciliciae et Syriae I. 4. 4.

Pylos Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.

Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilio I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.

Rhodii laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15., Rhodius quidam promittit pontem ex utribus inflatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae [VII. 8. 25.].

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolus Achaëus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praest ducentis hominibus subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon accessitus a Proxeno III. 1. 8.

Satyros capitur a Mida I. 2. 13.

Sellus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon extruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 58., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit vicos hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 3., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50. a Xenophonte admonitus tandem promissa solvit VII. 7. 55.

Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 20., minitantur milites ei, si selus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.

Xenophontis Anabasis, rec. A. Hug.

Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Milesiorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 8. Sinopenses mercatores V. 6. 19.

Sitalcas VI. 1. 6.

Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.

Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.

Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum Sardes quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.

Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.

Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.

Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.

†Sophaenetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.

Sophaenetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquuntur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae, damnatur muneris neglecti V. 8. 1.

Sosis Syrausanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.

